

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
ZEMĚDĚLSKÁ FAKULTA

Studijní program: **N4101 / Zemědělské inženýrství**

Studijní obor: **4101T026 / Agropodnikání**

Katedra: **Katedra krajinného managementu**

Vedoucí katedry: **doc. Ing. Pavel Ondr, CSc.**

DIPLOMOVÁ PRÁCE

**Komparace vybraných forem venkovského turismu
ve velkoplošných chráněných územích**

Vedoucí diplomové práce: PhDr. Drahomíra Kušová, Ph.D.

Autor diplomové práce: Bc. Klára Koubová

České Budějovice, 2018

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE
(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Klára KOUBOVÁ**
Osobní číslo: **Z16300**
Studijní program: **N4101 Zemědělské inženýrství**
Studijní obor: **Agropodnikání**
Název tématu: **Komparace vybraných forem venkovského turismu ve
velkoplošných chráněných územích.**
Zadávací katedra: **Katedra krajinného managementu**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Národní parky a chráněné krajinné oblasti mají velký potenciál pro rozvoj cestovního ruchu. Předpokládá se přitom, že přísnější režim ochrany přírody bude mít za následek omezení podnikatelské činnosti. Je tomu tak i v oblasti venkovského cestovního ruchu a jsou nějaké rozdíly v územích s odlišným stupněm ochrany přírody?

Cíl práce:

Cílem práce je porovnání udržitelného cestovního ruchu v modelových oblastech NP Šumava a CHKO Blanský les z hlediska vybraných forem venkovského turismu formou případové studie.

Metodika práce:

V první části práce vysvětlíte klíčové pojmy spojené s šetrným cestovním ruchem ve venkovské krajině obecně a v chráněných územích. Prostudujte dostupnou odbornou literaturu a internetové portály zabývající se danou problematikou. Proveďte deskripci dvou různých velkoplošných chráněných území na základě studia příslušných dokumentů. Na této teoreticko-metodologické bázi proveďte terénní výzkum včetně rozhovorů s klíčovými osobnostmi u vybraných subjektů, reprezentujících venkovský turismus dotčených území. Následně vyhodnoťte. Po získání výsledků upřesněte odhady ze studia literatury a odpovězte na otázky, jak funguje venkovský cestovní ruch v modelových oblastech z hlediska sociálních, ekonomických a ekologických aspektů a jak ovlivňuje jeho fungování ochrana přírody, případně navrhněte sociotechnická doporučení.

Rozsah grafických prací: dle potřeby
Rozsah pracovní zprávy: 60 stran textu
Forma zpracování diplomové práce: tištěná/elektronická
Seznam odborné literatury:

1. HENDL, Jan. Kvalitativní výzkum. Základní metody a aplikace. Praha: nakladatelství Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2.
2. HESKOVÁ, Marie a kol. Cestovní ruch pro vyšší odborné školy a vysoké školy. Praha: FORTUNA, 2006. ISBN 80- 7168-948-3.
3. NAVRÁTIL, Josef. Návštěvník jako rozvojový faktor navštíveného místa: Aplikovaná geografie cestovního ruchu na příkladu vody v turistických regionech jižní Čechy a Šumava. Praha: Alfa Nakladatelství, 2012. ISBN 978-80-87197-50-9.
4. PÁSKOVÁ, Martina. Udržitelnost rozvoje cestovního ruchu. Hradec Králové: Gaudeamus, 2008. ISBN 978-80-7041-658-7.
5. PERLÍN, Radim, BÍČÍK, Ivan. Lokální rozvoj na Šumavě. Vimperk: Správa NP a CHKoš, 2010. ISBN 978-80-87257-06-7.
6. PETRŮ, Zdenka. Základy ekonomiky cestovního ruchu. Praha: IDEA SERVIS, konsorcium, 2007. ISBN 978-80-85970-55-5.
7. STŘÍBRNÁ, Marie. Venkovská turistika a agroturistika. Praha: Profi Press, 2005. ISBN 80-86276-14-2.
8. ZELENKA, Josef a kol. Udržitelný cestovní ruch: Management cestovního ruchu v chráněných územích. Hradec Králové: Gaudeamus, 2013. ISBN 978-80-7435-244-7.

Vedoucí diplomové práce: PhDr. Drahomíra Kušová, Ph.D.
Katedra krajinného managementu

Datum zadání diplomové práce: 20. února 2017
Termín odevzdání diplomové práce: 30. dubna 2018


prof. Ing. Miloslav Šoch, CSc., dr. h. c.
děkan

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
ZEMĚDĚLSKÁ FAKULTA
studijní oddělení I. S.
Strakonická 1688, 370 06 České Budějovice


doc. Ing. Pavel Ondr, CSc.
vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 20. února 2017

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem svou bakalářskou práci vypracovala samostatně pouze s použitím literatury a internetových zdrojů, které jsem řádně citovala a uvedla v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě - v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Zemědělskou fakultou Jihočeské univerzity - elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českém Krumlově dne

.....

Klára Koubová

Poděkování

Velmi ráda bych poděkovala vedoucí mé bakalářské práce paní PhDr. Drahomíře Kušové, Ph.D., za její cenné rady, věcné připomínky, vstřícnost a obětavost při konzultacích a zpracování diplomové práce. Velký dík patří také mé rodině a přátelům za veškerou podporu během celého studia, ale i účastníkům, kteří s ochotou odpovídali na otázky při terénním šetření.

ABSTRAKT

Diplomová práce se zabývá problematikou venkovského turismu ve velkoplošných chráněných územích. Jejím cílem je detailní analýza situace v Národním parku Šumava a Chráněné krajinné oblasti Blanský les a porovnání udržitelného cestovního ruchu z hlediska venkovské turistiky. Literární rešerše objasňuje základní pojmy – národní park, chráněná krajinná oblast, venkov, šetrná turistika. V praktické části jsou, jako metoda výzkumu, využity řízené rozhovory. Respondenty tvoří jednotliví podnikatelé hospodařící v modelových oblastech a pracovníci správ NP Šumava a CHKO Blanský les.

KLÍČOVÁ SLOVA

Národní park, chráněná krajinná oblast, cestovní ruch, šetrný turismus

ABSTRACT

This master thesis deals with rural tourism in protected landscape areas. Its objective is a detailed analysis of the situation in the Šumava National Park and Blanský les Protected Landscape Area and evaluation of sustainable tourism as an aspect of rural tourism. In the introductory part key terms, such as national park, protected landscape area, countryside and thrifty tourism are explained. Practical part of the thesis uses managed interviews as a tool to evaluate business situation in both protected areas. The respondents were represented by individual businessmen who are doing business in model areas and employees of the administration of Šumava National Park and Blanský les Protected Landscape Area.

KEY WORDS

National park, protected landscape area, tourism, sustainable tourism

Obsah

1 ÚVOD A CÍL	10
2 LITERÁRNÍ REŠERŠE	12
2.1 Cestovní ruch	12
2.1.1 <i>Masový cestovní ruch.....</i>	<i>13</i>
2.1.2 <i>Alternativní cestovní ruch.....</i>	<i>13</i>
2.1.3 <i>Rozdíly mezi tradičním a alternativním cestovním ruchem</i>	<i>14</i>
2.1.4 <i>Cestovní ruch a životní prostředí.....</i>	<i>14</i>
2.2 Šetrná turistika	15
2.2.1 <i>Historie</i>	<i>15</i>
2.2.2 <i>Charakteristika</i>	<i>16</i>
2.2.3 <i>Venkovský cestovní ruch</i>	<i>17</i>
2.2.4 <i>Venkovská turistika</i>	<i>18</i>
2.2.5 <i>Agroturistika</i>	<i>19</i>
2.2.6 <i>Ekoturistika</i>	<i>19</i>
2.2.7 <i>Ekoagroturistika</i>	<i>20</i>
2.3 Koncepce únosnosti	20
2.3.1 <i>Marketing.....</i>	<i>21</i>
2.3.2 <i>De-marketing</i>	<i>22</i>
2.3.3 <i>Turistické poplatky.....</i>	<i>22</i>
2.3.4 <i>Návštěvníkový management</i>	<i>22</i>
2.3.5 <i>Vzdělávání turistů</i>	<i>23</i>
2.3.6 <i>Místní zapojení a kontrola</i>	<i>23</i>
2.3.7 <i>Výkon bez odpovědnosti.....</i>	<i>24</i>
2.3.8 <i>Chování turistů.....</i>	<i>25</i>
2.3.9 <i>Nedostatek ukazatelů výkonu</i>	<i>25</i>
2.4 Politika rozvoje venkova	26
2.4.1 <i>Fondy pro zemědělce a rybáře.....</i>	<i>26</i>
2.4.2 <i>Program rozvoje venkova</i>	<i>27</i>
2.4.3 <i>Další dotační možnosti.....</i>	<i>28</i>
2.4.4 <i>Regionální operační programy</i>	<i>28</i>
2.4.5 <i>Přeshraniční spolupráce</i>	<i>29</i>
2.4.6 <i>Místní akční skupiny.....</i>	<i>30</i>

2.5 Vlivy cestovního ruchu na životní prostředí	30
2.5.1 Turistické znečištění.....	31
2.5.2 Emise.....	31
2.5.3 Eroze	31
2.6 Varianty řešení negativních vlivů	32
2.7 Kategorie chráněných území	32
2.7.1 Velkoplošná zvláště chráněná území	33
2.7.2 Maloplošná zvláště chráněná území	33
2.8 Kategorie zón ve vztahu k cestovnímu ruchu	33
2.9 Fungování správ CHKO a NP	34
2.9.1 Právní postavení CHKO a NP	34
2.9.2 Fungování správ NP a CHKO	35
2.9.3 Nástroje řízení a formy managementu	35
2.9.4 Působnost správ NP a CHKO.....	36
2.9.5 Pravomoci, povinnosti za svěřené chráněné území	36
2.9.6 Komunikace s veřejnou správou, podnikatelskými subjekty a obyvatelstvem	38
2.9.7 Režim hospodaření v Národních parcích a Chráněných krajinných oblastech.....	39
3 CHARAKTERISTIKA MODELOVÉHO ÚZEMÍ	40
3.1 Národní park Šumava	40
3.2 Chráněná krajinná oblast Blanský les.....	43
4 CÍL A METODIKA PRÁCE	46
4.1 Cíl práce.....	46
4.2 Metodika práce	46
4.3 Hypotézy	47
5 VÝSLEDKY – OBJEKTIVNÍ VÝSLEDKY	48
5.1 Turistické atraktivity ve vybraných lokalitách.....	48
5.1.1 Naučné stezky.....	48
5.1.2 Lyžařské trasy	49
5.1.3 Cyklostezky.....	50
5.1.4 Hipostezky.....	50
5.2 Podpora cestovního ruchu na lokální úrovni.....	51
5.2.1 Lokální rozvoj v Národním parku Šumava	53
5.2.2 Lokální rozvoj v Chráněné krajinné oblasti Blanský les	55

5.3 Zrealizované projekty ve zkoumaných oblastech	57
5.3.1 <i>Projekty podporující rozvoj cestovního ruchu v regionu Šumava</i>	57
5.3.2 <i>Projekty podporující rozvoj cestovního ruchu v CHKO Blanský les</i>	59
5.4 Statky a farmy v NP Šumava	61
5.4.1 <i>BIOFARMA Slunečná</i>	61
5.4.2 <i>Ranch Vogelsang</i>	62
5.4.3 <i>Ubytování U Tichotů</i>	63
5.5 Statky a farmy v CHKO Blanský les	63
5.5.1 <i>Selský dvůr Holašovice</i>	63
5.5.2 <i>EKOfarma Horní Chrášťany</i>	64
5.5.3 <i>Tvrz Chlum</i>	64
6 ROZHOVORY – SUBJEKTIVNÍ VÝSLEDKY	66
6.1 Otázky a odpovědi pracovníků správ NP Šumava a CHKO Blanský les.....	66
6.2 Otázky a odpovědi zemědělských podnikatelů	69
7 DISKUZE	77
8 ZÁVĚR.....	79
9 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	80
9.1 Literární zdroje.....	80
9.2 Elektronické zdroje	83
10 PŘÍLOHY	87
10.1 Fotodokumentace.....	87
10.2 Rozhovory - osnova	93
10.2.1 <i>Otázky pro pracovníky správ</i>	93
10.2.1 <i>Otázky pro podnikatele</i>	94

1 ÚVOD A CÍL

Touha poznávat přírodu i historii a sžívat se s nimi v rozsáhlém území. Tato síla pohánějící člověka je cílem chráněných oblastí pro umožnění poznávacích a relaxačních aktivit a také smyslem „lidské“ dimenze v NP Šumava i CHKO Blanský les. Jedná se o podobné horské a podhorské oblasti situované v části jižních Čech, z nichž každou spravuje jiná instituce.

Pokud nejedeme do neznámých míst za tím, abychom vydělali peníze, ale pro účely relaxace, poznávání, vzdělávání či sportu provozujeme cestovní ruch. Pojem cestovní ruch je často spojován s využíváním stravovacích či ubytovacích zařízení a nějakého dopravního prostředku. Podle toho, jakou formou, a hlavně jakou měrou tuto materiálně technickou základnu využíváme, jsme zařazováni do dvou skupin. Prvním typem jsou početné skupiny návštěvníků, kteří cestují a nocují hromadně a většinou se drží předem sestaveného plánu. Tito lidé provozují masový cestovní ruch. Typickým znakem je vysoká koncentrace návštěvníků v některých destinacích cestovního ruchu, ke kterým patří přímořské, lázeňské nebo horské oblasti a s nimi spojené služby. Druhým typem je alternativní cestovní ruch, který je protipólem předchozích variant trávení volného času. Princip spočívá v tom, že si jedinec nebo menší skupinka osob plánuje cestu a ubytování sama, z čehož vyplývá složitější organizace, ale především poznávání regionu, výběr destinace podle svých představ a také prostor ke změnám. A i když je současný cestovní ruch hlavně o svobodě cestovat a poznávat nová místa, je třeba dbát na jistá pravidla.

Diplomová práce zkoumá problematiku cestovního ruchu ve velkoplošných chráněných územích, což je určitý typ destinace, kde má hlavní význam šetrný, nikoli městský turismus. Ten je také rozvojovým faktorem na Evropském venkově. Z hlediska forem venkovské turistiky je na území zastoupen především ekoturismus, ekoagroturismus, případně agroturistika a venkovská turistika. Jednotlivé orgány a organizace zastřešující tyto oblasti vytváří podmínky k minimalizování potenciálních negativních vlivů, které s sebou cestovní ruch přináší, prostřednictvím přesně definovaných kritérií a pravidel, jež jsou k dostání také v tištěné podobě. Jedná se zpravidla o vymezení vstupů do určitých míst, vymezení povolení a zakázání některých aktivit během návštěvy či přímo o chování návštěvníků během pobytu v chráněné oblasti.

Pokud jsou účastníci cestovního ruchu správně poučeni, a tedy připraveni k vycestování, otevírá se lavina možností jak a kde strávit dovolenou. Tím se odkrývá druhá strana mince

a tou jsou podnikatelé nabízející své služby. Ještě, než vzniklo samotné téma této práce, bylo zapotřebí zjistit si všechna data. Zpočátku se zdálo, že farmy poskytující ubytování jsou pouze v chráněné krajinné oblasti. Nakonec se však ukázalo, že i přesto, že číslo nebude vysoké, se jich v národním parku také pár najde. Proč tomu tak je? Je to snad z důvodu přísnější ochrany krajiny nebo je to pouze souhra náhod? O tom se přesvědčíme na následujících stranách. Vysvětlit a ujasnit to mohou jak podnikatelé hospodařící na obou územích, tak pracovníci správ NP Šumava a CHKO Blanský les, se kterými budou provedeny rozhovory, ale i literatura a Zákon o ochraně přírody a krajiny. V diplomové práci je také okrajově rozvedena politika rozvoje venkova, neboť jsou to právě dotace, které mohou udržet tento typ, leckdy náročného, podnikání v chráněných územích. Dalším důvodem nastínění dotací také je, že autorka studuje obor agropodnikání a měla tedy zájem dozvědět se něco víc o možnostech využívání finančních prostředků pro zemědělce.

Cílem diplomové práce je tedy porovnání udržitelného cestovního ruchu ve dvou chráněných oblastech z hlediska venkovské turistiky.

2 LITERÁRNÍ REŠERŠE

2.1 Cestovní ruch

Cestovní ruch (CR) je způsob uspokojování potřeb lidí v oblasti rekreace, turistiky, lázeňské léčby a kultury, pokud k němu dochází mimo běžné prostředí ve volném čase obyvatelstva. Je to přemístění osob z místa trvalého bydliště do místa cestovního ruchu a čerpání služeb spojených s pobytem v tomto místě za jiným účelem než výdělečným (Kunešová, Nedvědová, 1992).

Podle Petřů (2007) je cestovní ruch charakterizován jako činnost osoby, cestující na přechodnou dobu do místa mimo její běžné životní prostředí, a to na dobu kratší než je stanoveno, přičemž hlavní účel její cesty je jiný než vykonávání výdělečné činnosti v navštíveném místě.

Důležitost a význam cestovního ruchu lze obecně shrnout do následujícího přehledu:

- podílí se na rozvoji osobnosti - pomáhá utvářet životní styl lidí;
- slouží k účelnému využití volného času;
- slouží k poznání, k získání jazykových znalostí;
- je prostředkem vzdělávání a výchovy lidí;
- má léčebné / relaxační působení;
- má ekonomický přínos.

Odvětví (průmysl) cestovního ruchu lze chápat jako souhrn veškerých aktivit souvisejících s naplněním definice cestovního ruchu. Někteří ze zahraničních autorů užívají definice, která charakterizuje CR jako součást pohostinských služeb, přičemž odvětví pohostinství je charakterizováno jako souhrn ubytovacích a stravovacích služeb a cestovního ruchu (Čertík, 2000).

CR jakožto ekonomické odvětví se vyznačuje celou řadou specifíků, které vycházejí ze skutečnosti, že předmětem nabídky jsou v převážné míře služby. Ty se od výrobku liší v mnoha směrech. Mezi nejmarkantnější zvláštnosti a specifika řadíme to, že cestovní ruch je místně a časově vázaný (hodina odletu, datum a místo ubytování), vykazuje charakter osobních služeb (vysoký podíl lidské práce), jedná se o komplex vzájemně provázaných služeb (ubytování, stravování, doprava), podmíněnost nákladů (dle požadavků zákazníka) a také to, že trh je determinován přírodními faktory (počasí, moře) (Francová, 2003).

2.1.1 Masový cestovní ruch

Cestování početných skupin návštěvníků, využívání hromadných ubytovacích a stravovacích zařízení, dopravních prostředků a dalších nese označení masový turismus. Používá se jako protipól individuálního cestovního ruchu, jehož typickými znaky jsou pěší turistika, agroturistika, cykloturistika a další. Termín má i význam marketingový a prožitkový. Tím mají Zelenka a Pásková na mysli vytváření masové poptávky po specifických místech nebo přípravu konzumace předem připravených zážitků. Nejcharakterističtějším prvkem je vysoká koncentrace návštěvníků v některých destinacích cestovního ruchu (přímořské, lázeňské, horské aj.). (Zelenka, a kol 2012).

Rozvoj byl zaznamenán teprve v druhé polovině 20. století, kdy velké množství obyvatel mnoha států splňovalo dvě základní podmínky, a to dostatek volného času a dostatek volných disponibilních finančních prostředků. Se zvyšováním životní úrovně již přestává být cestovní ruch něčím mimořádným a stává se zcela dostupným pro široké vrstvy obyvatel (Kotíková, 2013).

Dagmar Jakubíková rozlišuje 2 typy masového turismu:

- organizovaný masový turismus – vysoce organizovaný cestovní ruch, který se vyznačuje minimálními kontakty s místní komunitou;
- individuální masový turismus – používá stejná zařízení jako masový turismus, ale vyskytují se potřeby využít i jiné než čistě organizované cesty v destinaci (Jakubíková, 2012).

2.1.2 Alternativní cestovní ruch

Alternativní cestovní ruch je proces, který podporuje spravedlivou formu cestování mezi členy různých komunit. Usiluje o dosažení vzájemného porozumění, solidarity a rovnosti mezi účastníky (Holden, 2013).

Měkkým cestovním ruchem je označována forma cestovního ruchu, která vede k vzájemnému porozumění mezi místním obyvatelstvem a jejich hosty, která neohrožuje kulturní identitu hostitelského regionu, a která se snaží co nejlépe pečovat o životní prostředí. "Měkcí turisté" upřednostňují využívání infrastruktury určené místnímu obyvatelstvu a nepřijímají značné turistické zázemí škodlivé pro životní prostředí (Smith, a kol., 1992).

2.1.3 Rozdíly mezi tradičním a alternativním cestovním ruchem

Tab. 1 Porovnání tradičního a alternativního CR

Tradiční cestovní ruch	Alternativní cestovní ruch
Standardní produkt	Jedinečný produkt
Vysoké počáteční náklady do cestovního ruchu	Vysoké počáteční náklady do znalostí
Propagace prostřednictvím masmédií	Specializovaná reklama
Výběr trhu dle úrovně příjmů	Výběr trhu dle zájmových skupin
Běžný životní styl	Individuální životní styl
Turistické chování: pozorování bez interakce	Turistické chování: poznávání regionu
Cestovní program stanoven předem	Cestovní program spontánní
Riziko: ztráta kontroly	Riziko: složité organizování

Zdroj: Nelson, a kol., 2003

2.1.4 Cestovní ruch a životní prostředí

Základem pro využití chráněných oblastí je stanovení přesně definovaných pravidel a kritérií pro hodnocení přijatelnosti aktivit souvisejících s cestovním ruchem. Tato opatření jsou v gesci orgánů a organizací zastřešujících přírodní chráněné oblasti, které jsou dostupné veřejnosti. Za tímto účelem orgány zpracují tištěná pravidla podrobně informujících o všech zásadních věcech ochrany přírodních a kulturních hodnot v konkrétní oblasti. Cílem těchto informací je minimalizovat potenciální negativní vlivy, které s sebou cestovní ruch přináší.

Jedná se zpravidla o tyto informace:

- Přesné vymezení charakteru chráněných zón se vstupy pro turisty;
- Monitorování vlivu návštěvnosti na ekosystém;
- Vymezení povolení a zakázání aktivit návštěvníků během návštěvy;
- Chování návštěvníků během jejich pobytu v chráněné oblasti;
- Zařízení pro návštěvníky umístěná v chráněné oblasti;
- Zajištění čistoty a údržby zařízení pro návštěvníky, a mnohé další.

Organizace zastřešující chráněné oblasti zajišťují průběžnou aktualizaci uvedených pravidel a informují o nich (Seifertová, 2013).

2.2 Šetrná turistika

2.2.1 Historie

Diskuse o koncepci udržitelného cestovního ruchu je fenoménem devadesátých let. Jeho původ spočívá v širším pojetí trvale udržitelného rozvoje, který byl zažit po mnoho století.

Trvale udržitelným rozvojem rozumíme rozvoj, který dnes splňuje naše potřeby, aniž by ohrozil schopnost lidí v budoucnosti uspokojovat jejich potřeby. Jedná se tedy o získání dlouhodobějšího pohledu, než je obvyklé při rozhodování člověka, a znamená potřebu zásahu a plánování. Pojem udržitelnosti jednoznačně zahrnuje životní prostředí, lidi a ekonomické systémy.

Zatímco termín „udržitelný“ se začal používat výhradně v posledních 20ti nebo 30ti letech, nápady, které se na něm objevují, pocházejí například z prvních příkladů územního plánování. Příkladem mohou být některé z nejranějších pokusů o dosažení udržitelného rozvoje vesnic a měst, které byly naplánovány a vyvinuty Římany.

Podobně mnohé tradiční zemědělské systémy byly založeny na principu udržitelnosti. Chov zemědělských prací byl uzpůsoben tomu, že chránil spíše, než ničil produkční kapacitu půdy, takže by byl ještě schopen podporovat výrobu potravin v dlouhodobém horizontu. Technologické vynálezy, populační tlaky společně se sociálními a ekonomickými změnami však v průběhu času vedly k růstu průmyslu a urbanizaci. To zase vyvíjí tlak na zemědělce, aby maximalizovali produkci potravin v krátkodobém horizontu. Tyto problémy vedly k problémům, které vedly k soukromým a státním iniciativám (Swarbrooke, 1998).

Detailní přehled o vývoji udržitelného cestovního ruchu ukazuje následující tabulka, kde jsou zachycena všechna důležitá data od roku 1950.

Tab. 2: Časová osa udržitelného cestovního ruchu

1950	Začíná světová statistika OSN o organizaci cestovního ruchu (zaznamenává se 25 milionů zahraničních turistů)
1970	Den 27. září vyhlášen za Světový den cestovního ruchu
1973	Světová organizace cestovního ruchu se stává provádějící agenturou Rozvojového programu OSN
1980	Mezinárodní unie pro ochranu přírody - Světová strategie ochrany
1983	Héctor Ceballos-Lascuráin obeznamuje veřejnost termínem ekoturistika
1987	Zpráva společnosti Brundtland, Naše společná budoucnost (vydaná Světovou komisí pro životní prostředí a rozvoj) definuje udržitelný rozvoj
1990	Vznikla Mezinárodní společnost pro ekoturistiku
1992	Summit o Zemi v Riu de Janeiro vedl ke schválení Agendy 21
1994	Světová rada cestování a turismu (WTTC) zahájila projekt Green Globe
2000	Iniciativa Spojených národů má za následek zavedení rozvojových cílů tisíciletí
2002	Vyhlášen Mezinárodní rok ekoturistiky
2003	UNWTO se řadí mezi nejvýznamější vládní organizace cestovního ruchu
2003	První mezinárodní konference o změně klimatu a cestovním ruchu v Džerbě v Tunisku
2007	Koalice 27 organizací se shromáždila pod střechem OSN, aby vypracovala kritéria pro globální udržitelný cestovní ruch;
	Davosova deklarace o opatřeních udržitelného cestovního ruchu pro boj s klimatickými změnami pochází z druhé mezinárodní konference o změně klimatu a cestovním ruchu
2011	Cesty k udržitelnému rozvoji a vymýcení chudoby (známé jako zpráva o zelené ekonomice)
2012	GSTC uvádí kritéria udržitelného cestovního ruchu pro destinace

Zdroj: Patterson, 2016

2.2.2 Charakteristika

Nejtypičtějším charakteristickým znakem je zaměření na kvalitu zážitku. Dále zohledňuje sociální rovnost, respektuje potřeby místní komunity, zaměstnává místní obyvatele a zapojuje je do plánování a rozhodování. Minimalizuje negativní vlivy, spotřebu energie, efektivně řídí odpadové hospodářství i recykluje, takže využití místních zdrojů v mezích možností zůstává. Zachovává celou šířku rekreačních, vzdělávacích a kulturních možností v rámci a napříč generacemi. Je založena na aktivitách, které reflektují charakter místa a regionu. Turistům či návštěvníkům umožňuje seznámit se s navštíveným regionem a podporuje jeho zájem o komunitu a životní prostředí. Ostatní odvětví při uplatňování principů udržitelnosti není limitováno. Je integrována do místního, regionálního či národního rozvojového plánu, tudíž minimalizuje nepříznivé dopady na místní společenství, kulturní dědictví, krajinu, zvyky a živočišné druhy a zároveň podporuje sociální a ekonomickou

prosperitu. Hmotné a sociální prostředí zanechá neoslabené, v ideálním případě i zkrášené, takže funguje jako zdroj pro budoucí požitek (Mourek, 2002).

2.2.3 Venkovský cestovní ruch

Zahrnuje soubor činností spojených s cestováním a pobytem lidí ve venkovském prostředí. Obvykle jde o činnost spojenou s návratem k přírodě, s možností ubytování ve vesnických domech a jiných ubytovacích zařízeních na venkově, kde je součástí nabídky i možnost stravování nebo vlastní přípravy stravy a možnost zapojit se a pomoci s různými činnostmi typickými pro venkov. Cílem rozvoje venkovského cestovního ruchu je zapojit do poskytování služeb místní obyvatelstvo. Důležitá je odborná připravenost poskytování služeb, ochota podílet se na uspokojování potřeb hostů, vstřícnost, otevřenost a velkou výhodou je také schopnost komunikovat v cizích jazycích, která slouží pro vytvoření domácí atmosféry s hostem. Významným motivem je kvalitnější životní prostředí venkova ve srovnání s městy (Hesková, a kol., 2006).

Orieška (1999) a Škodová-Parmová (2007) popisují tento termín jako účast, která umožňuje zájemcům naplňovat volný čas na venkově různými rekreačními, turistickými a dalšími aktivitami s možností ubytování v rodinách, ve venkovských staveních nebo jiných ubytovacích zařízeních nacházející se v tomto prostředí.

Zvláštnosti venkovského cestovního ruchu:

- rozložené zatížení destinace – využití jednotlivých chalup, chat, farem a dalších ubytovacích zařízení s malou kapacitou přirozeně rozkládá zatížení dotčené venkovské turistiky v prostoru i čase. Tato decentralizace pomáhá omezovat nebo i zcela eliminovat negativní dopady, které s sebou přináší soustředění lidí v turistických centrech masového cestovního ruchu;
- nižší nároky na infrastrukturu – rozptýlená ubytování s malou kapacitou nemají takové nároky na infrastrukturu jako masový cestovní ruch se svými prázdninovými resorty, kde je nabízeno ubytování téměř v každém domě. V hlavní sezóně tak několikanásobně vzrůstá počet obyvatel, což klade vysoké nároky na veřejné investice do infrastruktury. I to se však dá považovat za pozitivum, protože nebýt tlaku na uspokojení potřeb cestovního ruchu, potřeby místních obyvatel ve venkovských oblastech by byly upokojeny jen těžko;
- vysoký stupeň ekonomické udržitelnosti – prostředky pocházející z útrat turistů na venkově plynou v naprosté většině majitelům ubytovacích a stravovacích zařízení přímo,

neboť tyto služby jsou poskytovány místními lidmi. Pokud vezmeme v úvahu ještě útraty u místních producentů potravin a dalších obchodníků, jde bezmála o ideální stav;

- opakované rekreační pobyty – v případě České republiky lze bez pochyby konstatovat, že mezi nejoblíbenější destinace, kam se turisté rádi vrací, patří pobyty v pronajatých chatách, chalupách a letních bytech, většinou s vlastním vařením. Existuje celá řada firem, jež se specializují na pronájmy těchto objektů nejen v tuzemsku, ale i v zahraničí. Příkladem je CK Regio, www.nafarmu.cz a mnoho dalších (Ryglová, a kol., 2011).

2.2.4 Venkovská turistika

Je to forma venkovského cestovního ruchu bezprostředně spjatá s přírodou a krajinou venkova a konkrétním vesnickým osídlením. Její náplní jsou individuální rekreační aktivity využívající atraktivitu konkrétního venkovského prostředí navštíveného místa jako jsou louky, lesy, rybníky, ale i místní řemesla, folklór a tak podobně, říká Škodová-Parmová (2007). K ubytování slouží komerční ubytovací zařízení, rekreační chalupy i ubytování v soukromí. Její zvláštnost spočívá v decentralizaci ubytovacích zařízení, což umožňuje roztrždit velké množství turistů a eliminovat tak negativní dopady, které s sebou přináší nespočet lidí v turisticky navštěvovaných centrech.

Venkovská turistika souvisí především s nízkou hustotou obyvatelstva, otevřeným prostorem a s malými sídly obvykle s méně než deseti tisíci obyvateli. Využívání půdy souvisí především se zemědělstvím, lesnictvím a ochranou přírodních lokalit. Společnost má sklon k tradicionalismu, což je vliv zvyklostí, který je často velmi silný. Svými specifikami je především umístěna do venkovských oblastí, je funkčně venkovská, budovaná na zvláštních rysech venkovského světa, tím má autorka na mysli malovýrobu, otevřený prostor, kontakt s přírodou, dědictví minulosti, tradiční zvyky a tradice (Stříbrná, 2005).

Venkovská turistika se velmi často označuje jako tzv. zelená turistika, podle prostředí, kde probíhají převážné aktivity turistů. V evropských poměrech zaujímá venkovské prostředí asi 60–70 % obydlého území, přičemž jsou tato území přirozeným prostředím pro oddech a různé druhy rekreace zejména pro obyvatele města a městských aglomerací. Kromě průmyslového a dopravního shonu, který s sebou nese civilizační stres pramenící právě z vysoké koncentrace obyvatelstva větších měst, má také velká část těchto lidí přirozené rodové kořeny na venkově, ve venkovských chalupách a statcích. Tato situace vytváří přirozenou motivaci pobývat ve volném čase právě na venkově a obnovovat si zde vzpomínky, říká Pilný (2003).

Moravec (2006) se s již uvedenými autory shoduje, a navíc dodává pochopení pro individuální aktivity návštěvníků a turistů plus zázemí v oblastech, kde v symbióze se zemědělstvím představuje originální nabídku služeb CR, včetně poskytování čerstvých produktů hospodářství hostům a pronájem chat a chalup, což je specifický český fenomén, který nemá zejména v Evropě podobu.

2.2.5 Agroturistika

Jedná se o pobyt na farmách, statcích nebo jiných zemědělských usedlostech, obvykle spojený s aktivní účastí na životě v nich. Jde především o pomoc při práci na poli, při sklizni plodin, společné stravování s rodinou farmáře a tak podobně, jak uvádí Malá (1999).

Jde o specifickou formu venkovského cestovního ruchu, která je vedle bezprostředního využívání přírody a krajiny venkova charakteristická přímým vztahem k zemědělským pracím nebo usedlostem se zemědělskou funkcí. Je provozována podnikateli v zemědělské prvovýrobě jako vedlejší doplňková činnost sloužící k získání dodatečných finančních prostředků s tím, že zemědělská výroba by měla být dominantní činností. Je představována souhrnem služeb, činnostmi na farmě i v okolním prostředí, ale i možnostmi zážitků, který zemědělský subjekt poskytuje návštěvníkům za účelem rekreace a odpočinku. Agroturistika i venkovská turistika jsou spjaty s vesnickým osídlením a těží z přírodního a kulturního bohatství místního prostředí a okolí. Ubytování, rekreační aktivity i charakter života jsou znaky, které tyto dvě formy turistiky od sebe odlišují. Tato skutečnost dělá odlišnou hlavně agroturistiku, kdy příchozí návštěvníci jsou součástí spolužití farmářské rodiny (Škodová-Parmová, 2007).

2.2.6 Ekoturistika

Ekoturistika je formou cestovního ruchu, jejíž účastníci jsou motivováni využitím chráněných výtvarů přírody, přírodních rezervací, kulturních památek a akcí, národních parků a dalších přírodních atraktivit - souhrnně biosféry a antroposféry tak, aby nebyly cestovním ruchem nadměrně narušovány (Zelenka, Pásková, 2012).

Typické jsou ekoturistické aktivity s relativně malým vlivem na ekosystémy. Např. pěší turistika, fotografování, pozorování volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin, jízda na kajaku a další. Cílem účastníků jsou často ekosystémy s harmonickým sepětím flóry a fauny (Koubová, 2016).

2.2.7 Ekoagroturistika

Němčanský (1996) vymezuje novou formu dovolené, a to ekoagroturistiku, která vznikla důsledkem následujících jevů. Převažující konvenční zemědělství používající značná množství pesticidů a umělých hnojiv je většinou lidem známo jako ohrožovatel přírody. Tímto způsobem vymizelo mnoho stromů, keřů, živých plotů, vznikla půdní eroze, vyplavovaly se živiny a rezidua pesticidů do spodních vod. Krajina se stala umělou a málo různorodou. Kromě těchto jevů se lidé začali stěhovat do měst, vesnice se vylidnila, došlo ke ztrátě pracovních příležitostí. Letní byty, které v minulosti přispívaly velkou měrou k příjmům na venkově, vymizely. Z těchto důvodů vznikla nevýdělečná nevládní nadace ECEAT – Evropské centrum pro ekoagroturistiku. Cílem této nadace bylo oživení ekoagroturistiky a oživení venkova pomocí šetrné turistiky. Ve vydané brožurce nabízí turistům možnost strávit dovolenou na ekofarmách v různých zemích střední Evropy. Zájemci mohou jezdit samostatně nebo využít služby ECEAT a jejím prostřednictvím rezervovat místo na farmě.

Stříbrná (2005) uvádí, že jde o specifickou formu agroturistiky, která představuje pobyty na ekologicky hospodařících farmách situovaných ve zdravotně příznivém životním prostředí. Podstatným znakem této formy turistiky je jak spříznění s farmářskou rodinou, tak i účast na zemědělských pracích a konzumace produktů ekologického zemědělství. Pásková a Zelenka (2002) dodávají ještě blízký kontakt s přírodou, kde je mezi aktivitami také pěší turistika, cykloturistika, ale i pozorování zvířat a péče o ně.

2.3 Koncepce únosnosti

Koncepce únosnosti je jedním z nejběžnějších témat literatury o šetrném turismu. Udává maximální úroveň dlouhodobé turistické zátěže, se kterou se území dokáže vyrovnat bez trvalých následků a jehož hodnota se rovná hodnotám vypovídajícím o pružnosti daného ekosystému. Je využívána jako ukazatel zatížitelnosti v přírodních ekosystémech, ale i v člověkem ovlivňované kulturní krajině a v lidských sídlech při plánování aktivit člověka, mimo jiné i cestovního ruchu. Zjištěnou hodnotou této složky by mělo být závazné především zřizování parkovacích ploch na příjezdových komunikacích v místech nástupu do řešených oblastí. Příkladem jsou vstupy do národních parků a jiných chráněných krajinných oblastí či do historického jádra města.

Koncepce únosnosti zahrnuje:

- fyzickou kapacitu, počet turistických míst a míst pro ubytování;
- ekologickou kapacitu, počet turistů, které lze ubytovat před poškozením, jež se začnou projevovat na životním prostředí nebo ekosystému;
- ekonomickou kapacitu, počet turistů, které lze uvítat místní komunitou dříve, než začne trpět ekonomickými problémy; to se projeví např. zvýšenou cenou bydlení a cenami pozemků;
- sociální kapacitu, maximální počet lidí, po jejichž překročení dojde k sociálnímu narušení nebo neodvratnému kulturnímu poškození;
- percepční kapacitu, počet turistických míst, která mohou být obsazena dříve, než začne být negativně ovlivněna kvalita turistického zážitku;
- kapacitu infrastruktury, počet turistů, kteří mohou být ubytováni v cílové destinaci.

Vzhledem k tomu, že každá lokalita je zcela odlišná, pokud jde o geografii, ekosystém, sociální strukturu a ekonomiku, je nepravděpodobné, že její kapacita bude stejná na všech místech, proto je aplikace na jakémkoli území velmi obtížně odhadnutelná. Zatímco únosnost je užitečná koncepce, je velmi problematické rozvíjet praktické využití pomocí udržitelného cestovního ruchu. Nakonec je ovšem zřejmé, že únosná kapacita může být upravena systémy řízení návštěvnosti.

2.3.1 Marketing

Marketing cestovního ruchu může přispět k rozvoji trvale udržitelného cestovního ruchu a sehrát životně důležitou roli pro trvale udržitelnou budoucnost venkovských oblastí. Za použití trendů trhu a marketingových technik by mohl vzniknout typ venkovského cestovního ruchu, který uspokojí turisty a zároveň přinese výhody místním obyvatelům a minimalizuje životní dopady. Mezi trendy, které lze využít řadí Horner a Swarbrooke (2003) touhu po nových zážitcích, být součástí nové komunity, seznámit se a sblížit se s místními lidmi a odpočinout si v příjemném prostředí venkova.

Aby to mohl být trvale udržitelný cestovní ruch, musí být v lokálním měřítku kontrolován, základem musí být původní produkty a ceny musí být největším ekonomickým přínosem pro hostitelskou komunitu.

2.3.2 De-marketing

De-marketing je marketing zaměřený na snížení poptávky po produktu. V cestovním ruchu to znamená snížení poptávky po destinacích, kde byla překročena únosná kapacita území. To zahrnuje manipulaci s marketingovým mixem nebo čtyřmi P, které by spíše odrazovaly, než aby přilákaly turisty k návštěvě destinací, o nichž se předpokládá, že jsou hojně navštěvovány. K dnešnímu dni to většinou znamená jednoduše snížit množství propagačních materiálů, které jsou vyráběny na podporu určitých destinací.

2.3.3 Turistické poplatky

Existují dva hlavní způsoby, které by pomohly rozvíjet šetrný turismus:

- vybírat turistické daně, které jsou natolik vysoké, že odrazují turisty od návštěvy určitých míst, a tím snižují poptávku a problémy, které plynou z nadměrného používání;
- využití prostředků z turistických daní, které pomohou platit za údržbu a rozvoj místní infrastruktury cestovního ruchu.

První aplikace je radikálnější a má vliv na poptávku, zatímco druhá aplikace jednoduše pomůže efektivněji spravovat stávající poptávku. Implementace prvního přístupu má však řadu potenciálních úskalí. Druhé využití turistických daní je specificky navrženo tak, aby turisté zaplatili více skutečných nákladů na uspokojení svých potřeb, spíše než náklady, které spadají na místní obyvatele (Swarbrooke, 1998).

2.3.4 Návštěvnícký management

Řízení návštěvníků je jednou z nejdůležitějších cest udržitelného cestovního ruchu, nejen z pohledu dopadu na životní prostředí, ale také v závislosti na dopadech sociokulturních a ekonomických. Turistika v přírodní rezervaci závisí na kvalitě přírodních a kulturních zdrojů chráněného území. Dopady návštěvy musí být na tyto zdroje pečlivě řízeny, usměrňovány a zmírňovány všude tam, kde je to možné. Dokonce i malé míry rekreačního využití mohou způsobit určité dopady. Některé z důsledků cestovního ruchu chráněné oblasti, například některé generace příjmů, mohou být žádoucí, a skutečně důvodem, který vedl k založení parku. Proto může být úroveň dopadu přijatelná.

Hlavním problémem plánování turistiky v přírodní rezervaci je určit, jaký dopad je přijatelný. Tento nový obor se osvědčil při řízení návštěvníků v destinacích za účelem zvýšení návštěvnosti, snížení negativních dopadů, ale také snížení návštěvnosti kvůli

přelidňování na některých místech, kde tím pádem dochází ke znehodnocování kulturních či přírodních atraktivit (Eagles, a kol., 2002).

2.3.5 Vzdelávání turistů

Zdá se, že někteří neochotně mluví o potřebě vzdělávat turisty, aby je více neznepokojovali dopady cestovního ruchu na životní prostředí a principy udržitelného cestovního ruchu. Lidé by totiž mohli zpochybňovat, co někteří uznávají jako základní a morální lidské hodnoty, a to ze dvou hlavních důvodů:

- Ještě si nejsou jisti, co to vůbec udržitelný cestovní ruch je. Jak tedy můžeme poskytnout vodítka, která turisté následují a pomohou tak vytvořit udržitelnější formy cestovního ruchu?
- Důkazy z jiných, dobře vymezených, vzdělávacích kampaní - například těch, které se týkají drog zřejmě ukazují, že jejich dopady jsou přísně omezeny, pokud to publikum nechce poslouchat.

Dokonce i kdybychom věděli, jaký je udržitelný cestovní ruch, nebylo by to snadné poselství prodávat ho turistům, pokud by to znamenalo nějakou oběť ze strany turistů. V každém případě by pokus o ovlivnění dobře zavedených vzorců chování u milionů lidí znamenal drahou aktivitu, která by trvala dlouho. Konečně bychom mohli tvrdit, že pokud máme čas a peníze na vzdělávání turistů o čemkoli, pak bychom se měli zaměřit na důležitější otázky, jako je spojení mezi cestovním ruchem a chráněným územím (Swarbrooke, 1998).

2.3.6 Místní zapojení a kontrola

Tato fáze rozvoje cestovního ruchu v destinaci je charakterizována dobře definovanou turistickou oblastí, která je prodávána a propagována turistům. Přírozené a umělé atrakce budou vyvíjeny a prodávány turistům; fyzický vzhled se změní s tím, že některá místní zařízení zmizí a budou nahrazena většími a modernějšími zařízeními. Místní zapojení a kontrola procesu rozvoje cestovního ruchu se zmenší (Ali, Frew, 2013).

Místní zapojení a kontrola může být z jiného úhlu pohledu také o tom, jaké vztahy má populace žijící v chráněném území se správou NP nebo CHKO. Těšitel, Kušová, Matějka a Bartoš (2005) zkoumali vztah místních obyvatel ke správě chráněného území. Vytvořili si obraz, kde na jedné straně stojí správa, která říká, že je leckdy nucena dělat taková rozhodnutí správního řízení, která mohou žadatele zneklidnit a ten bývá k věci kritický. Na druhé straně stojí místní populace, která celkově správu kriticky vnímá.

V reálu je však situace zcela jiná, jak dokazuje graf na obrázku č.1. Z něho je patrné, že více než $\frac{3}{4}$ běžné populace žijící v chráněném území, nepřijdou se správou do kontaktu vůbec a nemohou ji tedy hodnotit. Ochrana přírody a její administrativní provádění je pro místní okrajovou záležitostí, která vykazuje minimální zásahy do jejich běžného života.

V grafu je zaznamenán i Národní park Šumava, který je součástí vlastní práce. CHKO Blanský les zde uveden není, ale jako porovnání by mohla sloužit CHKO Lužické Hory, která je rozlohou Blanskému lesu velice podobná.

Obrázek č. 1: Graf komunikace místní populace se správou chráněných území

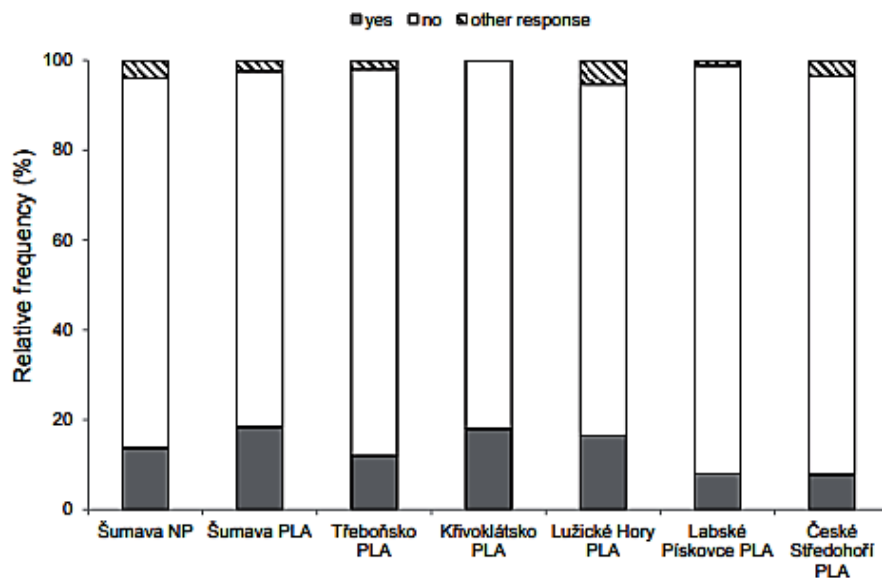


Fig. 13. Are you in contact with the people at the protected area administration? (n = 1500)

Zdroj: Silva Gabreta, vol. 20 (1), p. 41-54, Vimperk 2013; Social perception of nature protection in protected areas (Czech Republic case); Kušová D., Těšitel J.

2.3.7 Výkon bez odpovědnosti

Jedním z nebezpečí diskuse o udržitelném cestovním ruchu je to, že může zahrnovat lidi, kteří chtějí mít moc nad jinými lidmi, aniž by museli mít vůči těmto lidem nějakou odpovědnost. Například někteří rozhodující činitelé nebo případní rozhodovací činitelé chtějí:

- zastavit ostatní lidi, kteří navštěvují určitá místa, aniž by jim museli nabídnout alternativu;
- nutí průmysl změnit své postupy různými způsoby, aniž by byli odpovědní za lidi, kteří nakonec zaplatí cenu, ať už se jedná o zákazníka nebo o věci, kteří jsou propuštěni v důsledku výsledného zvýšení nákladů.

2.3.8 Chování turistů

Podle Mathera a Brydena (2009) je důležitá zejména snaha o udržitelnost aktivit. Právě proto, aby se předcházelo negativním dopadům, musí být dodržovány určité zásady chování přijíždějících turistů do zvolené destinace. Následující výčet je jen ukázkou těch nejzásadnějších:

- využívání veřejné dopravy nebo jiných způsobů dopravy, které jsou šetrné k životnímu prostředí (chůze, jízda na kole);
- vyhýbat se špičkovým dobám roku nebo týdne pro návštěvu, která pomůže zjednodušit přetížení. To je zřejmě obtížné pro mnoho turistů vzhledem ke kontrastu pro národní školní prázdniny;
- pečovat o životní prostředí tím, že nezanecháváme odpadky, nechodíme do míst, které nejsou otevřené veřejnosti a jsme ohleduplní k přítomným volně žijícím živočichům;
- učení o kultuře, řeči a zeměpisu oblasti turistické destinace může usnadnit porozumění a citlivost na místní problémy a snížit potenciální nepřátelství mezi hostiteli a hosty;
- nákup místních produktů a stravování v místních zařízeních může pomoci podpořit místní ekonomiku;
- respektování kultury daného území zahrnuje oddělení autentických a uměleckých zážitků z nabídky zkušeností, které byly vyvinuty pouze pro turisty.

2.3.9 Nedostatek ukazatelů výkonu

Jak je uvedeno výše, neexistují přesně přijaté definice toho, jaké formy cestovního ruchu jsou nejvíce udržitelné. Swarbrooke (1998) říká, že vzhledem k této skutečnosti je proto nemožné stanovit ukazatele výkonnosti a zaměřit se na to, co umožní průmyslu sledovat jeho úspěch nebo jiným způsobem, pokud jde o to, aby se jeho činnost stala udržitelnější.

To je problém, protože zkušenosti nám ukazují, že pro to, aby každá strategie byla úspěšně implementována, potřebují organizace měřitelné cíle, aby je udržely v chodu. Současně, na rozdíl od oblasti environmentálního managementu, neexistují žádné přijaté oficiální normy. Absence takového standardu má dvě hlavní nevýhody:

- činí to organizacím obtížné jednání, protože neexistují žádné pokyny a žádný plán, pro něž by směřovaly;
- organizace mohou cítit, že pokud neexistuje oficiální akreditace úspěchu, kterou mohou využít pro marketingové účely, nemohou si dovolit vynaložit čas a peníze na udržitelný cestovní ruch.

2.4 Politika rozvoje venkova

Politika rozvoje venkova (PRV) Evropské unie pomáhá reagovat venkovským oblastem na hospodářské, environmentální a sociální problémy dnešní doby a doplňuje systém přímých plateb zemědělcům + opatření k řízení zemědělských trhů. PRV sdílí mnoho cílů s dalšími evropskými strukturálními a investičními fondy.

Finance jsou zprostředkovány z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EZFRV), v jehož rámci jsou na každé období vyhrazeny prostředky ve výši 100 miliard EUR, přičemž každá země EU získává finanční prostředky na celé sedmileté období.

Členské státy a regiony vypracovávají své programy rozvoje venkova na základě svých území, a přitom vycházejí minimálně ze čtyř z šesti společných priorit EU, kterými jsou například podpora předávání poznatků a inovací v zemědělství, podpora organizace potravinového řetězce, propagace účinného využívání zdrojů a další.

Rokem 2014 byly členské státy povinny uzavřít dohodu o partnerství, která vyžadovala koordinaci veškerého financování ze strukturálních a investičních fondů EU v rámci každé země. Další spolupráce evropské komise a členských států je s Evropskou investiční bankou a spočívá ve vytváření finančních nástrojů v rámci EZFRV. Zdroj: [1]

2.4.1 Fondy pro zemědělce a rybáře

Zemědělci a rybáři získávají nad rámec možností financování pro podnikatelské subjekty navíc zvláštní finanční podporu, která podléhá specifickým pravidlům v rámci Společné zemědělské politiky EU a Společné rybářské politiky EU. Dotace jsou poskytovány prostřednictvím tří nástrojů. Jsou jimi Evropský zemědělský záruční fond (EAGF), Evropský

zemědělský fond pro rozvoj venkova (EAFRD) a Evropský námořní a rybářský fond (EMFF).

Zdroj: [2]

- Evropský zemědělský záruční fond

Tento fond zastřešuje společná zemědělská politika EU. Je určený pro podporu udržitelného zemědělství a jsou z něj financovány přímé platby zemědělským subjektům, další nástroje regulující trh se zemědělskými produkty a další specifické podpory například v odvětví cukru. Fond spadá pod sdílené řízení mezi členskými státy a Evropskou komisí. Platební agenturou v České republice je Státní a zemědělský intervenční fond (SZIF). Zdroj: [3]

- Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova

Finanční nástroje spolufinancované ze zdrojů Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova jsou udržitelnou a efektivní cestou investování do růstu a rozvoje lidí, podniků a zdrojů v sektorech zemědělství a lesnictví a do venkovského hospodářství. Mohou podporovat široké rozmezí rozvojových cílů ve prospěch rozmanitého spektra příjemců a nabízejí potenciál opětovného využívání zdrojů pro další investice. Cílem tohoto fondu, je posilovat sektory zemědělství a lesnictví a rozvoj venkova obecně. Rozpočtem pro období 2014-2020 je více než 96 miliard EUR. Tato podpora je poskytována oblastem zemědělství, lesnictví a řízení ochrany přírodního prostředí / přírodních zdrojů, a dále na udržitelný rozvoj venkovské ekonomiky. Podporu lze poskytovat prostřednictvím grantů a stále více také s pomocí finančních nástrojů. Zdroj: [4]

2.4.2 Program rozvoje venkova

Program rozvoje venkova vychází z Národního strategického plánu rozvoje venkova, který zajišťuje vazbu mezi obecnými cíli rozvoje evropského venkova a cíli rozvoje venkova ČR. Řídícím orgánem je Ministerstvo zemědělství České republiky a zprostředkujícím orgánem je Státní zemědělský intervenční fond.

Hlavním cílem Programu rozvoje venkova 2014–2020 je obnova, zachování a zlepšení ekosystémů závislých na zemědělství především prostřednictvím agroenvironmentálních opatření. Dalšími cíli jsou investice pro konkurenceschopnost a inovace zemědělských podniků, podpora vstupu mladých lidí do zemědělství nebo krajinná infrastruktura. Program mimo jiné podporuje diverzifikaci ekonomických aktivit ve venkovském prostoru a tím vznik nových pracovních míst a zvýšení hospodářského rozvoje. Metoda LEADER přispívající k lepšímu zacílení podpory na místní potřeby daného venkovského území je komunitně vedený

místní rozvoj, který je rovněž podporován. Předávání znalostí a inovací prostřednictvím vzdělávacích aktivit a poradenstvím a spolupráce v oblasti zemědělství a lesnictví je prioritou horizontální. Základním řídicím nástrojem je Strategický realizační plán, jehož součástí je harmonogram výzev plánovaných k vyhlášení, predikce čerpání, plnění indikátorů a cílových hodnot. Zdroj: [5]

2.4.3 Další dotační možnosti

Z důvodu nedostatečného objemu finančních prostředků v Evropském zemědělském fondu, který by umožnil stoprocentní naplnění všech cílů Programu rozvoje venkova ČR je třeba využívat dalších finančních podpor, ať už jde o zdroje evropské, národní či krajské. Co se týče evropských zdrojů, jedná se o prostředky, které lze získat prostřednictvím operačních programů regionálních či tematických, přesněji řečeno prostřednictvím jejich os a specifických oblastí podpory. Pokud jde o zdroje národní, financování zajišťují jednotlivá ministerstva nebo nadace a nadační fondy s celostátní působností. Ze zdrojů regionálních poskytují dotační tituly krajské úřady, nadace a nadační fondy s regionální působností a místní akční skupiny (Chvojková a kol., 2007). Z důvodu obsáhlosti tématu budou dále rozvedeny pouze ty dotační možnosti, které souvisí se zkoumaným územím.

2.4.4 Regionální operační programy

Obce, jejichž počet obyvatel přesahuje 500 a nemohou tedy žádat o dotaci z Programu rozvoje venkova, mohou žádat o dotace z Regionálních operačních programů (ROP). Ty jsou odlišné v jednotlivých NUTS II. Dílčí řídicí orgány regionálních operačních programů, jimiž jsou Úřady Regionálních rad, vyhláší výzvy nezávisle a na základě vlastních pravidel. Regionálních operačních programů je celkem sedm, avšak pouze **ROP NUTS II Jihozápad**, je určen pro region soudržnosti Jihozápad sestávající z Jihočeského a Plzeňského kraje, tedy pro modelová území. Zdroj: [6]

Program si klade za cíl zvýšení konkurenceschopnosti a atraktivity regionu v zájmu zvyšování kvality života jeho obyvatel. Zaměřuje se na zlepšení dopravní dostupnosti a propojení regionu. Dalším jeho zaměřením je modernizace prostředků veřejné dopravy, podpora rozvoje infrastruktury i služeb cestovního ruchu, příprava menších podnikatelských ploch a zlepšování podmínek k životu v obcích a na venkově, především prostřednictvím zkvalitnění vzdělávací, sociální a zdravotnické infrastruktury.

Program obsahuje 4 prioritní osy, které jej dělí na logické celky, jež jsou dále konkretizovány prostřednictvím tzv. oblastí podpory, které vymezují, jaké typy projektů mohou být v rámci příslušné prioritní osy podpořeny. Prioritní osy jsou následující:

- Dostupnost center
- Stabilizace a rozvoj měst a obcí
- Rozvoj cestovního ruchu
- Technická pomoc

2.4.5 Přeshraniční spolupráce

Operační programy Přeshraniční spolupráce jsou určeny sousedícím regionům v České republice a jiným členským státům. V programovém období 2014-2020 je na tyto programy vyčleněna částka přesahující 18 miliard Kč a žadatelé tak mohou získat finanční podporu na realizaci nejrůznějších projektů. Mezi podporované aktivity patří výstavba a rozvoj hraniční infrastruktury, rozvoj cyklistických stezek, cyklotras, turistických a lyžařských stezek, spolupráce v oblasti vzdělávání, mezilidských vztahů společenských, kulturních a volnočasových aktivit. Zdroj: [7]

U nás je těchto operačních programů celkem pět, přičemž ve zvolených modelových oblastech figuruje pouze **Přeshraniční spolupráce ČR – Rakousko a ČR – Bavorsko**.

Program přeshraniční spolupráce Česká republika – svobodný stát Bavorsko podporuje regionální a místní projekty, které jsou připravované ve spolupráci českých a bavorských partnerů a mají pozitivní dopad na společné území. Například v roce 2016 byl zrealizován projekt „Zlatá stezka – síť turistických cest na Zelené střeše Evropy“, jehož cílem bylo vytvořit pěší stezky vedoucí Plzeňským a Jihočeským krajem k již fungující Zlaté stezce v Bavorsku. Více o projektech viz 5.4.1 Projekty podporující rozvoj cestovního ruchu v regionu Šumava.

Jak již bylo řečeno, program je zaměřen na regionální a místní projekty s přeshraničním významem. Podmínkou podpory je příspěvek projektu k dosažení příslušného specifického cíle a splnění dalších podmínek programu. Mezi ty patří především princip vedoucího partnera, princip přeshraniční spolupráce a má prokazatelný pozitivní přeshraniční dopad na dotační území po obou stranách hranice.

Projektoví partneři musí splnit minimálně tři ze čtyř kritérií spolupráce. Jsou to:

- společná příprava projektu (nutno splnit vždy);
- společná realizace projektu (nutno splnit vždy);
- společný personál;

- společné financování. Zdroj: [8]

2.4.6 Místní akční skupiny

Místní akční skupina (MAS) je společenstvím občanů, neziskových organizací, soukromé podnikatelské sféry a veřejné správy, která spolupracuje na rozvoji venkova, zemědělství a získávání finanční podpory z Evropské unie a národních programů pro svůj region metodou LEADER.

Hlavním cílem skupiny je zlepšování kvality života a životního prostředí ve venkovských oblastech. Jedním z nástrojů je také aktivní získávání a rozdělování dotačních prostředků.

Metoda LEADER je založena na principu zdola nahoru. Princem zdola se rozumí, že náměty a projekty mají vycházet z myšlenek a podnětů místních venkovských subjektů a občanů, nikoli řízeny přímo krajskou, státní nebo evropskou politickou mocí, tedy shora. Čím více subjektů je v regionu zapojeno, tím je počet nápadů vyšší a vyšší je i transparentnost působení MAS.

Pokrytí území České republiky místními akčními skupinami je průběžně monitorováno. První studie ve spolupráci s Ministerstvem zemědělství a Spolkem pro obnovu venkova ČR byla provedena roku 2012. Zdroj: [9]

Podporovanými aktivitami jsou projekty, které jsou v souladu s jejím Strategickým plánem Leader a příslušnými podmínkami opatření Programu rozvoje venkova. Seznam podporovaných aktivit a způsobilých výdajů je stanoven ve Fichi dané místní akční skupiny (tj. stručný popis opatření stanovených místní akční skupinou v souladu se strategickým plánem Leader). Projekty k realizaci a financování vybírá MAS na základě předem stanovených bodovacích kritérií prostřednictvím výběrové komise.

Kategorie příjemců podpory jsou specifikovány ve Strategickém plánu Leader. Příjemce dotace musí působit na území působnosti MAS. Zdroj: [10]

2.5 Vlivy cestovního ruchu na životní prostředí

„Masová turistika není silou hospodářského rozvoje, jak se obecně předpokládá. Spíše koroduje zdraví, blaho a životní prostředí společností, s nimiž se srazí, zatímco slibné výhody pro velkou většinu lidí selhaly“. Tento článek byl jednou z prvních kritik masové turistiky a byl publikován v The Ecologist, zmiňují Böhm a Madar (1980).

2.5.1 Turistické znečištění

V zahraniční literatuře se setkáváme s pojmem *tourist pollution*. Cestovní ruch přispívá ke znečišťování životního prostředí buď přímo nebo nepřímo. Přímou formou se rozumí bezprostřední dopady jeho aktivit, nepřímo zase spotřebou zdrojů, které byly předtím někde vypěstovány, vyrobeny, zpracovány nebo vytěženy. Jde o vnášení fyzikálních, chemických nebo biologických činitelů do složek životního prostředí, které jsou pro něj svými kvalitativními a kvantitativními parametry cizorodé.

2.5.2 Emise

Jedním z několika předpokladů turistické nabídky je čistota ovzduší. Jako přímý zdroj emisí cestovního ruchu se uvádí doprava a provoz zařízení cestovního ruchu, naopak nepřímými zdroji se označují výstavby a celkový provoz zařízení cestovního ruchu. Tyto zdroje narušují ozonovou vrstvu, přispívají ke vzniku smogu, znečišťují podzemní i povrchové vody a zvyšují hladinu hlučnosti. Emise vznikají i při používání sportovních potřeb, čehož jsou důkazem vodní skútry (Pásková, 2003).

Vznik smogu je specifickým projevem vysoké koncentrace znečišťujících látek v ovzduší v kombinaci s určitými klimatickými podmínkami. Usměrněním turistických toků pomocí koordinace prázdninových termínů, mimosezonních slev či stimulací využívání veřejné dopravy do určitých míst určitého času, mnohokrát přispívá ke vzniku nežádoucích smogových situací, zpravidla při hromadných příjezdech a odjezdech na dovolenou. Tím mimo jiné přispívá ke znečišťování vod, a to jak provozem turistických zařízení (vytápění, chlazení) tak i samotnými aktivitami návštěvníků.

Základní limity pro venkovní hluk rozhodně nesplňují místa s vysokou návštěvností, blízkost letišť, dálnic, velkých sportovních, kulturních a zábavních zařízení, které mohou narušit habitat a chování živočichů (Křížek, Neufus, 2014).

2.5.3 Eroze

Dalším nežádoucím vlivem je proces, kdy je přirozená eroze zintenzivněna působením člověka, tedy když je povrch přírodnin narušován aktivitami návštěvníků. Příkladem je obrušování povrchu památek chůzí a dotyky, ale i rozšiřování a prohlubování povrchu cest, prošlapávání nových cest v okolí přírodních památek, eroze způsobená horskými koly spolu s deštěm, horolezecká činnost způsobena zářezy od lana a v neposlední řadě také pohyb lidí po nezpevněných komunikacích a ve volné přírodě (Moldan, 2003).

2.6 Varianty řešení negativních vlivů

Ohleduplnost k životnímu prostředí je dalším trendem v oblasti turismu. Protože je životní prostředí jedním z předpokladů pro realizaci turismu, jsou v současné době často diskutovány jeho negativní vlivy. Jak již autorka uvedla výše, tyto negativní vlivy jsou způsobeny zejména nadužíváním omezených zdrojů či nadměrnou produkcí škodlivin. V tuto chvíli se dostáváme k tzv. udržitelnému turismu, který v sobě zahrnuje kromě environmentálního aspektu také aspekt ekonomický a sociokulturní. Není to určitý typ turismu, jak by se dalo očekávat, nýbrž specifický **přístup** k cestovnímu ruchu **založený na znalostech a respektu k hodnotám cílové destinace**. Je to poptávka po regionálních produktech využívajících zdroje dané destinace, která danému regionu přináší pozitivní ekonomický dopad (Palatková, Zichová, 2012).

Udržitelný turismus staví podle Palatkové (2014) na třech pilířích:

- udržitelnost fyzického prostředí – rozvoj turismu je slučitelný s ekologickými procesy, biologickou diverzitou a biologickými zdroji;
- udržitelnost sociokulturního prostředí – rozvoj turismu zvyšuje kontrolu lidí nad vlastními životy a je shodný s kulturou a hodnotami místních obyvatel, udržuje a posiluje identitu komunity;
- udržitelnost ekonomického prostředí – rozvoj turismu je ekonomicky efektivní a zdroje jsou řízeny tak, aby mohly být ekonomicky efektivně využívány i dalšími generacemi;

Udržitelný turismus tedy charakterizují tři rysy:

- kvalita zážitku při zachování kvality života místních obyvatel a fyzického prostředí;
- kontinuita přírodních a sociokulturních zdrojů při zajištění potřeb návštěvníků destinace;
- vyváženost potřeb místních obyvatel (obyvatel destinace) s potřebami návštěvníků (Palatková, 2006).

2.7 Kategorie chráněných území

Následující kapitoly objasní pojmy týkající se zvláště chráněných území. Budou vymezeny jak velkoplošná zvláště chráněná území zahrnující národní parky a chráněné krajinné oblasti, tak maloplošná zvláště chráněná území, kam spadají především přírodní památky a přírodní rezervace.

2.7.1 Velkoplošná zvláště chráněná území

V rezervacích je hlavním cílem ponechat ekosystémy, pokud možno, svému vývoji, chránit je před radikální změnou z vnějšku. Nastává otázka, jak toto řešit v praxi? Příkladem může být zákaz veškeré hospodářské činnosti, která platí v rozsáhlých oblastech. Zda přísně chránit menší plochy nebo méně přísně plochy větší, se řeší hierarchickou stupňovitou ochranou. Národní parky jsou přísněji chráněné než chráněné krajinné oblasti, přičemž jsou oboje řazeny do velkoplošných zvláště chráněných území (Kublák, 2014).

Národní parky zahrnují především horské lesní ekosystémy a téměř přirozené listnaté lesy s říčními ekosystémy, říká Špaltová, a kol. (2005). Kulturní krajinu reprezentuje celkem 25 chráněných krajinných oblastí. Jejich účelem není jen aktivně pečovat o přírodní fragmenty, ale i rozvíjet způsoby využívání krajiny, které jsou šetrné k životnímu prostředí a rozmanité z hlediska hospodářských činností, na rozdíl od národních parků.

2.7.2 Maloplošná zvláště chráněná území

Tato území představují národní přírodní rezervace, přírodní památky a národní přírodní památky. Rozdíl oproti velkoplošným chráněným územím je ten, že se jejich počet častěji mění se zřizováním zvláštní ochrany pro další území na základě nových vědeckých poznatků. Chráněná území jsou vytvářena na místech, kde je třeba chránit oblast proti škodlivým dopadům okolí. Tato území mají samostatný zvláštní režim, který umožňuje provádět některé činnosti pouze se souhlasem orgánů ochrany přírody. Spolu s první zónou národních parků představují ekologicky nejhodnotnější oblasti České republiky (Špaltová, a kol., 2005).

Zákon 114/1992 Sb., zakazuje těžbu nerostných surovin v národních parcích, v první zóně chráněných krajinných oblastí v národních přírodních rezervacích a národních přírodních památkách, bez několika výjimek.

2.8 Kategorie zón ve vztahu k cestovnímu ruchu

Definování zonace území chráněné plochy ve vztahu k cestovnímu ruchu se odvíjí od několika kritérií. Mezi těmi nejvýznamnějšími je především unikátnost ekosystémů a geomorfologických útvarů, které se v chráněném území nachází. Dále je to již existující zonace provedená podle zákona. Vychází se také z analýzy současné situace v chráněném území a projekce žádoucí cílové situace nebo z možnosti vynutit či stimulovat dodržení určitého režimu ve vymezených zónách. Kritériem je i míra zranitelnosti ekosystémů s rozlišením na citlivost k působícím dopadům cestovního ruchu, jak rychle a jakou měrou se ekosystém

po skončení dopadu CR obnoví, jak závažný má cestovní ruch dopad na chráněné území a zda je vůbec možné regulovat dopady turismu na chráněná území (Zelenka, a kol., 2013).

Přirovnat k aktuální aplikaci zonace zvláště chráněných území podle zákona České republiky lze zonaci podle Ceballos-Lascuraina (1996), který vymezil celkem 5 zón s různým stupněm vlivu na chráněné území.

- I. Zóna: přísně chráněné území – zákaz jakékoli formy turismu;
- II. Zóna: omezená turistická zóna – počet návštěvníků je limitován;
- III. Zóna: mírně turistická zóna – povoleny jsou pouze ty turistické aktivity, které mají nízký dopad na chráněné území;
- IV. Zóna: středně intenzivní turistická zóna – turismus a infrastruktura cestovního ruchu jsou limitovány na omezené ploše;
- V. Zóna: intenzivní turistická zóna – tato zóna je situována zejména v plážových resortech nebo lyžařských centrech a neměla by zasahovat do chráněného území.

Zdroj [11]

2.9 Fungování správ CHKO a NP

O tom, jak to funguje v národních parcích a chráněných krajinných oblastech rozhodují správy. V následujících několika řádcích je popsáno právní postavení CHKO a NP, samotné fungování správ, řízení a formy managementu, působnost správ a také jejich pravomoci a povinnosti.

2.9.1 Právní postavení CHKO a NP

Právní úprava postavení CHKO a NP je dána Zákonem č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny ve znění pozdějších předpisů. Zákon vymezuje základní pojmy v ochraně přírody a krajiny a specifikuje kategorizaci chráněných území, která jsou přírodovědecky či esteticky velice významná, jak již bylo zmíněno výše.

Zákon č.114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny upravuje aktivity obecně v krajině a speciálně pak ve zvláště chráněných územích. Byl několikrát novelizován, z důvodu dalších činností ovlivňujících vzhled a využívání krajiny (např. ve vztahu k územnímu plánování a stavebnímu řádu, posuzování vlivu na životní prostředí, ale především pak s realizací evropského práva v oblasti ochrany přírody a krajiny do české legislativy).

Neopomíjí ani cestovní ruch. Upravuje možnosti budování infrastruktury a využívání přírodních atraktivit v souladu se zájmem uchování přírody pro další generace a přírodu samu.

Zákon chrání krajinu pro ekologicky vhodné hospodářské využívání, turistiku a rekreaci. Smyslem této ochrany je přispět k udržení a obnově přírodní rovnováhy v krajině, k ochraně pestrosti forem života, přírodních hodnot a šetrnému hospodaření s přírodními zdroji.

2.9.2 Fungování správ NP a CHKO

Správy národních parků a chráněných krajinných oblastí vykonávají nejen státní správu v ochraně přírody a krajiny ve svých územních obvodech, ale plní zároveň úkoly odborných organizací ochrany přírody. Mezi takovéto úkoly patří provádění potřebných inventarizačních přírodovědeckých průzkumů, dokumentace a šetření v ochraně přírody, spolupráce s výzkumnými a vědeckými pracovišti, zajištění strážní, informační a kulturně výchovné činnosti. Nejdůležitějším bodem však nadále zůstává péče o zvláště chráněná území ve své územní působnosti, dále návrh plánu péče o národní park, spravování návštěvního řádu, poplatky a povolení výzkumné činnosti na území NP (TOŠOVSKÁ a kol., 2010).

2.9.3 Nástroje řízení a formy managementu

Česká republika má nejen celkově bohatší zkušenosti s managementem chráněných území, ale má i nepoměrně větší zkušenosti s ochranou přírodních oblastí nižšího stupně oproti některým státům Evropy (Bosna a Hercegovina, Černá Hora aj.). Lze se proto lépe zaměřit na oblasti méně intenzivně chráněné, intenzivněji turisticky využívané a hustě osídlené (Tesař, 2013).

Podle Zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny musí být veškeré území NP podřízeno zachování a zlepšení přírodních poměrů a musí harmonizovat s vědeckými a výchovnými cíli sledovanými jejich vyhlášením. Zřizování NP, jejich poslání a bližší ochranné podmínky se vyhláší zákonem.

Ministerstvo životního prostředí vydává detailnější pokyny pro správy národních parků zpravidla formou vyhlášek, metodických instrukcí, pokynů, společných sdělení a tak podobně. Příkladem může být:

- vyhláška MŽP č.166/2005 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č.114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny ve znění pozdějších předpisů, v souvislosti s vytvářením soustavy NATURA 2000;
- metodická instrukce (11/2006) MŽP č. 1/2006 k managementu volně žijících živočichů na území NP;
- metodický pokyn MŽP, ZP11/2004 k vymezení zón ochrany přírody v NP ČR;

- metodický pokyn MŽP, ZP03/2006, kterým se stanoví obsah plánů péče o NP a jejich ochranná pásma a postup jejich zpracování, projednávání a schvalování;
- společné sdělení ZP41/2007 odboru zvláště chráněných částí přírody.

2.9.4 Působnost správ NP a CHKO

Správy národních parků a chráněných krajinných oblastí vykonávají státní správu na území pověřeném NP nebo CHKO. Jejich základní povinností je ekologická ochrana všech přírodních a krajinných systémů. Za tímto účelem jsou oprávněny vydávat nařízení a vyhlášky, udělovat výjimky z ochranných podmínek a ukládat také peněžité tresty za poškozování přírody a krajiny.

Mohou také zřizovat stráž přírody, která kontroluje dodržování předpisů o ochraně přírody a krajiny. Zároveň jsou povinny spolupracovat s občanskou veřejností a obcemi na jimi svěřeném území. Důvodem jsou náležitosti dané přímo zákonem o ochraně přírody a krajiny. Jde o to, že občanská sdružení s právní subjektivitou, jejichž hlavním posláním je ochrana přírody a krajiny, mají právo požadovat od státní správy informace o všech opatřeních a akcích, kterými mohou být dotčeny zájmy ochrany přírody, a to věcně i místně. Obce mají zase možnost vyžadovat od státní správy podklady, informace a další potřebná vysvětlení k zásahům do přírody i způsobům její ochrany, zejména pokud takovéto zásahy mohou nepříznivě ovlivnit prostředí v obci nebo omezit výkon práv jejich obyvatel. Jako iniciativní a konzultační orgán funguje rada národního parku. Úkolem tohoto orgánu je projednávání a posuzování všech důležitých dokumentů a celkového řízení národního parku. Členové rady NP jsou delegováni zástupci obcí. V horských oblastech jsou jimi zástupci horské služby, na jejichž území se NP a jeho ochranné pásmo rozkládá. Další členové rady NP jsou jmenováni z řad:

- nejvýznamnějších PO a FO s podnikatelskou činností na území NP, zejména z oblastí lesnictví, zemědělství, obchodu a cestovního ruchu;
- odborníků z vědeckých a odborných pracovišť;
- pracovníků orgánů státní správy. Zdroj: [12]

2.9.5 Pravomoci, povinnosti za svěřené chráněné území

Správy národních parků jsou oprávněny vydávat vyhlášky o zřízení přírodních rezervací a přírodních památek a přezkoumávají rozhodnutí orgánů obcí, která byla vydána ve správním řízení. Správy národních parků vykonávají na území národních parků působnost svěřenou podle zvláštních předpisů úřadům krajským, obecním s rozšířenou působností, obcím a pověřeným

obecním úřadům v oblasti rybářství a ochrany zemědělského půdního fondu. Mezi další pravomoce Správ národních parků patří návrh plánu péče o národní park, vydání vyhlášky o návštěvním řádu národního parku, poplatcích, povolení pro výzkumnou činnost a také zřizují Radu národního parku (Borovičková, Pavelková, 2005).

V pravomoci správ NP a CHKO je také rozhodování o odstraňování neoprávněných zásahů do přírody a krajiny na svěřeném území, to znamená že, každý, kdo poškodí, zničí nebo nedovoleně změní části přírody a krajiny je povinen navrátit ji do původního stavu, pokud je to možné a účelné. Pokud to možné a účelné není, může správa příslušného chráněného území uložit pachateli přiměřená náhradní opatření, která mohou kompenzovat následky nepřijatelného jednání. V každém případě však musí viník počítat s postihem za jakýkoli stupeň protiprávního jednání.

Fyzické osobě může být uložena pokuta až do výše 10 tisíc Kč, dopustí-li se přestupku tím, že například, když nedovoleně mění či ruší dochovaný stav přírody ve zvláště chráněném území, zasahuje do přirozeného vývoje zvláště chráněných rostlin, chová bez povolení zvláště chráněné živočichy nebo jinak nedovoleně zasahuje do jejich přirozeného vývoje, vykonává-li činnost zakázanou v ochranném pásmu určeném k zabezpečení zvláště chráněných částí přírody apod.

Mezi přestupky, které mohou být sankcionovány pokutou fyzické osobě do výše 20 tis. Kč je zničení součásti přírody ve zvláště chráněném území nebo zničení zařízení určených k ochraně označení a vybavení zvláště chráněném území, zničení zvláště chráněných rostlin, chytání zvláště chráněných živočichů, poškozování nebo pokácení dřevin rostoucích mimo les či porušování ustanovení návštěvního řádu NP.

Pokuta do výše 100 tis. Kč může nastat, dopustí-li se fyzická osoba toho, že usmrtí zvláště chráněného živočicha nebo zničí zvláště chráněnou rostlinu; pokácí bez povolení nebo závažně poškodí skupinu dřevin rostoucích mimo les; nedovoleně sbírá nebo poškozují zvláště chráněné nerosty; závažně poškodí nebo zničí významný krajinný prvek.

Pokuty se týkají také právnických osob při výkonu jejich podnikatelské činnosti. Sankce může dosáhnout 1 mil. až 2 mil. Kč. Provinění jsou více méně stejná jako nedovolené chování fyzických osob.

Výše uvedené pokuty vybírají správy NP a CHKO. Částky z těchto pokut se dělí způsobem, který upravuje Zákon ČNR č. 388/1991 Sb., o Státním fondu životního prostředí.

2.9.6 Komunikace s veřejnou správou, podnikatelskými subjekty a obyvatelstvem

Pro CR je zpracována Agenda 21, kde lze nalézt zásady udržitelného rozvoje do podmínek měst a regionů a podle typů lidských aktivit či ekonomických sektorů. Tento dokument společně vypracovaly mezinárodní organizace cestovního ruchu, a to UNWTO a WTTC and Earth Council pod úplným názvem „Agenda 21 pro průmysl CR: Směrování k environmentálně udržitelnému vývoji“ v roce 1996.

Uvedený dokument definuje hlavní zásady, poslání a možnosti udržitelného CR. Cestovní ruch a cestování:

- mohou pomoci lidem v dosažení zdravého aktivního života v harmonii s přírodou;
- mohou přispět k zachování, ochraně a regeneraci zemského ekosystému;
- měly by být založeny na udržitelných vzorcích produkce a spotřeby a ochrana životního prostředí by se měla stát neoddělitelnou součástí procesu rozvoje CR.

Podle tohoto dokumentu jsou mír, rozvoj a ochrana životního prostředí navzájem závislé. Rozvoj CR by měl být proto řízen za spolupráce s obyvateli dotčených míst a rozhodování v procesu plánování by mělo být realizováno na místní úrovni. Rozvoj CR by měl vycházet z poznání a podpory identity, kultury a zájmů místní populace. Cestovní ruch by měl plně využít svého potenciálu k vytváření zaměstnanosti žen a místního obyvatelstva a měl by uznávat mezinárodní zákony na ochranu životního prostředí.

Tohle vše dává prostor tvůrčím přístupům k jednání o osudu oblastí vyloučených z regionálního systému, kde se aktivity CR mohou stát důležitým faktorem sociálně ekonomického a kulturního rozvoje, jakožto prostředku odstranění sociálních rozdílů a zachování životního prostředí i kulturních identit.

Partnerství je důležitým předpokladem rozvoje CR v regionech. Jedná se o spolupráci soukromého, veřejnoprávního a neziskového sektoru s občany daného území. Spolupráce všech zainteresovaných právnických a fyzických osob s veřejnou správou je velmi důležitá, neboť představuje v obci nebo regionu celou komunitu a jejím principem je hledání a řešení společných problémů a dosažení společných cílů. Partnerství sdružuje a znásobuje úsilí a vkládané prostředky zúčastněných subjektů, kterými mohou být například místní obyvatelé, podnikatelé, neziskové organizace a další a je na něm závislá kvalita výsledného produktu. Z pohledu turistů a návštěvníků se služby cestovního ruchu vzájemně podmiňují, ale zároveň také vylučují. Pokud v tomto procesu některá služba funguje špatně anebo dokonce vůbec,

má to negativní dopady na další provozovatele služeb CR a v konečném důsledku to komplikuje rozvoj CR na celém dotyčném území.

2.9.7 Režim hospodaření v Národních parcích a Chráněných krajinných oblastech

Základní principy režimu chování podnikatelů ve zvláště chráněných oblastech již byly popsány v podkapitole 2.9.5 v souvislosti s pravomocemi správ NP a CHKO při učinění rozhodování o postizích za neoprávněné zásahy do přírody ze strany fyzických a právnických osob. Další úpravy se podle Zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny mohou týkat omezení vlastnických práv a povinností investorů, kteří se rozhodnou podnikat na území NP a CHKO. Především jde o:

- předkupní právo státu na výkup nezastavěných pozemků ležících mimo sídelní útvary na území zvláště chráněných oblastí, pokud je jejich vlastníci mají v úmyslu prodat;
- výměnu soukromých pozemků za jiné ve vlastnictví státu v případě, že tvorba systému ekologické stability vyžaduje změnu v užívání pozemku a jeho vlastník s ní nesouhlasí;
- povinnost investora, který zamýšlí stavět či jinak podnikat na území NP a CHKO předem zajistit na svůj náklad provedení přírodovědného průzkumu dotčených pozemků a písemné hodnocení vlivu zamýšleného zásahu na rostliny a živočichy. Zdroj [13]

3 CHARAKTERISTIKA MODELOVÉHO ÚZEMÍ

3.1 Národní park Šumava

Lesnatý a hornatý masiv Šumava / Bavorský les se rozprostírá na území Plzeňského a Jihočeského kraje, podél německých, českých a rakouských hranic, přímo v srdci Evropy. Svou rozlohou zaujímá 69 030 ha a je tedy považován za největší národní park České republiky. Svou atraktivitu získal mimo jiné i díky dlouhodobé existenci železné opony, která po několik desetiletí zabránila působení člověka v těchto oblastech a dala tak prostor přirozenému vývoji krajiny. Území Šumavy a Bavorského lesa společně tvoří unikátní přírodní celek, jehož hodnoty si nepochybně zaslouží ochranu. Zdroj: [14]

Existují 3 stupně neboli zóny, ochrany přírody:

- I. Zóna – přísná přírodní: 13 % z celkové plochy
- zahrnuje nejcennější a nejstabilnější území s přirozenými ekosystémy, kam patří pralesovité zbytky lesů, mokřady a vrchovištní rašeliny. Území této zóny je ponecháno přirozenému vývoji bez zásahu lidské činnosti a platí zde zákaz vstupu mimo vyznačené trasy (viz 10.1 Fotodokumentace – Obrázek č. 11).
- II. Zóna – řízená přírodní: 83 % z celkové plochy
- zahrnuje lesní a ostatní ekosystémy s různým stupněm složení a stavu porostů. Cílem veškeré činnosti je udržení přírodní rovnováhy a postupné přibližování stávajících ekosystémů přirozeným společenstvům.
- III. Zóna – okrajová: 4 % z celkové plochy
- zahrnuje území značně pozměněna člověkem. Cílem je udržet a podporovat využívání této zóny pro trvalé bydlení, služby, zemědělství, turistiku a rekreaci, při dodržování zásad ochrany přírody. Zdroj: [15]

V tabulce č. 3 jsou uvedeny přesné údaje jednotlivých ploch v konkrétních zónách.

Tab. 3 Zonace NP Šumava

Zonace	rozloha (ha)	podíl (%)
I. zóna	8807	12,1
II. zóna	55885	82,1
III. zóna	3372	4,95

Zdroj: vlastní zpracování na základě údajů <http://www.npsumava.cz/cz/1222/sekce/zonace/>

Správa NP a CHKO Šumava má sídlo ve Vimperku. Samostatná pracoviště jsou zřízena v Kašperských Horách a Horní Plané. Na celém území NP jsou vytvořena informační střediska jak obslužná s výkladem pracovníků NP, tak i samoobslužná, kde návštěvník získá informace na přehledných panelech.

Celým národním parkem vede nespočet turistických tras, cyklotras i lyžařských stop, které návštěvníky zavedou do nejkrásnějších míst Šumavy. V terénu jsou velmi dobře značené. Zakreslené jsou i v turistických mapách vydaných od roku 1995. Zdroj [16]

NP Šumava je také parkem:

- evropským, konkrétně „centrálně“ středoevropským;
- „mladým“, a tedy stále se vyvíjejícím;
- poměrně rozsáhlým, který má pod sebou ještě krajiny:
 - téměř přírodní, což jsou rašeliniště, ledovcová jezera a pralesovité zbytky lesů;
 - dříve „kulturní“ s probíhajícím nerušeným přírodním vývojem;
 - stále využívané, osídlené a turisticky navštěvované. Zdroj [17]

Co se týče půd, na území Šumavy se vyskytují převážně hnědé typy a z půdních druhů převažují lehčí hlinitopísčité půdy.

Vodstvo šumavských lesů tvoří mnoho pramenů vodních toků, z nichž jsou nejvýznamnější řeky Vltava, Vydra a Křemelná. V nadmořské výšce cca 1000–1100 m. n. m. se nachází osm ledovcových jezer. Na české straně jsou to Černé, Čertovo, Plešné, Prášilské a Laka.

Z rostlinstva je převažujícím typem lesní vegetace. Pro horskou část jsou charakteristické bukové a smrkové porosty. V lesních společenstvech se vyskytuje borůvka černá, v mechu různé druhy rašelíníků, dřívátka horská a další. Jinak je Šumava oblastí botanicky nehomogenní. Jsou zde patrné rozdíly mezi její západní a jihovýchodní oblastí, která byla více ovlivněna alpskými prvky.

Faunu Šumavy tvoří v horních, minimálně znečištěných tocích, vydra říční a perlorodka říční, které jsou vzácností v České republice a zároveň také kriticky ohroženými živočišnými druhy. Dále jsou to mihule říční, rak říční či rak kamenáč. Z bezobratlých vázaných na rašeliništní společenstva střevlík *Carabus Menetriesi* nebo žlutásek borůvkový. Z ptáků jsou to populace tetřeva hlušce, tetřívka obecného nebo ledňáčka říčního. Zdroj [18]

V tabulce č. 4 jsou uvedeny přesné údaje jednotlivých ploch půdního fondu NP Šumava.

Tab. 4 Půdní fond NP Šumava

Ukazatel	Rozloha [ha]	Podíl [%]
lesnatost	54 100 ha	80%
nelesní pozemky	13 900 ha	20%
zemědělská plocha	5 900 ha	9%
vodní plochy a toky	1 100 ha	1%
ostatní plochy	6 800 ha	10%
zástavba	66 ha	0,10%

Zdroj: vlastní zpracování na základě údajů <http://www.npsumava.cz/cz/1261/sekce/zakladni-udaje/>

Obrázek č. 2: Mapa území Národního parku Šumava



Zdroj: <http://www.npsumava.cz/>

3.2 Chráněná krajinná oblast Blanský les

CHKO Blanský les byla zřízena vyhláškou ministerstva kultury ČSR 197/1989 Sb. a svou rozlohou zaujímá plochu 212,35 km².

Z více než poloviny je to zalesněná vrchovina až hornatina, svým tvarem připomínající podkovu, jejíž osu tvoří Křemežský potok, který se vlévá pod zříceninou Dívčí kámen do řeky Vltavy. Nejnižší nadmořská výška je 420 m a nejvyšší 1084 m, na vrcholu Kletě. Z celkové rozlohy zaujímá lesní půdní fond 56,5 %, poté zemědělský půdní fond 32,5 %, dále vodní plochy 2,5 %, zastavěná území 1,2 % a ostatní plocha 7,3 % (viz tabulka č. 5 – Půdní fond CHKO Blanský les).

Toto území se nachází v Jihočeském kraji. Většina plochy patří do obvodu obce s rozšířenou působností Český Krumlov, menší část na severní a západní straně do obvodů obcí České Budějovice a Prachatic. CHKO Blanský les zahrnuje úplně nebo částečně správní území celkem 16 obcí s téměř deseti tisíci stálými obyvateli.

Území chráněné krajinné oblasti představuje zachovalý krajinný celek v předhůří Šumavy s přírodním prostředím jen velmi málo narušeným negativními vlivy člověka. Blanský les je díky své poloze ve srážkovém stínu Šumavy velice hodnotné území i po stránce přírodovědecké, neboť se zde vyskytuje menší množství srážek a klima je teplejší a málo větrné. Pro tyto faktory je Blanský les řazen k tzv. „jižním pohořím“. Zdroj: [19]

Flóru Blanského lesa tvoří převážně horské a podhorské lesy s převahou buku. Přestože se nejedná o bučiny původní, je tento komplex přirozených lesů považován za unikátní. Nejpůvodnější části jsou vyhlášeny rezervacemi. Jedná se například o Státní přírodní rezervace (SPR) Klet' nebo SPR Holubovské hadce. Ostatní kulturní lesy jsou většinou smrkové. Výčet květeny by mohl zaujmout dlouhý seznam druhů vázaných na rašeliniště, mokřadla, louky, suché stráně, ale hlavně na lesní porosty, na kterých lze spatřit dřípatku horskou, kostřavu lesní, kaprad' osténkatou a další (Nejedlý a kol., 1994).

Rozsáhlé a z velké části smíšené lesní porosty určují celkový charakter fauny. Z kopytníků je nejhojnější srnec a prase divoké, v bukových lesích je běžně spatřitelný plšík lískový a od Třisova pochází unikátní nález netopýra brvitého. Pro horské lesy je charakteristická ptačí fauna. Vodní toky kdysi oplývaly raky, kteří dnes však již téměř, díky našemu sobeckému vztahu k přírodě, vymizeli. Křemežský potok patří vesměs k pstruhovému pásmu. Pstruha je ale nutné pravidelně vysazovat (Nejedlý a kol., 1994).

Kromě přírodních krás je v této oblasti i hojnost historických památek a lidové architektury, což dokazuje více než sto registrovaných památkových objektů. Přitom počet památek nepojatých do státního soupisu toto číslo daleko převyšuje.

Téměř celé území CHKO Blanský les bylo spolu s kaňonem řeky Vltavy mezi Českým Krumlovem a Boršovem nad Vltavou zařazeno do soustavy Natura 2000 jako EVL Blanský les. Zdroj: [20]

Charakter terénu Blanského lesa, jeho hodnotné přírodní a krajinné prostředí s řadou kulturních památek, vytváří ideální podmínky pro pohybovou rekreaci. Milovníci zimních sportů zde najdou přes 40 km vyznačených běžeckých stop, z nichž jedna začíná v Krásetíně u stanice lanové dráhy. Jednotlivé trasy a nástupní místa jsou označeny směrovkami a informačními tabulemi poskytující návod na mazání lyží a na použití vhodných vosků. Na každé tabuli je rovněž zobrazena mapa s místem, kde se sportovec nachází, stejně tak nadmořská výška, výška sněhové pokrývky a teploměr. Součástí je i část naučné stezky s několika zastaveními o přírodních a historických hodnotách hory Klet' (více viz 5.4 Turistické atraktivita ve vybraných lokalitách). Zdroj: [21]

Tab. 5 Půdní fond CHKO Blanský les

Ukazatel	Rozloha [ha]	Podíl [%]
Lesnatost	11 998 ha	56,50%
nelesní pozemky	9 237 ha	43,50%
zemědělská plocha	6 901 ha	32,50%
vodní plochy a toky	530 ha	2,50%
ostatní plochy	1 550 ha	7,30%
Zástavba	255 ha	1,20%

Zdroj: vlastní zpracování na základě údajů

<http://blanskyles.ochranaprirody.cz/cinnost-spravy-chko-blansky-les/>

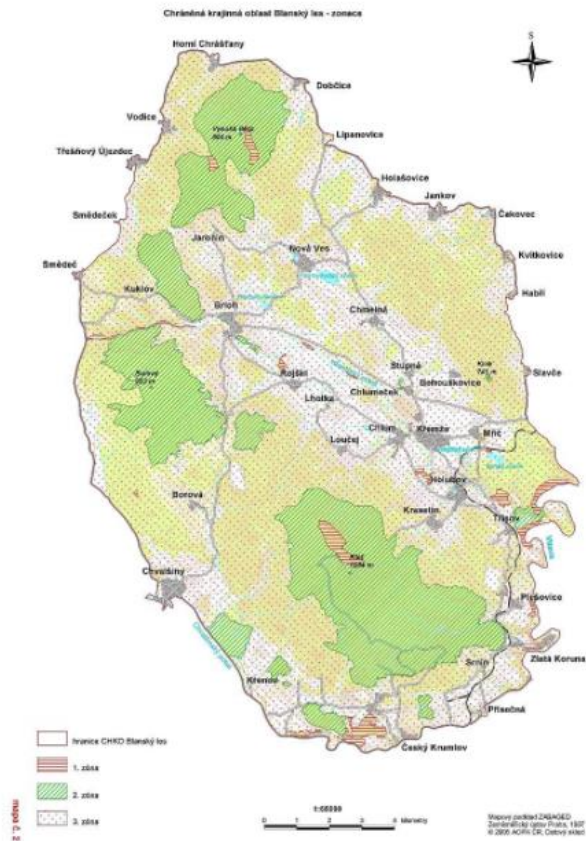
Tab. 6 Zonace CHKO Blanský les

Zonace	rozloha (ha)	podíl (%)
I. zóna	244	1,2
II. zóna	5074	23,9
III. zóna	15917	74,9

Zdroj: vlastní zpracování na základě údajů

<http://blanskyles.ochranaprirody.cz/cinnost-spravy-chko-blansky-les/zonace-chko/>

Obrázek č. 3: Mapa území Chráněné krajinné oblasti Blanský les



Zdroj: <http://blanskyles.ochranaprirody.cz>

Z výše uvedených údajů v tabulkách lze spatřit, že Národní park Šumava disponuje několikanásobně vyšší rozlohou plochy než Chráněná krajinná oblast Blanský les. Již toto prvotní zjištění nastiňuje, že by mohl vynikat ve vybavenosti co se týče stezek pro rekreační a sportovní vyžití (viz 5.1 Turistické atraktivita ve vybraných lokalitách) nebo také ve vybavenosti infrastruktury cestovního ruchu (viz 5.2 Podpora cestovního ruchu na lokální úrovni).

4 CÍL A METODIKA PRÁCE

Tato kapitola objasňuje vznik a cíl vlastní práce, ke kterému postupným nabalováním informací autorka dospěla. V metodice je, krok za krokem, vysvětlen celý průběh sbírání dat, který vede od prostudování literatury a internetových zdrojů až po vlastní terénní šetření. Celé šetření má **charakter případové studie spíše kvalitativního rázu**, pro kterou jsou stanoveny vstupní předpoklady, jejichž platnost je v závěru práce ověřena.

4.1 Cíl práce

Cílem této diplomové práce je porovnání udržitelného cestovního ruchu v modelových oblastech, kterými jsou Národní park Šumava a Chráněná krajinná oblast Blanský les z hlediska venkovské turistiky. Pro výběr CHKO byla zvolena oblast Blanský les, protože zde autorka čerpala podklad k bakalářské práci a měla tedy možnost jejího rozšíření. Dalším důvodem výběru je také fakt, že se jedná o podobné horské a podhorské oblasti situované v části jižních Čech, z nichž každou oblast spravuje jiná instituce, jak již bylo uvedeno v úvodu práce. Obě dvě území jsou porovnávána formou případové studie, jak již bylo uvedeno výše.

4.2 Metodika práce

V první části práce, kterou je literární rešerše, jsou vysvětleny a popsány klíčové pojmy spojené s šetrným cestovním ruchem na základě **prostudování odborné literatury a internetových portálů**. Autorka vytvořila obraz, který detailněji odráží koncepci únosnosti jako ukazatele zatížitelnosti přírodních ekosystémů a fungování správ NP a CHKO, jejich působnost, pravomoci a povinnosti. Diplomová práce je rozdělena do tří částí.

Nejprve charakterizovala rozdíly mezi alternativním a masovým cestovním ruchem, dále šetrný turismus a všechny jeho formy. Další text pojednává o únosné kapacitě, neboť je často pragmaticky, teoreticky a čistě intuitivně zvažovaným konceptem v souvislosti s udržitelností cestovního ruchu a její aplikace má největší potenciál v chráněných územích, hojně navštěvovaných přírodních i kulturních atraktivitách a ve vztahu k zachování způsobu života obyvatel určité destinace. Poté byly popsány možnosti čerpání dotací pro zemědělce ve zvolených oblastech. V poslední řadě se setkáváme s neopomenutelnou součástí, kterou je fungování správ Národního parku Šumava a Chráněné krajinné oblasti Blanský les. Vznikl tak teoreticko-metodologický základ pro vlastní šetření.

Dalším krokem bylo zmapovat obě zkoumané lokality, které jsou odlišné z hlediska více či méně člověkem ovlivněných ekosystémů. Analýza potenciálu venkovského cestovního ruchu

proběhla na základě studia dokumentů, tj. studia odborných časopisů, webových stránek CHKO Blanský les i NP Šumava a statistických zdrojů. Součástí bylo i vlastní pozorování.

Následovalo **terénní šetření**, pro které byly použity další techniky sociologického výzkumu (bližší charakteristika viz Hendl, 2005). Začátkem roku 2018 byl v obou velkoplošných chráněných územích proveden výzkum formou rozhovorů s pracovníky správ, které v případě Národního parku Šumava sídlí ve Vimperku a v případě Chráněné krajinné oblasti Blanský les v části města Český Krumlov, ve Vyšném. Dále byla na vybraných farmách provozujících šetrný turismus formou vlastního pozorování provedena deskripce lokality a následně rozhovory se všemi podnikateli. V Národním parku Šumava proběhla na Ranchi Vogelsang, Biofarmě Slunečná a v Ubytování U Tichotů (viz 5.5 Statky a farmy v NP Šumava). V Chráněné krajinné oblasti Blanský les zvolila autorka agroturistickou farmu Tvrz Chlum, Ekofarmu Horní Chrástřany a Selský dvůr Holašovice (viz 5.6 Statky a farmy v CHKO Blanský les). Rozhovory byly zpracovány textově (viz 6 Rozhovory).

4.3 Hypotézy

Pro případovou studii byly stanoveny vstupní předpoklady, které byly ověřovány empirickým terénním šetřením.

- Komunikace institucí Správ chráněných území je s podnikajícími zemědělci na dobré úrovni.
- V NP Šumava jsou přísnější podmínky pro provozování venkovské turistiky než v CHKO Blanský les.
- Sportovně-rekreační aktivity negativně ovlivňují krajinný ráz obou zkoumaných území.

5 VÝSLEDKY – OBJEKTIVNÍ VÝSLEDKY

Objektivní výsledky charakterizují realizační předpoklady cestovního ruchu. Vznikly po prostudování odborné literatury a vytvářejí podklad pro výsledky subjektivní.

5.1 Turistické atraktivity ve vybraných lokalitách

Obě vybrané lokality mají mnoho společného. Tím hlavním jsou výborné podmínky pro rozvoj turistických atraktivit. Turistům a výletníkům mohou nabídnout nespočet činností k využití volného času. Jedná se o naučné turistické stezky a lyžařské trasy vedoucí stovky kilometrů, cyklostezky a hipostezky, takže se představy o spokojenosti trávení dovolené mohou naplnit každému, kdo se do těchto míst vypraví. Ta nejzajímavější a nejatraktivnější místa popíše autorka v následujících podkapitolách.

5.1.1 Naučné stezky

Naučné stezky vznikly proto, aby seznámily návštěvníky s přírodními či kulturními zajímavostmi. Čím se liší od běžných turistických tras jsou informační tabule rozmístěné na jednotlivých zastaveních po trase. V přírodním prostředí přibližují turistům systém fungování krajiny, výskyt vzácných druhů rostlin a živočichů, pozoruhodné geologické jevy a další.

V Národním parku Šumava je naučných stezek celkem **dvanáct**. Nejdelší je Medvědí stezka přibližující skalní útvary v blízkosti Nové Pece. Naučná stezka Povydrří a Vchynicko-Tetovský plavební kanál jsou dlouhé 7 kilometrů a obě se nachází v blízkosti Antýglu. Dalšími jsou Chalupská, Jezerní a Tříjezerní slat', které jsou poměrně krátké a vedou k rašelinným jezírkům. Zdroj: [22]

K naučným stezkám v Blanském lese patří Brložsko (viz 10.1 Fotodokumentace – Obrázek č. 13), kde je rozmístěno 16 kusů panelů na 8 kilometrech trasy vedoucí z obce Brloh, přes hrad Kuglveit, klášter Kuklov a končí u kostela Sv. apoštolů Šimona a Judy. Dalším je Červený Dvůr, Granátník, naučná stezka kolem Kletě, Třísov-Dívčí Kámen-Holubov vedoucí přes Keltské opidum, pak Vyšenské kopce, a nakonec Terčino údolí, které patří k maloplošným zvláště chráněným územím ve správním obvodu CHKO. Celkem tedy **CHKO Blanský les** čítá **sedm** naučných stezek. Zdroj: [23]

5.1.2 Lyžařské trasy

Pro všechny příznivce zimních sportů byly vybudovány lyžařské trasy, které jsou hojně využívány, díky ideální poloze blízkosti hranic, nejen tuzemskými nadšenci. Za dobrých sněhových podmínek se dá vyrazit téměř kamkoli.

Šumava nabízí ideální podmínky pro zimní turistiku zejména na běžkách. Pozvolná stoupání a mírné sjezdy ocení uživatelé na rozsáhlých Šumavských Pláních. Nadmořská výška se pohybuje nad 1 000 m, a proto je i sněhová pokrývka jistotou po celou zimní sezónu. Trasy jsou vhodné nejen pro začátečníky, ale navíc jsou i zajímavé, protože vedou podél plavebních kanálů.

Celková délka lyžařských tras činí v **Národním parku 250 km**, rolbou se v NP udržuje 200 km. Lyžařské trasy jsou udržovány každý rok od 15.12. do 31.3. podle sněhových podmínek. Správa NP Šumava prosí lyžaře, aby neopouštěli značené trasy, neboť by vyrušili divoká zvířata, která tu v zimě odpočívají. Podrobné informace o stavu lyžařských tras lze nalézt na stránkách www.bilastopa.cz, kde je uvedena i teplota vzduchu, výška sněhu, uzavřené trasy, například z důvodu kalamitního stavu a další užitečné rady a připomínky (viz 10.1 Fotodokumentace – Obrázek č 9). Zdroj: [24]

Poměrně nedávno vzniklo **45 kilometrů** značených běžeckých tras v **okolí Kletě**. Trasy a nástupní místa jsou označeny směrovkami a informačními tabulemi poskytující návod na mazání lyží a na použití vhodných vosků. Na každé tabuli je rovněž zobrazena mapa s místem, kde se sportovec nachází, stejně tak nadmořská výška, výška sněhové pokrývky a teploměr. Hlavní okruh kolem Kletě se nachází zpravidla ve výšce nad 900 m. Pokud k němu připočtete některou z příjezdových tras a odbočku na vrchol, najedete bez problému přes 20 km. Další síť běžeckých tras se nachází mezi Českým Krumlovem a Chvalšínami. Vzhledem k nižší nadmořské výšce je zde však větší závislost na počasí. Přístup k trasám je možný z Krásetína, Vyšného, Chvalšín a Rohů. Zdroj: [25]

K dispozici ve všech infocentrech je nová mapa všech tras, která jsou k dostání na obecních úřadech i v okolních restauracích. Výtěžek z prodeje mapy podpoří údržbu lyžařských tras. Zdroj: [26]

5.1.3 *Cyklostezky*

Národní park Šumava přitahuje stále více milovníků kol. Mimo veřejné komunikace lze na kole jezdit pouze a jen po vyznačených cyklotrasách. Ty jsou značeny v severozápadní části území symbolem cyklisty na dřevěných směrovkách. V opačné části a centrální části, kam spadá Novopecko, Stožecko, Borovoladsko a Kvildsko se jezdí po žlutých plechových směrovkách, které jsou značeny podobně jako pěší trasy.

Informace poskytují též účelové tiskoviny jako např. cykloturistické mapy, průvodci či skládačky a k dostání jsou i v informačních střediscích Správy národního parku. Prosba o ohleduplnost účastníků vůči přírodě platí i zde. Zdroj: [27]

To, že ani Blanský les a okolí nejsou ošizeni o cyklotrasy potvrdí snad každý majitel bicyklu. Na své si zde přijdou příznivci všech druhů povrchu i terénu. Oblast je totiž bohatá na roviny mezi rybníky a sjezdy z Kletě do vltavského údolí s převýšením přes více než 600 m. Celé území je hustě protkáno množstvím přehledně vyznačených cyklotras. Na rozdíl od národního parku zde není přísná regulace pohybu, a tak může jezdec kromě značených stezek využít i spoustu lesních a polních cest, kde si užije i drsnější terén. **Také koncentrace lidí zdaleka nedosahuje úrovně známé ze šumavských cyklotras.** Zdroj: [28]

5.1.4 *Hipostezky*

V současnosti existuje řada registrovaných koňských stanic po celém území Šumavy, kde se koně chovají nebo je alespoň možné přenocování koně s jezdcem. Další možností je i zapůjčení koně. Konkrétními výsledky projektu „Turistika na koni“ v rámci Programu rozvoje Jihočeského kraje je vytvoření sítě úvazišť a výběhů a vyhledání průběhu hipostezek s následným značením. První značená hipostezka, vytvořena roku 2006, vede po pravém břehu Lipna, z Vyššího Brodu do Nové Pece. Pro území biosférické rezervace Šumava byla zpracována samostatná studie, která bere v potaz zvláštnosti i konkrétní potenciál území chráněné přírody. Základním názorem autorů projektů o turistice na koni je, že zájmem jakéhokoli dalšího využití přírodního prostředí musí být zároveň zachování kvality, rozmanitosti a krásy tohoto prostředí. V případě mimořádně cenných území, jakým je biosférická rezervace Šumava, toto platí dvojnásob. Za dobu fungování systému jezdeckých stezek a stanic přináší již turistika na koni také velmi konkrétní ekonomické výsledky, což je zvláště v horských oblastech pro místní obyvatele velkým přínosem. Celkem se na území nachází **120 stanic.** Zdroj: [29]

V současnosti nachází hipostezka v úseku: Lenora - Radvanovice - Stožec - Jelení Vrchy - Nová Pec. Zdroj: [30]

Nejkrásnější pohled na svět je ten z koňského hřbetu, platí také v regionu Blanský les. Krásná příroda, zajímavá místa a nespočetně historických a přírodních památek. V této lokalitě je zatím více než 60 km značených jezdeckých stezek a další jsou k vyznačení připraveny. V přírodě jsou k poznání podle specifického značení bílého čtverce, uvnitř kterého je umístěn barevný kruh (viz 10.1 Fotodokumentace – Obrázek č. 14). Příkladem značených úseků jsou následující trasy:

- Rohy - úbočí Kletě - Chata pod Kletí (červená, 10 km);
- Zlatá Koruna železniční stanice. - rozcestí nad Kokotínem (zelená, 5 km);
- Kroclov - Dívčí Kámen (modrá, 3 km).

Přijíždíte-li z daleka, na území Blanského lesa je několik možností, kde ubytovat koně i sebe. Důkazem je **24 stanic** turistiky na koni, například ve Mřičí, Janském údolí, Nové Vsi, Borové u Chvalšín a další. Zdroj: [31]

Z podkapitol výše vyplývá následující informace – obě oblasti mohou nabídnout stejné turistické atraktivitu s tím rozdílem, že na Šumavě je jejich měřítko větší než v Blanském lese. Důkazem je 12 turistických stezek v NP Šumava ku 7 turistickým stezkám v CHKO Blanský les. Podobný rozdíl čítají také lyžařské trasy, kdy na Šumavě lze využít 250 km a v Blanském lese necelých 100 km těchto tras. Co se týče hipostezek, na Šumavě je počet stanic turistiky na koni 5x vyšší než v CHKO Blanský les. Důvodem je jistě o poznání větší rozloha národního parku oproti chráněné krajinné oblasti.

To, že jsou lokality u návštěvníků oblíbeny, dokazuje také tabulka 7, kde je uvedeno, že během pěti let je nárůst turistů v oblasti poměrně vysoký, nehledě na to, že se počty stále mění (viz graf č. 1).

Národní park Šumava provádí monitoring návštěvnosti v informačních střediscích a před rokem odstartoval projekt, který za spolupráce NP Šumava a Bavorský les bude provádět socioekonomický monitoring, jehož cílem bude zjištění počtu návštěvníků, jejich časové a prostorové rozptýlení, výdaje a míra zájmu o ochranu životního prostředí.

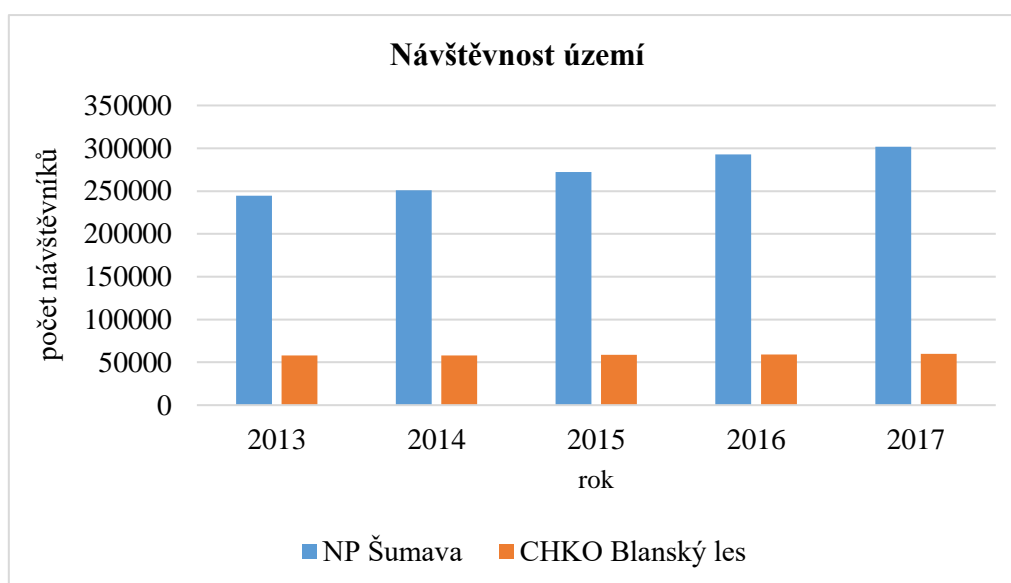
CHKO Blanský les monitoring návštěvníků zatím neprovádí. Pracovníci správy mají pouze hrubé vlastní odhady o návštěvnících pohybujících se po naučných stezkách, počtech zúčastněných na přednáškách, seminářích, exkurzích, výstavách a dalších akcích.

Tab. 7: Návštěvnost území (absolutní četnosti)

rok	NP Šumava	CHKO Blanský les
2013	244477	57910
2014	250951	58123
2015	272101	58780
2016	292975	59180
2017	301656	60082

Zdroj: vlastní zpracování na základě zaslaných podkladů od správy NP Šumava a CHKO Blanský les

Graf č. 1: Návštěvnost území



Zdroj: vlastní zpracování na základě zaslaných podkladů od správy NP Šumava a CHKO Blanský les

V Národním parku Šumava se počty turistů v roce 2013 pohybovaly pod hranicí 250 tisíc ročně. Postupem času byl zaznamenán nárůst lidí, který se v roce 2015 dostal k celkovému počtu za rok přes 270 tisíc. V minulém roce překonal počet návštěvníků hranici 300 tisíc, což je s odstupem pěti let rozdíl 50 tisíc.

V CHKO Blanský les se počty návštěvníků pohybují v desítkách tisíc. I přesto je zde patrný nárůst. Roku 2013 se na území pohybovalo necelých 58 tisíc lidí a v loňském roce počet návštěvníků přehoupl 60 tisíc, což je o 2 tisíce víc než před pěti lety.

5.2 Podpora cestovního ruchu na lokální úrovni

Obce jsou neodmyslitelnou součástí každého regionu. V některých situacích jsou si soupeři, když ale přijde na věc, dokáží držet při sobě. Jasným důkazem je lokální ekonomika a s ní rostoucí nápady, které dávají vznik novým projektům.

5.2.1 Lokální rozvoj v Národním parku Šumava

Spolupráce obcí s místními podnikateli je velmi výhodná souhra, ze které se těší právě cestovní ruch. Obce vytváří zázemí a úřední podporu, podnikatelé pak přináší finance. Toto spojení je velmi časté právě u šumavských obcí ať již přímo v NP nebo v CHKO. Možnost obcí sdružovat se ve svazky dovoluje Zákon č. 128/2000 Sb. V rámci této kooperace obce častěji a snadněji vytvářejí strategické plány a územně-plánovací dokumentace, pro které má cestovní ruch určitý význam. Vždy ale záleží na tom, jaké postavení má turismus pro danou obec. V rámci sledovaného území nejsou všechny obce z hlediska podmínek pro rozvoj cestovního ruchu stejnorodé. Častými formami spolupráce obcí jsou mikroregiony.

V Národním parku Šumava se nachází celkem tři:

- Mikroregion Šumava – západ, což je svazek obcí v okrese Klatovy a okrese Prachatice se sídlem v Kašperských Horách;
- Mikroregion Horní Vltava – Boubínsko tvoří obce na území NP a CHKO Šumava. Ty leží v povodí horní části Studené a Teplé Vltavy a okolí Boubína a sídlo mají ve Volarech;
- Svazek lipenských obcí zasahující do území NP Šumava jen zčásti, kam spadají obce okresu Český Krumlov a okresu Prachatice, se sídlem přímo v Lipně nad Vltavou. Zdroj: [32]

Organizace cestovního ruchu v NPŠ

Národní park Šumava administrativně náleží zhruba stejnou polovinou ke dvěma krajům – Jihočeskému a Plzeňskému. Zachování jeho celistvosti a jedinečné identity na trhu cestovního ruchu vyžaduje spolupráci a podporu všech, kteří v regionu v cestovním ruchu působí a jsou na něm ekonomicky závislí. Na správu NP Šumava jsou veřejností poměrně neprávem kladena očekávání plnění funkce „motoru“ cestovního ruchu, což potvrzuje pracovnice správy národního parku Ing. Blanka Müllerová (viz 6 Rozhovory). Odpovědnost za rozvoj cestovního ruchu však v současnosti spadá především do kompetence příslušných odborů obou krajů, které mají na starosti cestovní ruch na krajských úřadech Plzeňského

a Jihočeského kraje. Role správy NP spíše spočívá ve spoluvytváření prostředí pro vlastní cestovní ruch, za předpokladu, že nepoškozuje přírodu NP.

Na Šumavě plní od roku 2004 roli destinačního managementu Regionální rozvojová agentura Šumava, o.p.s. (RRAŠ). Jejím úkolem je především koordinace a podpora rozvoje cestovního ruchu v celém turistickém regionu Šumava, jehož součástí je i NP Šumava. V současné době naplňuje požadavky regionálního a koordinovaného přístupu k rozvoji cestovního ruchu, které jsou definovány např. v dohodě s agenturou Czech Tourism, s níž RRAŠ spolupracuje v oblasti koordinace TR Šumava, dále má na starost účast šumavských subjektů CR na veletrzích CR, a mimo jiné také činnosti v oblasti celoregionální propagace a marketingových aktivit. Úzce spolupracuje se sítí informačních středisek na území Šumavy, organizuje fóra CR pro podnikatele působící ve službách cestovního ruchu, vydává propagační materiály, zajišťuje některé významné regionální turistické produkty a současně připravuje a realizuje řadu projektů podporujících rozvoj CR v regionu. Zdroj: [33]

Infrastruktura cestovního ruchu v NP Šumava

Tab. 8 Infrastruktura cestovního ruchu v Národním parku Šumava

Infrastruktura	Typ zařízení	Počet
Ubytovací zařízení	Hotely	48
	Penziony	136
	Kempy	11
	chatový areál	9
Stravovací zařízení	s teplou kuchyní	127
Konferenční zařízení	konferenční prostory	3
Turistická informační centra	informační středisko	5
	sezónní IS	4

Zdroj: vlastní zpracování na základě údajů

http://www.npsumava.cz/gallery/16/5048-strategie_cr.pdf

Trendem je zvyšování kvality poskytovaných ubytovacích i stravovacích služeb. Přibývá ubytovacích a stravovacích zařízení, která jsou postavena nebo zrekonstruována ve stylu, který vychází ze šumavských tradic a současně nabízí vysoký standard služeb i maximální pohodlí pro rekreanty. Návštěvníci Národního parku Šumava se nejčastěji ubytovávají v penzionech, které jsou ve sledovaném území nejrozšířenějším typem ubytování. Ze zařízení, která jsou vybavena prostory ke konferencím, jsou v národním parku hlavními Hotel Šumava Inn, Hotel Srní a Hotel Šumava *** Wellness & Sport. Informačních středisek je celkem 9, ale jen 5 z nich je otevřeno, kromě dubna, celoročně. Jsou to Kvilda, Svinná Lada,

Stožec, Kašperské Hory a Alžbětín. Ta ostatní 4 střediska jsou otevřena pouze sezónně – Rokyta, Idina Pila, Březník a Poledník.

5.2.2 Lokální rozvoj v Chráněné krajinné oblasti Blanský les

Práce s veřejností a místními samosprávami je důležitou činností správy. Obce přijaly dlouhodobý záměr, vytvořený správou CHKO Blanský les v oblasti rozvoje tzv. měkkého cestovního ruchu, jehož smyslem je minimalizování negativních vlivů na přírodu a krajinu. Představitelé obcí si uvědomili, že zásady hospodaření v CHKO nejsou překážky, které by znemožňovaly rozvoj území a bránily prosperitě regionální ekonomiky a místních obyvatel. Označení CHKO může naopak přispívat k atraktivitě území a podporovat únosný rozvoj cestovního ruchu, který je v souladu s posláním CHKO. Celá podstata tkví v poznávání, pochopení a prožívání přírodních i kulturních hodnot navštěvovaných míst. Vyloučeny musí být záměry a činnosti vedoucí k poškozování přírodních a krajinných hodnot oblasti.

Tato dlouhodobá koncepce dala vznik novým projektům zaměřených zejména na propagaci místních přírodních krás a historických zajímavostí. Vznikl tak jedinečný Informační systém Blanského lesa (tzv. Vlastivěda Blanského lesa), který je koncipován jako propagační a informační materiál pro potřeby turistů a návštěvníků. Důkazem jsou naučné stezky, na nichž jsou umístěny informační panely (viz 5.1.1 Naučné stezky). Dále byly otevřeny dvě stálé expozice o CHKO na rozhledně na Kleti a v muzeu ve Chvalšínách. Po roce 2000 byl v CHKO vytvořen systém značených cyklotras a lyžařských tras. Byla také vybudována malá rozhledna na Granátníku. Správa vydává nejrůznější propagační materiály od pohlednic, samolepek až po odbornější publikace a informační letáky, pořádá přednášky, semináře a exkurze a v neposlední řadě zabezpečuje praxe studentů středních a vysokých škol. U příležitosti 20. výročí založení CHKO Blanský les bylo otevřeno společné informační středisko obce Holubov a Správy CHKO Blanský les. Zdroj: [34]

Infrastruktura cestovního ruchu v CHKO Blanský les

Tab. 9 Infrastruktura cestovního ruchu v Chráněné krajinné oblasti Blanský les

Infrastruktura	Typ zařízení	Počet
Ubytovací zařízení	Hotely	4
	penziony	68
	Kempy	13
	chatový areál	1
Stravovací zařízení	s teplou kuchyní	100
Konferenční zařízení	MICE	2
	jiné akce	4
Turistická informační centra	informační středisko	1
	infocentrum	6

Zdroj: vlastní zpracování na základě údajů <http://www.jihoceskyvenkov.cz/>

V regionu turistické oblasti PodKletí bylo na základě dat ČSÚ a internetového šetření zjištěno celkem přes 200 ubytovacích zařízení různého typu s celkovou kapacitou přes 4100 lůžek/ubytovaných osob. Část zařízení funguje však pouze jako přechodné ubytovny, anebo pouze v omezeném sezonním provozu. Z hlediska reálně využitelného návštěvnického potenciálu je v regionu přibližně 75 ubytovacích zařízení. Z nich jen 4 hotely s kapacitou více než 40 hostů, 68 penzionů (některé také s kapacitou nad 40 osob), 13 kempů, 1 chatový areál (s kapacitou 100 osob); zbytek zařízení tvoří apartmány, chaty, chalupy nebo pronájem v soukromí.

Ze stravovacích zařízení bylo na základě dat ČSÚ roku 2016 zjištěno celkem téměř 170 stravovacích zařízení, z čehož je cca 100 stravovacích zařízení s teplou kuchyní-část zařízení funguje pouze v hlavní turistické sezóně a část je provozována pouze v některých dnech v týdnu a odpoledních hodinách, primárně jako pohostinství. V závěru roku 2016 bylo hlášeno ukončení části provozů, které souvisí s EET nebo dlouhodobějšími problémy zařízení.

Vzhledem k venkovskému charakteru regionu je nabídka konferenčních prostor poměrně zúžená. Pro zahraniční MICE turistiku jsou k dispozici dva objekty, oba ve správě Národního památkového ústavu. Jsou jimi zámek Kratochvíle a klášter Zlatá Koruna. Pro ostatní akce menšího charakteru slouží Statek Olešník, Wellness hotel Sedlec, Švestkový Dvůr Malovice a školící středisko Sedlec.

Co se týče turistických informačních center, na území je pouze jedno Informační středisko CHKO Blanský les se sídlem v obci Holubov. Klasická infocentra se dále nachází v Holašovicích, Sedleci, Netolicích, Boršově nad Vltavou a Olešníku.

Pokud bychom měli opět porovnat a zhodnotit obě oblasti z hlediska infrastruktury cestovního ruchu, které jsme měli možnost vidět v textu výše, je patrné, že NP Šumava disponuje větší kapacitou ubytovacích i stravovacích zařízení, které může nabídnout návštěvníkům. Nutno také podotknout, že v CHKO Blanský les funguje pouze jedno informační středisko v obci Holubov.

5.3 Zrealizované projekty ve zkoumaných oblastech

5.3.1 Projekty podporující rozvoj cestovního ruchu v regionu Šumava

Mezi projekty na území NP Šumava zrealizovaných Správou Národního parku patří Revitalizace - rašeliniště Soumarský most, Šumava originální produkt, Destinační management Bavorský les Šumava a Školní výlety do jižních Čech, na Šumavu a Dolního Bavorska, kdy spolupracovala přímo s aktéry, kterých se problematika týká.

- Revitalizace – rašeliniště Soumarský most

Cílem projektu byla především restaurace vodního režimu odvodněných ploch, obnova tvorby rašeliny a regenerace rašeliništní flóry i fauny na plochách zbavených vegetace. Projekt řešil plochu cca 85 ha, přičemž k úpravě bylo navrženo přibližně 25 km odvodňovacích kanálů.

- Šumava originální produkt

Výrobky označené logem **Šumava-originální produkt**[®] značí, že prošly přísným procesem certifikace, který zákazníkovi garantuje jejich skutečný původ na Šumavě, kvalitu a výrobu tradiční technologií. Logem je stylizované písmeno „S“, které značí vodní víry horských řek a plavebních kanálů, jakožto významných pomocníků při lidské práci. Značku uděluje RRAŠ řemeslným výrobkům, zemědělským a přírodním produktům, ale také ubytovacím a stravovacím službám a zážitkové turistice. Zdroj: [35]

- Destinační management Bavorský les-Šumava

Cílem projektu je vylepšení konkurenceschopnosti v hospodářské oblasti turismu v bavorsko-českém pohraničí a vytvoření přeshraniční turistické destinace Bavorský les-Šumava založené na vzájemně se doplňující přeshraniční spolupráci zaměstnanců cestovního ruchu. Společným výstupem projektu jsou: propagační materiály, společné logo, regionální produkty, vybudování společného managementu destinace pro koordinaci akcí a zpracování vývojových koncepcí (Mocová, 2010).

- Školní výlety do jižních Čech, na Šumavu a Dolního Bavorska
Projekt realizuje Regionální sdružení Šumava. Obsahem je nabídka školních výletů, obohacená o didaktické materiály, jež formou her a úkolů zapojují žáky i studenty do výletního dění, kde si ověří získané znalosti a poznatky a obohatí tak jejich rozhled z navštívených míst, které mapují historii konkrétních památek. Nabídka školních výletů je k dispozici jak v rámci Informačního systému cestovního ruchu Jihočeského kraje na www.jiznicechy.cz, tak i na informačním webu Šumavy www.skolni-vylety.isumava.cz.
Zdroj: [36]

Šumavské obce spadající do Mikroregionu Šumava-západ vytvořily v rámci Evropské územní spolupráce řadu projektů s obcemi v Bavorsku, které mají pozitivní dopad na české a bavorské příhraničí. Jsou jimi například:

- Putování srdcem Evropy bez hranic
Realizace projektu 2016-2019 ve spolupráci Mikroregionu Šumava-západ, obce Modrava a obce Dlouhá Ves s městem Grafenau a Schönbergem s cílem putování v souladu s přírodou.
- Slatěmi a pláněmi Šumavy a Bavorského lesa
Realizace projektu 2017-2018 ve spolupráci obce Kvilda a města Mauth-Finsterau s cílem vytvoření a zhodnocení stezek pro cyklisty a pěší turisty na obou územích.
- Dřevařství na Šumavě a v Bavorském lese
Realizace projektu 2018-2020 ve spolupráci obce Dlouhá Ves, Modrava, Západočeské univerzity v Plzni, Gemeinde Neuschönau a Nationalparkverwaltung Bayerischer Wald.
Zdroj: [37]

Dále na území působí také Místní akční skupina LAG Centrální Šumava nebo Místní akční skupina Pošumaví.

5.3.2 Projekty podporující rozvoj cestovního ruchu v CHKO Blanský les

Mezi projekty na území Blanského lesa zrealizovaných Správou CHKO Blanský les patří Revitalizace Křemežské kotliny a vybudování hned několika naučných stezek posetých informačními panely přímo v terénu, kdy spolupracovala s obcemi, kterých se trasy týkají.

- Revitalizace Křemežské kotliny

Jedná se o soubor opatření na snížení následků povodní, snížení projevů eroze, zpřístupnění krajiny lidem a zvýšení stability krajiny a její estetiky. K těmto cílům by chtěli pracovníci správy dojít návratem přirozených a přírodě blízkých prvků, jako jsou výše zmíněné meze, remízky, obnova cest, revitalizace vodních toků, obnova alejí kolem cest a solitérních stromů v krajině. Zdroj: [38]

- Naučné stezky regionem Blanský les – Netolicko;

- Naučná stezka „Granátník“;
- Naučná stezka „Vyšenské kopce“;
- Naučná stezka „Třísov – Dívčí kámen – Holubov“;
- Naučná stezka „Kolem Kletě“;
- Naučná stezka „Brložsko“;
- Naučná stezka „Zámecký park Červený Dvůr“;
- Naučná stezka a cyklostezka „Historická krajina Netolicka“. Zdroj: [39]

- „Kulatý vrch“

Cílem projektu bylo předat informace místním obyvatelům, školám a turistům tak, aby návštěvníci pochopili, čím a proč je území Kulatého vrchu cenné a jak přispět k jeho zachování a ochraně. V rámci projektu byla vytvořena oboustranná informační tabule v této lokalitě. Tabule se nachází přímo v oblasti bývalého vojenského cvičiště. První strana tabule popisuje historii oblasti a příčiny vzniku cenného území, druhá strana se věnuje způsobům hospodaření v lokalitě, jejich výhodám a principům. Zvláštností jsou otázky a skryté odpovědi k daným tématům vhodné především pro rodiny s dětmi.

V Jihočeském kraji působí 18 místních akčních skupin, které jsou hybatelem rozvoje venkovských oblastí. V oblasti CHKO Blanský les je hlavním aktérem MAS Blanský les – Netolicko, o.p.s., která v letech 2007-2015 zrealizovala hojnost projektů, proto autorka zvolila ty, které jsou spojeny s rozvojem venkova. Jejich výčet včetně informací je následující:

- Jihočeské kapličky
Realizace 2010–2011; Hlavním cílem předkládaného projektu bylo rehabilitovat drobnou sakrální architekturu v jihočeském pohraničí a zachovat její autentičnost ve vazbě na cestovní ruch. V rámci projektu byla zmapována většina drobných památek na území zapojených MAS, vytvořena databáze památek (www.jihoceskekaplicky.cz) a informační brožura.
- S Peklíkem na vandr
Realizace 2010–2014; Projekt je zaměřen na rozšíření a zvýšení atraktivity cestovního ruchu v území spolupracujících MAS, především z hlediska pěší turistiky. Projekt zahrnuje, mimo jiné, vytvoření databáze turistických služeb a dispozic regionu pro návštěvníky, vyhledání a vyznačení nové sítě turistických a vycházkových tras včetně oživení historické obchodní Linecké stezky, dále vytvoření sítě odpočinkových zastavení, a uspořádání velkého množství živých akcí (výlety a jarmarky) podporujících zvýšení návštěvnosti regionu spolupráce. Veškeré aktivity projektu jsou realizovány s ohledem na posílení marketingové značky regionu – Peklíka a její rozšíření na sousední území MAS Rozkvět (viz 10.1 Fotodokumentace – Obrázek č. 12).
- Zdravé MAS-aktivní a vzdělaný venkov
Realizace 2014; Projekt řešil vytvoření podmínek pro neformální vzdělávání pořízením mobilních učeben a vybavení, techniky pro webináře, pomůcek pro rozvoj technického vzdělávání mládeže a vzdělávání a osvěty pro záchranu lidských životů v krizových situacích.
- S Peklíkem na výlet-krajem pod Šumavou
Realizace 2014; Projekt navazuje na zrealizovaný projekt „S Peklíkem na vandr“ úzce souvisí s rozvojem destinačního managementu na území MAS BLN a je zaměřen na rozšíření a zlepšení turisticky atraktivních podmínek zejména pro návštěvníky – turisty zájmového regionu (vytvoření webového mobilního průvodce s interaktivním mapovým portálem, doplnění sítě odpočinkových zastavení a uspořádání cyklovýletů), vč. posílení marketingové značky regionu spolupráce-postavička Peklíka.
- Zvyky a tradice na obou stranách hranice
Realizace 2014; Cílem projektu je podpořit komunitní rozvoj obcí, posílit regionální identitu, napomoci uchování společného kulturního bohatství a oživení tradic, zapojit do života obce co nejvíce obyvatel (podpora kulturní spolkové činnosti). Dále seznámit partnery s regionálními zvyky, tradicemi, tradičními řemesly a s jejich využitím pro rozvoj venkovského cestovního ruchu. Součástí projektu jsou exkurze, řemeslné dílny,

přehlídky a festivaly, pořízení materiálového vybavení souborů, studie (baráčnická tradice, kroje). Zdroj: [40]

5.4 Statky a farmy v NP Šumava

V obou zkoumaných oblastech, CHKO Blanský les i NP Šumava, se nachází farmy i statky zaměřené na ekoagroturistiku a agroturistiku-idylická místa k aktivní i pasivní relaxaci. Vesnické prostředí s mnoha hospodářskými zvířaty (kozy, ovce, oslíci, ...) poskytne, nejen rodinám s dětmi, jedinečné zážitky. Na následujících stránkách budou stručně popsány a charakterizovány vybrané objekty. Poté bude na základě popisu i terénního šetření zhodnoceno úskalí i přínosy tohoto podnikání.

5.4.1 BIOFARMA Slunečná

Biofarma se nachází v lokalitě NP Šumava. Vltavské údolí se velkolepě otevírá blízko Lipenské přehradě, nad ním se tyčí jeden z významných šumavských masivů Trojmezí s unikátním Plešným jezerem.

Hospodaří na 36 hektarech zemědělské půdy v nadmořské výšce 840 m ekologickým způsobem od roku 1999. Převážnou část pozemků tvoří pastviny s extenzivním chovem ovcí, koz a skotu. Menší pozemky přilehlé k farmě jsou využívány k produkci brambor, zeleniny a ovoce. Na biofarmě se také setkáte s poněkud netypickými zvířaty, a to s párem oslíků. Nechybí ani drůbež, která zásobuje biofarmu a ubytované hosty čerstvými vajíčky. Součástí pozemků je i rybníček, kde lze s trochou trpělivosti ulovit biokapříka. Farma je soběstačná, co se týče produkce mléka, sýrů a dalších mléčných produktů, vajec a brambor. V případě zájmu lze na farmě místní produkty zakoupit a ještě předtím také ochutnat.

Majitelé biofarmy vyrábí sýry, jogurty, smetanu a máslo. Dále nabízejí jehněčí, kůzlečí a hovězí maso, drůbež, vajíčka, med, vlnu i bio-brambory. K prodeji jsou v obchodě, který je součástí biofarmy Slunečná.

Co se týče ubytování, pension Slunečná nabízí čtrnáct apartmánů, nadstandardních plochou, řešením i vybavením (viz 10.1 Fotodokumentace – Obrázek č. 4). Apartmány se nachází ve třech originálních zrestaurovaných staveních: Dům s vltavskou vyhlídkou, Dům v samotném srdci farmy a Dům s galerií. Místnosti jsou vymalované světlými barvami a vybavené starožitným nábytkem, který vytváří pravé venkovské prostředí. Součástí ubytování je bohatá snídaně založená převážně na místních produktech.

Protože je biofarma zařazena do programu dobrovolnictví na biofarmách, nabízí také možnost si bydlení i stravu odpracovat. Práce je různorodá, od pečování o zvířata a dojení, přes práci na pastvě, péči o zahrádku až po práci v penzionu. Zdroj: [41]

5.4.2 Ranch Vogelsang

Ranch „Svobodná země“ Vogelsang se rozkládá na přibližně 32 ha pozemků, přičemž se 28 hektarů využívá převážně k pastevním účelům a 4 hektary jsou určeny pro ubytování hostů a k jejich rekreačnímu a sportovnímu vyžití.

Tato rodinná farma je provozována ve westernovém stylu (viz 10.1 Fotodokumentace – Obrázek č. 5). Zaměřuje se na poskytování ubytovacích a volnočasových služeb, chov koní a jejich následným využíváním pro vyjížděky klientů do okolí. Hostům nabízí staročeské prázdniny v netradičním stylu. To znamená, že hlavním cílem je, aby zúčastnění i jejich ratolesti odjížděli plni nevšedních dojmů a zážitků, které dříve bývaly tak samozřejmé.

Ranch se nachází uprostřed šumavských hvozdů a je vyhlášeným houbařským rájem. K dispozici je přírodní koupaliště se svázným dnem. Pro výlety do okolí je možnost pronajmutí horských kol. Co je pro klienty zajímavé a výhodné při poznávání okolí, je řada slev v okolních muzeích a podnicích na trase možných výletů.

Nechybí ani místo pro táboráky, kde je možno si opéct buřty či grilovat a prozpívat noc při kytarě. Mají-li hosté zájem o rukodělnou činnost, mohou využít služeb profesionální keramické dílny a vyzkoušet si vyrobit nejrůznější předměty. Pro ty, kteří chtějí vyzkoušet jízdu v sedle, nabízí ranch vyjížděky do okolí s průvodcem.

Večer je možnost posezení v příjemném prostředí stylové společenské místnosti se spoustou kuriozit s občerstvením, hraním šipek či kulečníku. Pro příjemně strávené chvíle poslouží veliká veranda, kde lze posnídat, vypít kávu nebo jen relaxovat při pohledu na šumavskou přírodu, bizona amerického, daňky a koně. Hosté též ocení výhled na protilehlý vrch Ždánov, hrad Kašperk či údolí říčky Losenice.

Klid a nerušená pohoda jsou zajištěny tím, že služby nabízené rančem jsou pouze pro ubytované hosty. Možná je to i důvod, proč těchto služeb využívá řada českých celebrit.

K ubytování slouží celoročně stylově zařízená budova, kde jsou pokoje po dvou a čtyřech lůžkách s vlastní koupelnou, ledničkou a lůžkovinami. Dále ranch nabízí dvoupokojová apartmá s vlastní kuchyňkou pro čtyři lidi. Pro letní ubytování je zde samostatná chatka s pěti lůžky. V létě je také zájemcům nabízena tábornická činnost - dvě teepee pro tři a čtyři osoby a osadnický vůz pro dva. Jako zajímavost můžete vidět jen na ranchi Vogelsang galerii moderního cowboyského umění - Odvrácená strana tváře. Zdroj: [42]

5.4.3 Ubytování U Tichotů

Na první pohled nepřehlédnutelný srub se nachází v obci Kvilda. Svou polohou je ideální pro rodiny s dětmi, neboť leží 300 metrů od místního lyžařského vleku a nabízí ubytování s možností vlastního stravování, zahradu s grilem, stolní tenis a lyžárnu. V celém objektu je zdarma Wi-Fi připojení a na místě je i bezplatné parkoviště.

Apartmány U Tichotů nabízí posezení, satelitní TV s plochou obrazovkou, rozkládací pohovku, plně vybavenou kuchyň s jídelní částí a vlastní koupelnu se sprchou vybavenou toaletními potřebami (viz 10.1 Fotodokumentace – Obrázek č. 6). V blízkosti se nachází nespočet restaurací i prodejna potravin.

Za příplatek si smí hosté zajezdit na koni. Rodina chová také hovězí dobytek, slepice několik králíků a psy. Vyznavači zimních sportů mohou vyrazit na lyže či běžky díky mnohým lyžařským i běžkařským tratím, které se v okolí nachází. Na své si přijdou ale také cyklisté a turisté, kteří ke svým výletům mohou využívat zelené autobusy, kterými se lze dopravovat po celé Šumavě i s horskými koly. Zdroj: [43]

5.5 Statky a farmy v CHKO Blanský les

5.5.1 Selský dvůr Holašovice

Tuto usedlost v CHKO Blanský les tvoří nyní 8 staveb, které jsou uspořádané v tradičním stylu formovaném staletými zkušenostmi. Starší stavby jsou postaveny z kamene spojeného hlínou, novější a některé dostavby z cihel. Západní část, orientovanou směrem na náves, tvoří brána s brankou. Vedle ní je v severní části obytný dům hospodáře skládající se ze sednice, což je místnost, kde žila pohromadě celá rodina. Vejstupek sloužil jako komora a byla v něm pec na chleba. Pokud se vařilo na ohni, byla kuchyně proti vchodu do domu. Právem se jí také říká černá. Zvenčí se vstoupilo do chodby pojmenované domeček. Odtud se vcházelo nejen do obytné části, ale také do stáje skotu. Za stájí budova pokračovala zelnicí s několika káděmi na kyselé zelí pro vlastní potřebu i na prodej. Následoval čeledník s malou dílničkou na drobné opravy. Celé toto severní křídlo v této sestavě vybudoval v roce 1861 Josef Stropek, který postavil i stodolu, která uzavírala statek z východní strany. Finančně mu k tomu přispělo bohaté věno, které získal sňatkem.

Jižní křídlo směrem od stodoly k bráně začíná dřevníkem, pokračuje stájí pro ovce a prasata a na ní navazují menší středověké stáje pro drůbež a koně. Tuto řadu staveb u brány uzavírá původní obytné stavení, které naposled sloužilo jako výměnek. Všechny budovy jsou

kamenné, původně kryté doškovými střechami. Za stodolou je rozsáhlý ovocný sad ukončený kamennou zídou. Za ní pak pokračovaly pole a louky.

Chloubou každého sedláka byli koně. Proto rodina zůstala této tradici věrná a chová je pro vlastní potěšení i potěšení návštěvníků. Konec plemene Hafling zvolili pro jejich menší vzrůst, klidnou povahu, možnost všestranného využití a vstřícnost k člověku.

Pro ubytované rodina poskytuje svezení v sedle s vedením koně, samostatnou jízdu pro zkušenější na přilehlém pozemku, vyjížďky na delší vzdálenosti s doprovodem, rehabilitační projížďky, projížďky v kočáře, využití koní pro odvoz svateb, ustájení a ubytování jezdců, kteří přicestovali po hipostezce (viz 10.1 Fotodokumentace – Obrázek č. 7).

Ubytování je možné v zelnici nebo čeledníku. Část domu zelnice sloužila ke šlapání zelí a čeledník pro ubytování osob, které na statku vypomáhali. Zdroj: [44]

5.5.2 EKOfarma Horní Chrášťany

Ekofarma Horní Chrášťany se nachází ve velmi atraktivní lokalitě ideální pro cykloturistiku, pěší turistiku, ale také výlety do zajímavých míst a měst jižních Čech. Jedná se o lokalitu na pomezí Blanského lesa a Šumavy, mezi Prachaticemi a Českými Budějovicemi.

Majitelé nabízí stylové a moderní ubytování na nově zrekonstruované ekofarmě. Původně hospodářská budova nabízí půdní prostory, ve kterých bylo vybudováno několik útulných apartmánů a pokojů. V případě zájmu lze využít vstup do sauny, fitness nebo pozorovat oboru s chovem jelení, mufloní a dančí zvěře či se projet na koni (viz 10.1 Fotodokumentace – Obrázek č. 8).

Pro dlouhé večery není problém posedět ve venkovní otevřené kuchyni s nabídkou grilování domácích specialit.

Celý areál ekofarmy je oplocen a dává hostům možnost pohybovat se téměř po celém pozemku. Samozřejmostí je parkování přímo u hlavní budovy až pro 8 vozů. Zdroj: [45]

5.5.3 Tvrz Chlum

Tvrz Chlum je rodinná farma, kterou najdeme ve vesnici Chlum, jedné z devíti osad městyse Křemže, přímo pod vrcholem Klet', jež vlastní manželé Hořejší. Farma se skládá z řady hospodářských budov, přičemž funkci ubytování zajišťuje samostatná ubytovací kapacita a postupně rekonstruovaná renesanční sýpka (viz 10.1 Fotodokumentace – Obrázek č. 9). K ubytování slouží 7 pokojů a 1 samostatný apartmán. Pokoje jsou dvoulůžkové, z nichž je 5 vybaveno kuchyňkou a vlastním sociálním zařízením. Kuchyňským vybavením jsou mikrovlnné trouby, rychlovarné konvice, elektrické vařiče, ledničky i základní nádobí. Nechybí

ani společenská místnost s televizí a jídelním stolem. Apartmán je součástí hospodářského dvora a k ubytování slouží pouze v období července a srpna. V areálu je možnost zapůjčení pétanque, tenisových pálek, společenských her, volejbalového míče, šipek anebo map.

Převážnou hospodářskou činností farmy je chov koní. Kvalitní vedení a bohaté zkušenosti chovatele jsou zárukou bezpečné výuky jezdeckví na koních. Farma je doplněna dvěma jízdárnami a vhodných doplňků k jízdě na koních. Zaježdit si mohou jak začátečníci, tak pokročilí. Při vyjížděkách si nelze nevšimnout krás, které zdejší příroda nabízí. K dalším aktivitám spojených se zvířaty je péče o ně. Kromě koní jsou součástí tvrže ovce, kozy, psy a kočky. Zdroj: [46]

6 ROZHOVORY – SUBJEKTIVNÍ VÝSLEDKY

Rozhovory probíhaly na přelomu měsíce února a března. Nejprve autorka zavítala na Šumavu, konkrétně do Vimperka, kde pokládala otázky paní Ing. Blance Müllerové pracující na Správě Národního parku Šumava a v průběhu stejného týdne navštívila Správu CHKO Blanský les ve Vyšném, kde byla respondentkou paní Mgr. Tereza Rejnková. Dalšími účastníky rozhovorů byli zemědělští podnikatelé. V Blanském lese za Selský dvůr Holašovice Ing. Vlastimil Hošek, za Tvrz Chlum Ing. Přemysl Hořejší a za EKOfarmu Horní Chrášťany Ing. Milan Jungwirth. Na Šumavě za Ubytování U Tichotů Ing. Luděk Tichota, za Biofarmu Slunečnou Ing. Pavel Štěpánek a za Ranch Vogelsang Ing. Roman Halbhuber. Všichni zúčastnění s ochotou zodpověděli všechny položené otázky (viz 10.2 Rozhovory - osnova).

6.1 Otázky a odpovědi pracovníků správ NP Šumava a CHKO Blanský les

1. Myslíte si, že od vyhlášení NP Šumava (1991) / CHKO Blanský les (1990) se změnil zájem turistů o tuto oblast?

NP Šumava: Určitě ano. Zvýšený zájem turistů však nejvíce pozorujeme za posledních 5 let. Meziroční nárůst je zhruba o 20 % návštěvníků.

CHKO Blanský les: Zájem turistů byl vždycky. Co však sledujeme je nárůst zhruba v posledních deseti letech. Přesto se však turisté dlouho nezdrží, jsou to spíše krátkodobé návštěvy, kdy jsou lidé ubytovaní například v Českých Budějovicích a do těchto míst si udělají výlet na jeden den, či jedno odpoledne.

2. Jaký je podle Vás dopad cestovního ruchu na životní prostředí, pozitivní nebo negativní?

NP Šumava: Spíše negativní.

CHKO Blanský les: Rozhodně negativní. Turisté přírodě nepřinášejí nic, to spíše místním. Jejich dopad by byl pozitivní spíše z hlediska nějakých dobrovolnických akcí (sběr odpadků), ale to s cestovním ruchem nesouvisí.

3. Vedle ochrany přírody by měla spočívat činnost NP Šumava / CHKO Blanský les mimo jiné i v podpoře cestovního ruchu. Dochází skutečně k podpoře turismu v území? Jaké formy turismu jsou podporovány?

NP Šumava: Podpora cestovního ruchu není základní činností Správy NP Šumava. Základní činnosti Správy jsou k nalezení ve zřizovací listině na našem webu www.npsumava.cz. Podpora spočívá především ve vzdělávací a informační činnosti,

dále se zaměřujeme na rozšiřování návštěvnické infrastruktury. Nejvíce podporujeme šetrný turismus.

CHKO Blanský les: Správa cestovní ruch spíše usměrňuje. Podporuje především měkký turismus, kdy jsou návštěvníky rodiny s dětmi nebo jedinci, kteří k nám jedou také proto, aby se o této oblasti něco dozvěděli, což se snažíme realizovat prostřednictvím informačních panelů. Lidé vyhledávají zejména známá místa jako je Klet', keltské opidum v Třísově a zříceninu hradu Dívčí kámen, kam se dá dobře dopravit po pěších nebo cyklistických stezkách, ale i autem nebo vlakem. Těm dalším místům chybí vybavenost.

4. Které projekty NP Šumava / CHKO Blanský les realizuje?

NP Šumava: Správa NPŠ realizuje mnoho projektů. Z oblasti podpory turismu je to obnova informačního značení, rozšiřování návštěvnických zařízení pro turisty, rozšiřování parkovišť, obnova poválkových chodníků, Zelené autobusy, Průvodci divočinou, Dostupná Šumava apod.

CHKO Blanský les: Zrealizovali jsme síť naučných stezek s informačními panely a vydali Průvodce v tištěné formě. S turistickým informačním střediskem Holubov dlouhodobě spolupracujeme na projektu Uklid'me svět.

5. Jaké jsou případné další plánované projekty a produkty pro podporu trvale udržitelného turismu?

NP Šumava: Určitě chceme pokračovat v projektu Zelené autobusy, rozšiřování parkovišť, obnova TIS a připravujeme expozice a stezku pro návštěvníky se zdravotním postižením.

CHKO Blanský les: Plánujeme novou naučnou stezku v lokalitě Cvičák za železnicí v Českém Krumlově.

6. Jaký je vztah mezi orgánem ochrany přírody a zemědělským podnikatelem?

NP Šumava: Orgán ochrany přírody reguluje zemědělské podnikání na jeho správním území. Dlouhodobě se však Správa NPŠ snaží se zemědělci jednat jako s partnery.

CHKO Blanský les: S podnikateli nespolečně pracujeme nijak úzce. Podnikání je zcela na nich. K nám jezdí vyřizovat dotace v rámci agroenvironmentálních opatření. Jednou za pět let pořádáme semináře pro zemědělce, ale to se týká hlavně staveb.

7. Zapojují se do této spolupráce i obce, mikroregiony nebo někdo jiný?

NP Šumava: Ano, zapojují se do spolupráce, ale intenzita zapojení však není dle představ Správy optimální.

CHKO Blanský les: S obcemi ano. Předáváme si informace o dění, například v rámci

vodovodů, ale spolupráce je na stejné úrovni jako se zemědělci. Úzkou spoluprací máme s obcí Holubov, kde pravidelně pořádáme trh s lokálními produkty. Této akce se účastní obec, zemědělci i výrobci různých produktů. S mikroregiony žádnou provázanost nemáme, kromě turistické oblasti Podkletí.

8. Existují nějaké zvláštní podmínky či omezení pro podnikání v NP Šumava / CHKO Blanský les?

NP Šumava: Ano existují, viz Zákon o ochraně přírody a krajiny.

CHKO Blanský les: Podmínek a omezení je mnoho, všechny jsou uvedeny v Zákoně o ochraně přírody a krajiny. Pro příklad uvádím, že v I. zóně je omezení hospodaření v lesích. Ta omezení jsou proto, že chráníme dochovaný stav prostředí.

9. Jaké jsou počty turistů v této oblasti? (příliš velké, příliš malé, optimální)

NP Šumava: Počet turistů v přepočtu na celou oblast NP Šumava je optimální, problémem je fakt, že některá místa jsou návštěvnický přexponovaná a někde je návštěvnost minimální.

CHKO Blanský les: To je dané bodovostí. Český Krumlov patří do CHKO Blanský les jen svou severní částí, takže pokud turisté zavítají do těchto míst, jsou to maximálně Vyšenské kopce, Klet' nebo Holandský kemp ve Chvalšínách. Trendem je také vodáctví, ale většina lidí končí ve Zlaté Koruně, takže ti zbylí, kteří se dostanou k Dívčímu kameni krajinný ráz nikterak nenarušují.

10. Myslíte, že si návštěvníci uvědomují důležitost kvalitního životního prostředí, ochranu flory a fauny?

NP Šumava: Ano uvědomují. Je to také jedno z hlavních témat, které Správa NPS v souvislosti s návštěvníky komunikuje.

CHKO Blanský les: Nejsm si jistá. Lidé chtějí jet sice do přírody, ale vědomě zahazují odpadky, lezou po skalách, kam by neměli a dělají podobné věci.

11. Co by se do budoucna mělo zlepšit v cestovním ruchu obecně nebo konkrétně v interpretaci místního dědictví a napadá Vás, jakým způsobem?

NP Šumava: Především širší zapojení obcí, spolků a podnikatelských subjektů do činností související s rozšiřováním šetrného turismu, rozšíření nabídky pro všechny návštěvníky. Více propagovat jednotlivá místa v regionu, která mají potenciál na rozšíření návštěvnosti. Rozmělnit pohyb turistů po celém území (např. nabídnout místo Kvildy oblast B. Lady nebo Č. Žlebů), zapojit místní podnikatele do propagace šetrného turismu a hlavních myšlenek ochrany přírody, rozšířit návštěvnost i mimo sezónní měsíce nabídnutím dalších možností „zábavy“ pro návštěvníky apod.

CHKO Blanský les: Myslím si, že bychom měli lidi více informovat a tím i motivovat k tomu, že ne všude je čisto. Naučit je ohleduplnosti. Navíc chybí ekocentra, která by mohla sloužit k vzdělávání mládeže ve školách.

Shrnutí rozhovorů

Z obou rozhovorů vyplývá, že Správy chráněných území plní především funkci vzdělávací a informační, nikoli primárně podporu cestovního ruchu. Shodují se však na tom, že cestovní ruch životnímu prostředí příliš nepřispívá. Z realizovaných projektů zřídili síť naučných stezek nebo nejrůznějších průvodců v tištěné i elektronické formě. Se zemědělci mají vztahy kladné, snaží se s nimi jednat jako s partnery, pomáhat s vyřizováním dotací či pro ně pořádat semináře. Zvláštní podmínky a omezení pro podnikání v obou chráněných územích se opírají o Zákon o ochraně přírody a krajiny, kde je přesně vymezeno, v jakých zónách jsou přísná a méně přísná omezení hospodaření. Rády by rozmělnily počty turistů po celém území a zabránily tak přexponování návštěvnicky více oblíbených míst. Dále by chtěly zlepšit zapojení obcí do činností související s rozšiřováním šetrného turismu, rozšířit návštěvnost i mimo sezónní měsíce a lidi více informovat o přírodě a naučit tím ohleduplnosti k životnímu prostředí.

6.2 Otázky a odpovědi zemědělských podnikatelů

1. Jak dlouho podnikáte a jaké formě šetrného turismu se věnujete?

Ing. Vlastimil Hošek (Selský dvůr Holašovice/CHKO Blanský les): V minulosti na statku hospodařila rodina Buchlova, do které se přiženil jistý Jan Stropek. Stropkovi následně obývali statek po několik generací. V průběhu druhé světové války byl statek konfiskován a přidělen novému majiteli, který omezil investice do jeho oprav a údržby a statek zchátral. Proto jsme se v roce 2003 rozhodli ho vykoupit a opravit nejen stavby, ale i rodové tradice. Po víceletém pracovním úsilí a nemalých finančních nákladech jsme tak splatili dluh předkům a dvůr oživil. V současnosti chováme 5 koní, kteří dělají radost jak nám, tak i návštěvníkům. Proto provozujeme hipoturistiku, která nás velice těší.

Ing. Přemysl Hořejší (Tvrz Chlum/CHKO Blanský les): Podnikám od roku 1991. Naše farma je zaměřena na agroturistiku.

Ing. Milan Jungwirth (Ekofarma Horní Chrášťany/CHKO Blanský les): Podnikáme již 10 let, začali jsme někdy v roce 2007. Věnujeme se ekoagroturistice.

Luděk Tichota (Ubytování U Tichotů/NP Šumava): Srub jsme zdědili, ale co se týče podnikání, naše rodina začala podnikat v roce 2000 v ekoagroturistice.

Roman Halbhuber (Ranch Vogelsang/NP Šumava): Podnikám již 20 let, takže jsem začal kolem roku 1998 a to v agroturistice.

Ing. Pavel Štěpánek (Biofarma Slunečná/NP Šumava): 1999, ekoagroturistika

2. Kdy jste propojili tuto formu turistiky se zemědělstvím?

Ing. Vlastimil Hošek: V polovině roku 2006.

Ing. Přemysl Hořejší: V roce 1993. Pracoval jsem v hřebčíně v Netolicích, učil na střední škole, nějaký čas jsem pracoval v družstvu jako zootechnik, ale nyní jsem nejspokojenější, dělám to, co mě baví.

Ing. Milan Jungwirth: Asi před 6 lety.

Luděk Tichota: V roce 2010, máme koně a hovězí dobytek + 2 psy a králíky.

Roman Halbhuber: Zemědělství a agroturistiku dělám společně od samého začátku-od roku 1998, ale už s tím končím, nevyplácí se to.

Ing. Pavel Štěpánek: V roce 2004.

3. Jaké jsou plusy a mínusy takového podnikání?

Ing. Vlastimil Hošek: Mezi plusy bych zařadil kontakt se stejně naladěnými lidmi, milovníky koní, dále zachování řemesla, které mám komu ukázat v muzeu a taky finanční podpora od státu a příchozích hostů. Mínusem je asi to, že sem nejvíce lidí přijíždí v létě, kdy se v obci konají každoroční Selské slavnosti a v období zimy je návštěvnost poměrně slabá. Někdy časově náročné.

Ing. Přemysl Hořejší: Plusem je styk a kontakt s lidmi, někdy je to však snobská záležitost. Mínusem je velká zodpovědnost za klienty a také je to finančně náročné podnikání (pojištění člověka i stáje), sezónní záležitost, protože v zimě je zájemců méně vzhledem k absenci kryté haly.

Ing. Milan Jungwirth: Plusové body dávám spokojeným lidem, kteří se k nám vrací a doporučují nás známým, takže to mě velice těší. Mínusem je časová náročnost, běhání okolo zvířat, penzionu, pivovaru, a ještě ke všemu stavba přístřešku je občas k zbláznění.

Luděk Tichota: Jako plusy vnímám to, že s lidmi nám jdou i peníze. Zároveň je množství lidí mínusem, neboť je to čím dál větší počet a spolu s hospodářstvím je to hůře zvladatelné. Mám na mysli přehánění dobytka, které je náročné, když vám cestu kříží lidé. Turisté svým chováním mnohdy ničí ohradníky, například teď, když je přelézají s běžkami.

Roman Halbhuder: Plusem je azylové vízum, i když už to nebude mít žádný význam, díky komunistům. Mínusem je Ministerstvo zemědělství, které jde proti nám. Chovám bizony a Evropská unie nařídila, aby měli stejné známky jako krávy, což je naprosto nepochopitelné. Na Ministerstvu nikdo nic neví, nikoho nic nezajímá. Uspí zvířata a 60% se jich neprobudí. Pak mám taky bazén a s tím je spojené riziko, protože je využíván převážně dětmi.

Ing. Pavel Štěpánek: Plusem je krásná příroda, ve které hospodaříme, klid a setkávání se s novými lidmi. Mínusem je hodně práce, která je časově náročnější - na hodiny se u nás nehraje.

4. Jak provádíte propagaci?

Ing. Vlastimil Hošek: Máme webové stránky, kde si lidé mohou prohlédnout fotky ubytování i koní. Pokud mají zájem, kontaktují nás prostřednictvím e-mailu či telefonu. Často je to také doporučením od lidí, kteří u nás strávili noc.

Ing. Přemysl Hořejší: Přes internet, doporučováním prostřednictvím místních lidí a booking.com.

Ing. Milan Jungwirth: Internet, facebook, doporučení spokojených hostů ostatním.

Luděk Tichota: Naše ubytování je na stránkách obce, ale máme i svoje webové stránky. Lidé také dají hodně na doporučení od známých, kteří se k nám léta vrací.

Roman Halbhuder: Webové stránky, letáky, knížky, televize – seriál Policie Modrava

Ing. Pavel Štěpánek: Máme webové stránky a propaguje nás i televize, kde jsme byli již několikrát.

5. Nabízíte domácí produkty?

Ing. Vlastimil Hošek: Domácí produkty nenabízím. Vypěstovaná zelenina a ovoce slouží jen pro vlastní spotřebu. Na domácí výrobky nemáme dostatečné vybavení.

Ing. Přemysl Hořejší: Ne, nenabízím. Hosté si vozí vlastní jídlo, které si mají možnost uložit v lednici a připravit v kuchyňce.

Ing. Milan Jungwirth: Ano, v létě využíváme venkovní pergolu s otevřenou venkovní kuchyní a grilem. Hostům grilujte některou z místních specialit, jako například hovězí steak nebo rybu z místního rybníčku. Ke grilovanému masíčku rádi zajistíme soudek piva dle libosti a výčepní zařízení.

Luděk Tichota: Ne, ubytování je v apartmánech, kde mají hosté vlastní kuchyňku, takže si uvaří, na co mají chuť a v obci je tolik možností kde se najíst, že stravování řešit nemusíme.

Roman Halbhuber: Ne, nemůžeme. Za podmínek, které jsou to nejde, není to únosné. Jako rodinná farma nemůžeme nabízet nic. Babiš každých 14 dní posílá e-maily, že chce kupovat půdu. Mezi mladými lidmi, je to samý vegetarián, to je tak akorát vysázet mrkev.

Ing. Pavel Štěpánek: Farma je plně soběstačná v produkci mléka, sýrů a dalších mléčných produktů, vajec a brambor. V případě zájmu lze na farmě místní produkty ochutnat i nakoupit. Jsou to sýry, mléko, jogurty, smetana, máslo, maso jehněčí, kůzlečí a hovězí, drůbež, vajíčka, med, vlna, bio-brambory.

6. Jakou formou poskytnete stravování?

Ing. Vlastimil Hošek: Hosté mají k dispozici menší kuchyňský koutek, kde lze dělat jen základní kuchyňské úpravy, proto doporučujeme zajít si do restaurace, které jsou v obci Holašovice dvě – Jihočeská hospoda Holašovice a Špejchar u Vojty. Obojí nabízí tradiční české pokrmy.

Ing. Přemysl Hořejší: Stravování si klienti zajišťují sami.

Ing. Milan Jungwirth: Stravování je zajištěno v rozlehlé a stylové jídelně s ratanovým nábytkem, včetně kuchyně s barem. Snídaně v ceně + večeře za příplatek dle aktuální sezonní nabídky hovězího, vepřového, kuřecího, zvěřiny, ryb a dalších specialit přímo z naší ekofarmy.

Luděk Tichota: Stravování je čistě na hostech. Mají vlastní kuchyňku.

Roman Halbhuber: Hosté si vaří sami.

Ing. Pavel Štěpánek: Hosté mají možnost snídaně formou švédských stolů, která je založená převážně na místních produktech (kravské a kozí mléko, sýry, jogurty, máslo, sezonní zelenina a ovoce, uzeniny, vejce, celozrnné, bílé a sladké pečivo), ta je v ceně. Na objednávku je ale možná i příprava večeře.

7. Mají hosté možnost zapůjčení nějakého vybavení k trávení volného času?

Ing. Vlastimil Hošek: Máme k dispozici kola určená pro výlety na cyklostezkách, kterých je tu hned několik, dále koně pro vyjížděky přírodou a povoz kočárem.

Ing. Přemysl Hořejší: V areálu je možnost zapůjčení pétanque, tenisových pálek, společenských her, volejbalového míče, šipek anebo map pro výlety do okolí.

Ing. Milan Jungwirth: Zájemcům, kteří mají rádi výhled z koňského sedla zajistíme ve nedaleké obci Lužice projížďky na koních. Dále také nabízíme zapůjčení 2 sportovních vozů na projížďku po okolí. Jedná se o kabriolet Mercedes-Benz SLK a Smart Roadster. Obě služby nabízíme po dohodě přímo na místě. Dále také nabízíme

masáže zad a celého těla a relaxaci v místní sauně. Pozorování jelenů, srnek, daňků a muflonů. Fitness koutek nebo koupání v jezírku. Prohlídka pivovaru, ochutnávka piva. Luděk Tichota: Nově jsme pořídili elektrokola, která zatím nikdo nevyzkoušel. Jinak si hosté vozí vlastní vybavení. Nejčastěji jsou to kola a lyže, na která máme úschovnu. Roman Halbhuber: Pro výlety do okolí je možné si u nás pronajmout horská kola. Při poznávání našeho okolí je pro naše klienty připravena řada slev v okolních muzeích a podnicích na trase možných výletů. Nechybí ani místo pro táboráky, kde je možno si opéct vuřty či grilovat a prozpívat noc při kytaře. Dále nabízíme volejbalové hřiště se sítí a možnost zapůjčení různých her. Mají-li hosté zájem o rukodělnou činnost, mohou využít služeb naší profesionální keramické dílny a vyzkoušet si vyrobit různé předměty. Kdo chce vyzkoušet jízdu v sedle, pro toho zde máme vyjížďky do okolí s průvodcem. Děti odvodíme, aby ani ony nepřišly o možné zážitky. Večer mohou naši návštěvníci posedět v příjemném prostředí stylové společenské místnosti se spoustou kuriozit s možností občerstvení. Přitom si mohou zahrát kulečnick či šipky v herně. I pro děti se vždy něco najde. Lidé však ztrácejí zájem. V dílně už dlouho nikdo nebyl, kola si vozí svoje, takže je zajímá jen úschovna, a chodíte spát s tím, že tam mají výbavu za 70 000 Kč.

Ing. Pavel Štěpánek: Máme k dispozici pálky a míčky pro hraní stolního tenisu, výřivku, saunu, galerii, kde si mohou hosté prohlédnout obrazy nejruznějších autorů i námětů a která také slouží k pořádání koncertů. Novinkou jsou i pobytové balíčky, které obsahují kromě ubytování i skipas na Hochficht.

8. Jaký typ hostů k vám nejčastěji jezdí a odkud?

Ing. Vlastimil Hošek: Je to různé. V průběhu roku jezdí Češi z okolí, méně pak ze středních Čech a Moravy. Také sem zavítají lidé ze Slovenska, Rakouska a Německa. Ti, co zůstanou přes noc, volí spíše krátkodobé pobyty. Kdyby mě měl cestovní ruch uživit, musel bych se do podnikání více opřít. Jako důchodci mi to ale jako přivýdělek stačí.

Ing. Přemysl Hořejší: Ti, kteří statek navštěvují a zajímají se o koně, jsou mnohaletými přáteli, jenž se sem pravidelně vrací. Poznal jsem je na základě klábosení s nimi a padli jsme si do oka díky stejné vášni-koním. Většina z nich je z jižních Čech, cizinci k nám zatím nezavítali.

Ing. Milan Jungwirth: Většinou rodiny, kteří jsou hlavně z Prahy, Brna a Ostravy a také firmy z jižních Čech.

Luděk Tichota: Nejčastěji páry nebo rodiny s dětmi kvůli kapacitě apartmánů, které jsou pro dva nebo po pěti. Lidé sem jezdí z celé České republiky, ale i ze zahraničí (Rakousko, Německo).

Roman Halbhuber: Nejčastěji jsou to rodiny s dětmi. Přijíždějí z Prahy, Moravy a Plzně, zkrátka tak nějak z celé České republiky.

Ing. Pavel Štěpánek: Rodiny, ale i zájezdy. Zrovna nedávno tady byla skupina lidí z Jihoafrické republiky. Dále lidé z Prahy nebo Moravy, Němci a Rusové.

9. Jakým způsobem se snažíte řídit provoz farmy, aby byl šetrný k životnímu prostředí a místním obyvatelům?

Ing. Vlastimil Hošek: Hospodařím tak, jako moji předkové – bezodpadově. Na farmě pracuji s uzavřeným koloběhem látek: půda – krmivo – zvíře – exkrementy – půda. Také zpracovávám zbytky jídel, např. staré rohlíky na strouhanku.

Ing. Přemysl Hořejší: Nejvíce dbám na ošetření hnoje. Kompostuji, ale kompost je zakázán, což mi hlava nebere, protože je to přece živá příroda – organický prostředek, který zlepšuje půdu.

Ing. Milan Jungwirth: Nepoužívám chemická hnojiva. Naše pozemky tvoří především trvale travní porosty, na kterých hospodařím šetrným způsobem

Luděk Tichota: Jsme v režimu ekologického hospodaření, takže hospodaříme podle managementu národního parku, kde jsou požadavky na velikost stáda do 30 kusů, vysíkání ohradníků, využívání pastvy, ruční hospodaření a další podmínky.

Roman Halbhuber: Selským rozumem. Kromě motorovky nepoužívám stroje. Nepoužívám ani chemii na pozemcích.

Ing. Pavel Štěpánek: Hospodaříme podle zásad životního prostředí. Používáme ekologické oleje, hnojiště, kompostujeme.

10. Máte zkušenosti s čerpáním dotací a fondů?

Ing. Vlastimil Hošek: Ano, zkušenosti mám a mohu říct, že kladné. V rámci programu rozvoje venkova jsem čerpal dotace z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova a z Evropského zemědělského záručního fondu.

Ing. Přemysl Hořejší: Ano, dostávám dotace za hříbata zapsaná v plemenné knize, pak na boudy a loni jsem měnil střechy, tak i na ty. Do budoucna bych chtěl částečně zlikvidovat lesík, vybudovat v těch místech rybník a arboretum, což je parková úprava. Chtěl bych tam pustit daňky, vysázet javory, duby a taky tam mít louku. 25 % dotací mám od Ministerstva zemědělství, 75 % z Evropské unie.

Ing. Milan Jungwirth: V rámci Programu rozvoje venkova jsme dostali dotaci na dodávku technologie pro minipivovar.

Luděk Tichota: Dotace na plochu a z Programu rozvoje venkova jsme v roce 2016 žádali v rámci výzvy o dotace na stroje, brány, nahrabovače, které by nám měli letos proplatit. Také dotace v rámci opatření Natura 2000, LFA a ozelenění.

Roman Halbhuber: Ano, dotace na udržování krajiny. Po spočítání evropských dotací, vyšly projekty, firmy a půjčky o 100 % draž, než když si to udělám sám. Investice nejsou nikdy stoprocentní, jde o to, že to MOŽNÁ vyjde, ale vyjít to taky nemusí, je to risk.

Ing. Pavel Štěpánek: Zkušenosti máme s Programem rozvoje venkova. Dále nám poskytl dotace Jihočeský kraj, kdy jsme žádali o peněžní prostředky na realizaci projektu Rozšíření sortimentu vyráběných sýrů, který byl dokončen roku 2015.

11. Spolupracujete při svém podnikání s obcemi, Správami CHO, s někým jiným a jak?

Ing. Vlastimil Hošek: V rámci oprav spolupracuji s obcí a památkáři.

Ing. Přemysl Hořejší: Ano, ale říkám tomu spolupráce nespolečně. Pokud s někým přijdou, vyhovím. Dřív existovalo vodní právo pro hospodáře. Všechno jsem si dělal sám, čistil jsem potok. Dnes to mají na starost organizace – Povodí Vltavy a Lesy ČR. Dají tam bagr a nadělají větší škodu. Největší blbost byla, když vzniklo Ministerstvo Životního prostředí. Žádný odborník. Když si je pozvu, nejsou schopni nic udělat, je to princip na hlavu. Na CHKO chodím na návštěvu a kvůli dotacím.

Ing. Milan Jungwirth: S obcí spolupracujeme, co se týče spíše organizačních věcí. Díky technice, co mám, mohu pomoci s údržbou v zimě a tak podobně. S CHKO jen pokud od nich něco potřebuji nebo se konají nějaké semináře.

Luděk Tichota: Spolupracujeme s národním parkem, protože máme pronajatých $\frac{3}{4}$ pozemků. Stejná spolupráce s obcí ohledně pronájmu pozemků, kterých máme rovněž $\frac{3}{4}$ a ještě v obci v zimě udržují silnice vzhledem k velkému množství sněhu.

Roman Halbhuber: Se správou vůbec! Pokud chci spolupracovat s přírodou, nemůžu spolupracovat se správou. Likvidují přírodu, vysazují škodnou – rysy, vlky, krkavce. Mně rysové sežrali daňky za 100 000 Kč a sousedovi krkavci uklovali 70 jehnat během 14 dnů. Když jsem jel s koněm těžít do lesa, viděl jsem harvestory v I. zóně národního parku! Po těchto zkušenostech jsem jako jediný vyjmul pozemky z NP. S obcí spolupracuji tak, že když něco potřebuji, pomůžu. Já od nich nepotřebuji nic.

Ing. Pavel Štěpánek: Spolupracujeme s národním parkem a s vojenskými lesy, pro které děláme sjednané služby.

Shrnutí rozhovorů

Začátky podnikání jednotlivých zemědělců jsou přesně půl na půl. Tři farmy začaly podnikat před rokem 2000 a zbylé tři farmy až po tomto roce. K výhodám podnikání řadí kontakty s lidmi, kteří také přinášejí finance, zachování řemesla a přírodu ve které hospodaří. Nevýhodou je sezónní charakter podnikání, časová náročnost, kdy mají na starost péči o zvířata, ubytované hosty, a hlavně celkovou zodpovědnost za návštěvníky.

K propagaci používají webové stránky, kde je uveden kontakt na majitele a také doporučení spokojených hostů. Domácí produkty nabízí pouze dvě zařízení, shodou okolností obě zaměřené na ekoagroturistiku. Pan Ing. Jungwirth z Horních Chrášťan griluje pro hosty maso a nabízí i pivo z vlastního pivovaru a pan Ing. Štěpánek ze Slunečné nabízí kromě masa také vejce, brambory, med a mléčné výrobky. Ostatní zajišťují ubytování s vlastním kuchyňským koutem a plně vybavenými kuchyňkami, takže mají hosté možnost vlastní přípravy jídel nebo mohou navštívit místní hostince, které jsou v každé obci minimálně dva.

K trávení volného času nabízí všechna zařízení nejrůznější vybavení přes vyjížďky na koních, pozorování zvířat, půjčení kol, návštěvu keramických dílen, tenisové pálky, slevy do muzeí, bazén, saunu až po stolní hry. Nejčastějšími zájemci o ubytování na farmách jsou rodiny s dětmi z celé České republiky, ale mnohdy na statek dorazí také cizinci, například ze sousedního Rakouska či Německa. Aby byl provoz farmy šetrný k životnímu prostředí hospodaří bezodpadově, dbají na ošetření hnoje, kompostují a nepoužívají chemická hnojiva. Zkušenosti s čerpáním dotací a fondů mají všichni dotazovaní. Nejčastěji jsou to zdroje z Programu rozvoje venkova, ale také v rámci opatření Natura 2000, LFA a ozelenění. Je zřejmé, že z hlediska těchto podpor je podnikání v chráněných územích výhodné. To však vyvrací jeden ze šesti podnikatelů, pan Halbhuber, který tvrdí, že levněji vyjde, když si vše udělá sám.

Na otázku, zda při svém podnikání spolupracují s obcí či Správou chráněné oblasti, odpověděla většina, že s obcí spolupracuje téměř pravidelně, například v rámci oprav či s různými údržbami, a se Správou jen když něco potřebují vyřídit. Výjimkou byl opět pan Halbhuber, který prohlásil, že Správa NP Šumava nemá s ochranou přírody nic společného, takže s veškerou komunikací s nimi skončil. Argumentoval, že vysazují škodnou, která ničí jeho práci, kterou mu nikdo nezaplatí. Jako jediný chce s podnikáním skončit.

7 DISKUZE

V této kapitole se autorka pokusí, na základě vyhodnocení terénního šetření, odpovědět na vytyčené vstupní předpoklady. Podle mnoha zdrojů zabývajících se problematikou venkovského cestovního ruchu, je předpokladem pro jeho rozvoj přírodní charakter (viz Moravec, 2006). Význam zemědělství hraje důležitou úlohu také ve velkoplošných chráněných územích a udržování krajinného rázu má význam i pro cestovní ruch. Nakolik náročné je však zemědělské hospodaření v těchto oblastech?

Jak uvádí Seiferová (2013), orgány a organizace zastřešující přírodní chráněné oblasti mají mimo jiné v popisu práce zpracovávat pravidla informující veřejnost o jejich chování během pobytu v chráněném území. Také pracovnice správy Národního parku Šumava v rozhovorech uvedla (viz 6 Rozhovory), že se cestovním ruchem okrajově zabývají, ale přesto není hlavní činností instituce. S veřejností jsou v kontaktu pouze tehdy, když zorganizují nějaký seminář či přednášku a s podnikateli většinou jen v případě vyřízení dotací. Ostatně jak také Kušová a Těšitel (2013) zjistili, $\frac{3}{4}$ lidí žijících právě v chráněném území nejsou se správou v kontaktu vůbec, což je patrné z grafu na obrázku č. 1. V rozhovorech to potvrdili i všichni zemědělci hospodařící v NP či CHKO. Instituci navštíví zpravidla zřídka, a to jen ve chvíli, kdy je třeba vyřešit organizační záležitosti. Až na jednoho člověka ze šesti se vždy domluví, nic neodkládají a vychází si vstříc. První hypotéza je tedy potvrzena. Komunikace není sice častá, ale dobrá určitě.

Kublák (2014) uvádí, že národní parky jsou přísněji chráněné než chráněné krajinné oblasti, přičemž jsou oboje řazeny do velkoplošných zvláště chráněných území. Tato věta nenápadně naráží na druhý vstupní předpoklad o tom, že v Národním parku Šumava jsou přísnější podmínky pro provozování venkovské turistiky, než v CHKO Blanský les. Zelenka a kol. (2013) definuje zonace území ve vztahu k cestovnímu ruchu podle několika kritérií, z nichž je nejvýznamnější především unikátnost ekosystémů.

Důležitější, než pohled autorů je však zonace provedená podle Zákona 114/1992 Sb., kde jsou chráněná území rozdělena do tří zón, podle odstupňované ochrany přírody, jež představují míru usměrňování lidské činnosti, tedy míru dopadů na přírodní kvalitu území, přičemž I. zóna je pod nejpřísnějším režimem ochrany. Z toho vyplývají různá omezení pro hospodařící zemědělce. Zákon zakazuje v I. a II. zóně NP používání průmyslových hnojiv, aplikaci kejdy, silážní šťávy a ostatních tekutých odpadů, dále používání pesticidů, změnu kultury zemědělského pozemku na ornou půdu a budování staveb pro ustájení dobytka

s kapacitou zástavu větší, než je ekologická únosnost dané lokality. Ve III. zóně NP je zakázáno hnojením překračovat ekologicky únosný režim přísunu živin, zejména draslíku, dusíku a fosforu a používat pesticidy jako náhradu za vhodnější ekologické postupy kromě případů hrozícího nebezpečí kalamit a přemnožení škůdců. Obdobné, jen jinak formulované, je to i se zákazy v CHKO. To vyvrací hypotézu, že v Národním parku Šumava jsou přísnější podmínky pro provozování zemědělské činnosti než v Chráněné krajinné oblasti Blanský les, neboť charakter omezení se pohybuje na stejné úrovni.

Ostatně, jak se zemědělci provozující také ubytovací činnost téměř jednoznačně shodli (viz 6 Rozhovory), vzhledem k řadě zákazů, kterými jsou omezeni, si tyto skutečnosti kompenzují dotacemi. Navíc I. zóna NP zaujímá pouze 13 % celkové plochy a I. zóna CHKO Blanský les jen 1,2 % plochy. Zkoumané statky a farmy se v nejprísnějších územích nenacházejí a omezení proto nejsou tak obsáhlá. A i kdyby snad podnikali na území, která by s sebou tato omezení nesla, hospodařili by přesto šetrným způsobem, což dokazuje, že tři ze šesti farem provozují ekoagroturistiku.

Poslední vstupní předpoklad, zda sportovně-rekreační aktivity negativně ovlivňují krajinný ráz zkoumaných oblastí se víceméně potvrdilo. Správy NP Šumava a CHKO Blanský les pracují na tom, aby došlo k rovnoměrnému zatížení krajiny tím, že ztraktivní i méně navštěvovaná místa, neboť k velkému zájmu těch nejnavštěvovanějších lokalit dochází k přetěžování krajiny. Přispívat tomu může také infrastruktura cestovního ruchu (viz 5.2 Podpora cestovního ruchu na lokální úrovni), která se neustále rozvíjí a modernizuje, čímž láká větší množství stále náročnějších turistů. Napomoci tomuto problému by mohla Swarbrookeovo (1998) aplikace vybírání turistických poplatků, které by efektivněji spravovalo stávající poptávku. Naproti tomu Eagles a kol. (2002) vidí řešení v plánování turistiky, díky níž by se úroveň dopadu na životní prostředí usměrnila a stala přijatelnou.

Ostatně i někteří zemědělství podnikatelé provozující šetrnou turistiku si v rozhovorech povzdechli nad zaslepenými běžkaři, kteří při přelézání ohradníků ničí jejich práci. Nehledě na tyto skutečnosti jsou turisté nešetrní k přírodě také tím, že vědomky odhazují odpadky nebo chodí do zakázaných míst.

Návrat k přírodě je tím nejlepším způsobem, jak načerpat novou energii a uniknout technologiím moderní doby, proto je kladný vztah k životnímu prostředí důležitý, a právě na tom se shoduje jak literatura, tak i pohled všech aktérů působících v chráněných územích.

8 ZÁVĚR

V současné době je příroda a kvalitní životní prostředí hojně diskutovaným tématem. Současnost nás obklopuje smogem a moderní technikou. Čím dál více vystresovaní lidé proto mnohdy hledají únik z reality právě v odlehlých koutech naší malebné země. Možná právě díky této situaci se začal zájem o venkovskou turistiku výrazně zvyšovat.

Tématem diplomové práce bylo popsat problematiku šetrných forem turismu ve velkoplošných chráněných územích na příkladu Národního parku Šumava a Chráněné krajinné oblasti Blanský les a situaci porovnat. Pro komparaci byla použita geograficko-historická analýza území a analýza postojů místních podnikatelů a pracovníků správ.

V literární rešerši byly objasněny pojmy související s šetrnou turistikou jako rozvíjejícím se fenoménem současnosti. Rozhovory probíhaly na přelomu měsíce února a března. Respondentkou Správy Národní park Šumava byla paní Ing. Blanka Müllerová a respondentkou Správy CHKO Blanský les Mgr. Tereza Rejnková. Dalšími účastníky byli zemědělství podnikatelé. V Blanském lese za Selský dvůr Holašovice Ing. Vlastimil Hošek, za Tvrz Chlum Ing. Přemysl Hořejší a za EKOfarmu Horní Chrášťany Ing. Milan Jungwirth. Na Šumavě za Ubytování U Tichotů Ing. Luděk Tichota, za Biofarmu Slunečnou Ing. Pavel Štěpánek a za Ranch Vogelsang Ing. Roman Halbhuber.

Pět ze šesti dotazovaných nevidí na podnikání v chráněných oblastech žádná větší úskalí. Výjimkou je pan Halbhuber, který byl značně rozrušen situací, která v posledních letech nastala. Jako jeden z mála chová bizony a daňky, o které přišel vzhledem k tomu, že Správa NP Šumava vysadila rysy, které mu je zlikvidovali. K celé situaci je skeptický i kvůli narůstajícímu bláznovství s vegetariánstvím a veganstvím, kvůli kterému by se ani nevyplatilo nabízet domácí produkty, na kterých by si agroturistika měla zakládat. Jako jediný s podnikáním končí a chystá se odjet z České republiky pryč. Rozpovídal se o tom, že lidé by měli cestovat a poznávat svět, koukat, jak to chodí jinde a vyzkoušet si pracovat v rozdílných podmínkách, než jsou ty naše.

Podle mého názoru jsou omezení v řadě činností a mají pro to své opodstatnění. Pokud se lidé chtějí věnovat oboru, který je baví a naplňuje, podřídí své podnikání podmínkám, které s sebou přináší. Výsledky diplomové práce poslouží jako podklad k rozhodování, projeví o něm zájem oslovení zástupci správ i podnikatelů.

9 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

9.1 Literární zdroje

1. ALI, Alisha a Andrew J. FREW. *Information Communication Technologies and Sustainable Tourism*. Abingdon: Routledge, 2013. ISBN 978-0-415-67317-4.
2. BOHM, Antonín a Zdeněk MADAR. *Cestovní ruch a životní prostředí*. Praha: Merkur, 1980.
3. BOROVIČKOVÁ, Hana a Svatava PAVELKOVÁ. Nástroje ochrany přírody a krajiny. *PLANETA 2005*. Praha 10: Ministerstvo životního prostředí, 2005, XII(8/2005), 40 stran.
4. CEBALLOS-LASCURAIN, H. *Tourism, ecotourism, and protected areas: The state of nature-based tourism around the world and guidelines for its development*. IUCN, 1996. ISBN 2831701244.
5. ČERTÍK, Miroslav a kol. *Cestovní ruch - Vývoj, organizace a řízení*. 1. vyd. Praha: OFF, 2001. ISBN 80-238-6275-8.
6. EAGLES, Paul F. J., Stephen F. MCCOOL a Christopher D. HAYNES, PHILLIPS, Adrian, ed. *Sustainable Tourism in Protected Areas: Guidelines for Planning and Management*. United Kingdom: IUCN Publications Services Unit, 2002. ISBN 2-8317-0648-3.
7. FRANCOVÁ, Eva. *Cestovní ruch*. 1.vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2003. ISBN 80-244-0719-1.
8. HESKOVÁ, Marie a kol. *Cestovní ruch pro vyšší odborné školy a vysoké školy..* 1. vyd. Praha: FORTUNA, 2006. ISBN 80- 7168-948-3.
9. HOLDEN, Andrew. *Tourism, Poverty and Development*. Routledge, 2013. ISBN 978-0415566278.
10. HORNER, Susan a John SWARBROOKE. *Cestovní ruch, ubytování a stravování, využití volného času*. České Budějovice: Grada, 2003. ISBN 8024702029.
11. CHVOJKOVÁ, Anna, KVĚTOŇ, Viktor a kol. *Finanční prostředky fondů EU v programovém období 2007-2013*. Praha: IREAS, Institut pro strukturální politiku, 2007.
12. INDROVÁ, Jarmila, MALÁ, Vlasta, MLEJNKOVÁ, Lena a VAŠKO, Martin. *Cestovní ruch I*. 1. vyd. Příbram: Vysoká škola ekonomická v Praze, 2004. ISBN 80245-0799-4.
13. JAKUBÍKOVÁ, Dagmar. *Marketing v cestovním ruchu: Jak uspět v domácí i světové konkurenci*. 2. České Budějovice: Grada Publishing, 2012. ISBN 978-80-247-4209-0.
14. KOTÍKOVÁ, Halina. *Nové trendy v nabídce cestovního ruchu*. České Budějovice: Grada Publishing, a.s., 2013. ISBN 978-80-247-4603-6.

15. KOUBOVÁ, Klára. *Rurální turismus na Českokrumlovsku PŘÍKLAD MĚSTYSE KŘEMŽE*. ZF JU. 2016
16. KŘÍŽEK, Felix a Josef NEUFUS. *Moderní hotelový management*. 2. Praha: Grada publishing, a.s., 2014. ISBN 978-80-247-4835-1.
17. KUBLÁK, Tomáš. *Horolezecká metodika: Základy*. Tomas Kublak - MMPublishing, 2014. ISBN 80-8771-517-9.
18. KUNĚŠOVÁ, Eva a NEDVĚDOVÁ, Alena. *Technika cestovního ruchu*. 1. vyd. Praha: Grada, 1992. ISBN 80- 85623-32-3.
19. MALÁ, Vlasta. *CESTOVNÍ RUCH (Vybrané kapitoly)*. 1 vyd. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, 1999. ISBN 80- 7079-443-7.
20. MATHER, Alexander a John BRYDEN. *Area Studies - EUROPE: Regional Sustainable Development Review*. Oxford, United Kingdom: Eolss Publishers Co., 2009. ISBN 978-1-84826-209-6.
21. MOCO VÁ, Kateřina. *Komparace produktů zážitkové turistiky na Šumavě a v Bavorském lese*. EF JU. 2010
22. MOLDAN, Bedřich. *(Ne)udržitelný rozvoj - ekologie, hrozba i naděje*. 2. Praha 6: Karolinum, 2003. ISBN 80-246-0769-7.
23. MORAVEC, Ivo, NOVOTNÝ, Radek, FOLBERGEROVÁ, Radmila a STRÍBRNÁ, Marie. *Venkovská turistika: Teoretická východiska a možnosti*. 1.vyd. České Budějovice: Centrum pro komunitní práci, 2006. ISBN 80-86902-31-5.
24. MOUREK, Daniel, *Cestovní ruch a životní prostředí. Sborník K udržitelnému rozvoji ČR: vytváření podmínek, Centrum UK pro otázky životního prostředí, Praha 2002*
25. NELSON, J.G., J.C. DAY, Lucy SPORTZA, James LOUCKY a Carlos VASQUEZ. *Protected areas and the Regional Planning Imperative in North America: Integrating Nature Conservation and Sustainable Development*. Canada: University of Calgary Press & Michigan State University Press, 2003. ISBN 1-55238-084-X; 0-87013-673-9.
26. ORIEŠKA, Ján. *Technika služeb cestovního ruchu*. 1.vyd. Praha: Idea servis, 1999. ISBN 80-85970-27-9.
27. PALATKOVÁ, Monika a Jitka ZICHOVÁ. *Ekonomika turismu: Turismus České republiky*. 2. Praha 7: Grada publishing, 2012. ISBN 978-80-247-3643-3.
28. PALATKOVÁ, Monika. *Mezinárodní turismus*. 2. Praha 7: Grada publishing, 2014. ISBN 978-80-247-4862-7.

29. PATTERSON, Carol. *Sustainable tourism:: Business Development, Operations and Management*,. USA: Sheridan Books, 2016. ISBN 978-1-4504-6003-3.
30. PÁSKOVÁ, Martina a ZELENKA, Josef. *Cestovní ruch: Výkladový slovník*. 1.vyd. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj, 2002. ISBN 80-239-0152-4.
31. PÁSKOVÁ, M. *Vlivy cestovního ruchu na přírodní i lidmi vytvořené prostředí a jejich časoprostorové souvislosti*. Disertační práce, Přírodovědecká fakulta. UK Praha. 2003
32. PETRŮ, Zdenka. *Základy ekonomiky cestovního ruchu*. 2., upravené vydání. Praha: IDEA SERVIS, konsorcium, 2007. ISBN 978-80-85970-55-5.
33. PILNÝ, J. (2003). *Venkovská turistika*. In HASMAN, Milan a kol. *Cestovní ruch v České republice: Problémy a možnosti jejich řešení*, Svazek 1. 1.vyd. Chotoviny: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zemědělská fakulta; Katedra cestovního ruchu v Táboře, 2003. ISBN 80-7040-618-6.
34. RYGLOVÁ, Kateřina, Michal BURIAN a Ida VAJČNEROVÁ. *Cestovní ruch - podnikatelské principy a příležitosti v praxi*. České Budějovice: Grada Publishing, 2011. ISBN 9788024740393.
35. SEIFERTOVÁ, Věra. *Průvodcovské činnosti*. Praha: Grada publishing, 2013. ISBN 978-80-247-4807-8.
36. SMITH, Valene L. a William R. EADINGTON. *Tourism alternatives: Potentials and Problems in the Development of Tourism*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 1992. ISBN 0-8122-3148-1.
37. STŘÍBRNÁ, Marie. *Venkovská turistika a agroturistika*. 1.vyd. Praha: Profi Press, 2005. ISBN 80-86276-14-2.
38. SWARBROOKE, John. *Sustainable Tourism Management*. Wallingford: CABI Publishing, 1998. ISBN 0-85199-314-1.
39. ŠKODOVÁ-PARMOVÁ, Dagmar. *Agroturistika*. 1. vyd. České Budějovice: Ekonomická fakulta, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, 2007. ISBN 97880-7394-009-6.
40. ŠPALTOVÁ, Iveta a Jiří HLAVÁČEK, JELÍNEK, Jan, ed. *OECD Zpráva o politice, stavu a vývoji životního prostředí: Česká republika*. Praha: Ministerstvo životního prostředí, 2005. ISBN 80-7212-317-3.
41. TESAŘ, Filip. *Můžeme, chceme, dokážeme?: Česká ekonomická, veřejná a kulturní diplomacie a Balkán*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2013. ISBN 978-80-87558-09-6.

42. TĚŠITEL, Jan, Drahomíra KUŠOVÁ, Karel MATĚJKA a Michael BARTOŠ. *Lidé v biosférických rezervacích*. České Budějovice: Ústav systémové biologie a ekologie, 2005. ISBN 80-239-6987-0.
43. TOŠOVSKÁ, Eva, Egor SIDOROV, Iva RITSCHELOVÁ a Miroslav FARSKÝ. *Makroekonomické souvislosti ochrany životního prostředí*. Praha: C. H. Beck, 2010. ISBN 978-80-7400-308-0.
44. Zákon č. 114/92 Sb., o ochraně přírody; nařízení vlády České republiky č. 163/1991 Sb. ze dne 20. března 1991.
45. ZELENKA, Josef, Jan TĚŠITEL, Martina PÁSKOVÁ a Drahomíra KUŠOVÁ. *Udržitelný cestovní ruch: Management cestovního ruchu v chráněných územích*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2013. ISBN 978-80-7435-244-7.

9.2 Elektronické zdroje

- [1] Politika rozvoje venkova. [online]. [cit. 2018-02-01]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/agriculture/rural-development-2014-2020_cs>
- [2] Fondy pro zemědělce a rybáře. [online]. [cit. 2018-02-01]. Dostupné z: <<https://www.euroskop.cz/8633/sekce/fondy-pro-zemedelce-a-rybare/>>
- [3] Fondy pro zemědělce a rybáře. [online]. [cit. 2018-02-01]. Dostupné z: <<https://www.euroskop.cz/8633/sekce/fondy-pro-zemedelce-a-rybare/>>
- [4] Fondy pro zemědělce a rybáře. [online]. [cit. 2018-02-01]. Dostupné z: <https://www.fi-compass.eu/sites/default/files/publications/EAFRD_The_european_agricultural_fund_for_rural_development_CS.pdf>
- [5] Program rozvoje venkova. [online]. [cit. 2018-02-02]. Dostupné z: <<https://www.szif.cz/cs/prv2014>>
- [6] Regionální operační programy. [online]. [cit. 2018-02-04]. Dostupné z: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Predchozi-programova-obdobi/Programove-obdobi-2007-2013/Programy-2007-2013>>
- [7] Přeshraniční spolupráce. [online]. [cit. 2018-02-04]. Dostupné z: <http://dotacni-noviny.cz/operacni-programy-preshranicni-spoluprace-2014-2020/>
- [8] Přeshraniční spolupráce. [online]. [cit. 2017-01-04]. Dostupné z: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/2014-2020/Operacni-programy/Program-preshranicni-spoluprace-Ceska-republika>>

- [9] Místní akční skupiny. [online]. [cit. 2018-02-04]. Dostupné z: <<http://nsmascr.cz/onas/mistni-akcni-skupiny/>>
- [10] Místní akční skupiny [online]. [cit. 2018-02-04]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/file/283/Dotan_monosti_pro_obce.pdf>
- [11] Kategorie zón ve vztahu k cestovnímu ruchu. [online]. [cit. 2017-10-24]. Dostupné z: <WWW:www.cbd.int/doc/case-studies/tour/cs-tour-unep.pdf>
- [12] Kategorie zón ve vztahu k cestovnímu ruchu. [online]. [cit. 2017-10-23]. Dostupné z: <http://www.mmr.cz/getmedia/b65bbc2c-1348-413a-946728aa1a884b57/GetFile_5.pdf?ext=.pdf>
- [13] Režim hospodaření v Národních parcích a Chráněných krajinných oblastech. [online]. [cit. 2017-10-25]. Dostupné z: <http://www.mmr.cz/getmedia/b65bbc2c-1348-413a-9467-28aa1a884b57/GetFile_5.pdf>
- [14] Národní park Šumava. [online]. [cit. 2017-11-11]. Dostupné z: <<http://www.sumavaregion.cz/>>
- [15] Národní park Šumava. [online]. [cit. 2017-11-11]. Dostupné z: <<http://www.npsumava.cz/cz/1016/sekce/ochrana-uzemi/>>
- [16] Národní park Šumava. [online]. [cit. 2017-11-11]. Dostupné z: <<https://www.jiznicechy.org/cz/index.php?path=prir/npsumava.htm>>
- [17] Národní park Šumava. [online]. [cit. 2017-11-11]. Dostupné z: <<http://websumava.wz.cz/narodni-park.html>>
- [18] Národní park Šumava. [online]. [cit. 2017-11-11]. Dostupné z: <http://www.ckrumlov.cz/cz1250/region/soucas/i_napasu.htm>
- [19] Chráněná krajinná oblast Blanský les. [online]. [cit. 2017-12-04]. Dostupné z: <<http://blanskyles.ochranaprirody.cz/charakteristika-oblasti/>>
- [20] Chráněná krajinná oblast Blanský les. [online]. [cit. 2017-12-04]. Dostupné z: <<http://blanskyles.ochranaprirody.cz/charakteristika-oblasti/>>
- [21] Chráněná krajinná oblast Blanský les. [online]. [cit. 2017-12-04]. Dostupné z: <<http://netolicko.turisticke-informace.cz/#m=cesko&z=5&x=449445&y=5419242>>
- [22] Naučné stezky. [online]. [cit. 2017-12-15]. Dostupné z: <<http://www.npsumava.cz/cz/1129/9407/clanek/>>
- [23] Naučné stezky. [online]. [cit. 2017-12-15]. Dostupné z: <<http://blanskyles.ochranaprirody.cz/informace/naucne-stezky-v-blanskem-lese/>>
- [24] Lyžařské trasy. [online]. [cit. 2017-12-15]. Dostupné z: <<http://www.npsumava.cz/cz/1056/sekce/lyzarske-trasy/>>

- [25] Lyžařské trasy. [online]. [cit. 2017-12-15]. Dostupné z: <<http://www.kremezsko.cz/ski-bezky.html>>
- [26] Lyžařské trasy. [online]. [cit. 2017-12-15]. Dostupné z: <<http://www.skinet.cz/clanky/bezecke-lyzovani/v-okoli-hory-klet-vede-45-kilometru-novych-lyzarskych-tras>>
- [27] Cyklostezky. [online]. [cit. 2017-12-16]. Dostupné z: <<http://www.npsumava.cz/cz/1047/sekce/cyklotrasy/>>
- [28] Cyklostezky. [online]. [cit. 2017-12-16]. Dostupné z: <<http://www.kremezsko.cz/cyklostezky.html>>
- [29] Hipostezky. [online]. [cit. 2017-12-16]. Dostupné z: <http://www.npsumava.cz/storage/setr_aktivity1.pdf>
- [30] Hipostezky. [online]. [cit. 2017-12-16]. Dostupné z: <<http://geoportal.gov.cz/php/micka/csw/index.php?service=CSW&version=2.0.2&request=GetRecordById&language=cze&id=56050fb2-fae4-4125-8d39-0f9052638f05&format=text/html>>
- [31] Hipostezky. [online]. [cit. 2017-12-16]. Dostupné z: <<http://www.blanet.cz/cz/nakone/5/>>
- [32] Lokální rozvoj v Národním parku Šumava. [online]. [cit. 2017-12-28]. Dostupné z: <<https://theses.cz/id/11j0pe/?furl=%2Fid%2F11j0pe%2F;so=nx;lang=en>>
- [33] Organizace cestovního ruchu v NPŠ. [online]. [cit. 2017-12-28]. Dostupné z: <http://www.npsumava.cz/gallery/16/5048-strategie_cr.pdf>
- [34] Lokální rozvoj v Chráněné krajinné oblasti Blanský les. [online]. [cit. 2017-12-28]. Dostupné z: <<http://www.casopis.ochranaprirody.cz/z-nasi-prirody/chanena-krajinna-oblast-blansky-les-cerstva-dvacitka/>>
- [35] Projekty podporující rozvoj CR v regionu Šumava. [online]. [cit. 2017-01-07]. Dostupné z: <<http://www.skolni-vylety.isumava.cz/informace-o-projektu/>>
- [36] Projekty podporující rozvoj CR v regionu Šumava. [online]. [cit. 2017-01-07]. Dostupné z: <http://www.regionalni-znacky.cz/sumava/cs/o-znacce>
- [37] Projekty podporující rozvoj CR v regionu Šumava. [online]. [cit. 2017-04-03]. Dostupné z: <<http://www.mikroregion.sumavanet.cz/mszapad/projekty.asp>>
- [38] Projekty podporující rozvoj CR v CHKO Blanský les. [online]. [cit. 2017-01-07]. Dostupné z: <<http://blanskyles.ochranaprirody.cz/charakteristika-oblasti/zemedelstvi/>>
- [39] Projekty podporující rozvoj CR v CHKO Blanský les. [online]. [cit. 2017-01-07]. Dostupné z: <<http://www.blanet.cz/cz/pesky/3/?artid=39&lang=cz&mode=normal>>

- [40] Projekty podporující rozvoj CR v CHKO Blanský les. [online]. [cit. 2017-01-07]. Dostupné z: <http://masbln.cz/projekty-mas_projekty-spoluprace-2007-2015>
- [41] BIOFARMA Slunečná. [online]. [cit. 2017-01-19]. Dostupné z: <<http://www.biofarma-slunecna.cz/biofarma>>
- [42] Ranch Vogelsang. [online]. [cit. 2017-01-19]. Dostupné z: <<http://www.vogelsang.cz/index.php?id=about>>
- [43] Ubytování U Tichotů. [online]. [cit. 2017-01-21]. Dostupné z: <<https://www.utichotu.cz/>>
- [44] Selský dvůr Holašovice. [online]. [cit. 2017-01-21]. Dostupné z: <<http://www.selsky-dvur-holasovice.cz/selsky-dvur>>
- [45] EKOfarma Horní Chrást'any. [online]. [cit. 2017-01-22]. Dostupné z: <<http://www.ekofarmachrastany.cz/ekofarma>>
- [46] Tvrz Chlum. 2017-01-22]. Dostupné z: <<http://ubytovani.pampeliska.cz/cesko/kremze/statek-ubytovani-na-statku-u-horejsich-CZ1697/>>

10 PŘÍLOHY

10.1 Fotodokumentace

Obrázek č. 4: Biofarma Slunečná



Zdroj: <http://www.biofarma-slunecna.cz/>

Obrázek č. 5: Ranch Vogelsang



Zdroj: <http://www.vogelsang.cz/>

Obrázek č. 6: Ubytování U Tichotů



Zdroj: <https://www.utichotu.cz/>

Obrázek č. 7: Selský dvůr Holašovice



Zdroj: <http://www.selsky-dvur-holasovice.cz/>

Obrázek č. 8: Ekofarma Chrášťany



Zdroj: <http://www.ekofarmachrastany.cz>

Obrázek č. 9: Tvrz Chlum



Zdroj: vlastní šetření

Obrázek č. 10: Bílá stopa – trasy pro návštěvníky na běžeckých lyžích v NP Šumava



Zdroj: vlastní šetření

Obrázek č. 11: I. zóna Národního parku Šumava – Jezerní slat'



Zdroj: vlastní šetření

Obrázek č. 12: S Peklíkem na vandr – projekt MAS Blanský les – Netolicko



Zdroj: vlastní šetření

Obrázek č. 13: Naučná stezka Brložsko



Zdroj: vlastní šetření

Obrázek č. 14: Jihočeské hipostezky



Zdroj: vlastní šetření

10.2 Rozhovory - osnova

10.2.1 Otázky pro pracovníky správ

1. Myslíte si, že od vyhlášení NP Šumava (1991) / CHKO Blanský les (1990) se změnil zájem turistů o tuto oblast?
2. Jaký je podle Vás dopad cestovního ruchu na životní prostředí, pozitivní nebo negativní?
3. Vedle ochrany přírody by měla spočívat činnost NP Šumava / CHKO Blanský les mimo jiné i v podpoře cestovního ruchu. Dochází skutečně k podpoře turismu v území? Jaké formy turismu jsou podporovány?
Které projekty NP Šumava / CHKO Blanský les realizuje?
4. Jaké jsou případné další plánované projekty a produkty pro podporu trvale udržitelného turismu?
5. Jaký je vztah mezi orgánem ochrany přírody a zemědělským podnikatelem?
6. Zapojují se do této spolupráce i obce, mikroregiony nebo někdo jiný?
7. Existují nějaké zvláštní podmínky či omezení pro podnikání v NP Šumava / CHKO Blanský les?
8. Jaké jsou počty turistů v této oblasti? (příliš velké, příliš malé, optimální)
9. Myslíte, že si návštěvníci uvědomují důležitost kvalitního životního prostředí, ochranu flory a fauny?
10. Co by se do budoucna mělo zlepšit v cestovním ruchu obecně nebo konkrétně v interpretaci místního dědictví a napadá Vás, jakým způsobem?

10.2.1 Otázky pro podnikatele

- 1.** Jak dlouho podnikáte a jaké formě šetrného turismu se věnujete?
- 2.** Kdy jste propojili tuto formu turistiky se zemědělstvím?
- 3.** Jaké jsou plusy a mínusy takového podnikání?
- 4.** Jak provádíte propagaci?
- 5.** Nabízíte domácí produkty?
- 6.** Jakou formou poskytnete stravování?
- 7.** Mají hosté možnost zapůjčení nějakého vybavení k trávení volného času?
- 8.** Jaký typ hostů k vám nejčastěji jezdí a odkud?
- 9.** Jakým způsobem se snažíte řídit provoz farmy, aby byl šetrný k životnímu prostředí a místním obyvatelům?
- 10.** Máte zkušenosti s čerpáním dotací a fondů?
- 11.** Spolupracujete při svém podnikání s obcemi, Správami CHO, s někým jiným a jak?